

Vaszjugáni osztják szövegek

Az alábbi osztják szövegeket L. I. KALININA votják nemzetiségű szovjet néprajzkutató és nyelvész gyűjtötte és jelentette meg igen kis példányszámú és szinte hozzáférhetetlen kiadványokban. E mesék a legkeletibb osztják nyelvjárás csoportnak a Vaszjugán folyó vidékén beszélt „tájszólását” képviselik. Ebből a dialektusból eddig csak K. F. KARJALAINEN és N. I. TERÉSKIN gyűjtött anyagot, az előbbi részben kitűnő szótárában (K. F. KARJALAINENS Ostjakisches Wörterbuch, bearbeitet und herausgegeben von Y. H. TOIVONEN. LSFU X/I—II. Helsinki 1948 [= KT]), részben pedig nyelvtani feljegyzéseiben (Grammatikalische Aufzeichnungen aus ostjakischen Mundarten von K. F. KARJALAINEN, bearbeitet und herausgegeben von E. VÉRTES. MSFOu. 128. Helsinki 1964) lett kiadva, az utóbbié nemrég jelent meg értékes keleti osztják szótárában (Словарь восточнохантийских диалектов. Ленинград 1981). A KT előszavának tanúsága szerint (KT XVI. 1.) 77 oldalnyi szöveget is följegyzett Karjalainen, amely talán belátható időn belül végre közkinccsé lesz. Úgy érzem, sem most, sem annak kiadását követően nem mondhatunk le semmiféle obi-ugor anyagról sem, még ha csak ilyen kis morzsákról van is szó, mint az alábbi szövegpublikáció, hiszen aligha nyílik lehetőség helyszíni gyűjtésre indulni, mielőtt végleg elhalna a vogul és az osztják szó.

Egyelőre tehát csak Kalinina gyűjtéséből állnak rendelkezésre összefüggő szövegek ezen dialektus tanulmányozására, amely voltaképpen szinte teljesen azonosnak tűnik a vachi (V) nyelvjárással. Hangtani téren talán az egyetlen lényeges különbség köztük az U/FU *s-/*š- eltérő képviselete: V *l-*, Vj. *θ-* előtt és *j-* más magánhangzó előtt. Morfológiai téren a többes számú 1. személyű személyjelnek és -ragnak a V-ben (labiális magánhangzó +) *γ*, míg a Vj.-ben (magánhangzó +) *w* a hangalakja. Morfonológiailag lényeges eltérés: a paradigmikus magánhangzó-váltakozás a V-ben sokkal közönségesebb, mint a Vj.-ben; ha fennállnak a váltakozás feltételei, a V-ben legtöbbszörre be is következik, míg Karjalainen gyűjtésének tanúsága szerint a váltakozás a Vj.-ben legtöbbszörre elmarad. Arról korai volna nyilatkozni, van-e valamilyen lényeges mondattani eltérés a legkeletibb nyelvjárás e két változata között.

Kalinina szövegeinek hangtani sajátosságairól a lejegyzés elnagyoltsága hөvetkeztében a részletekre vonatkozóan nehéz volna valami biztosat mondani, a Karjalainen rögzítette állapottól eltérőre rámutatni. Annyit mégis meg merek kockáztatni, hogy a *l* realizációja *č* a 2., 3., 4., 5. és 6. szöveg közlőjének nyelvében (a szurguti csoporthoz tartozó tromagani nyelvjárásban is *č* van a többi keleti nyelvjárás *l*-je helyén, l. HONTI: ALH 27: 273), az 1. szövegben viszont többszörre *l*-vel találkozunk. Karjalainen adataiban is

többször jelentkezik *tš* nem szókezdő *t* helyén. E szövegekben még ritkább az első szótagi alsó nyelvallású magánhangzót tartalmazó tövekben a paradigmikus magánhangzó-váltakozás, mint Karjalainen eddig publikált anyagában, ebben az alább közlendő anyagban ti. csak a felszólító módú igealakokban fordul elő, míg az időjel nélküli múltból szinte csak a tematikus igék köréből van rá példa: *kolayšn* 'meghalt' (3/16), vö. *kälakal* ua. (3/2). Feltűnően gyakoriak a *γäl/yal*, *käl/kal* inchoatív képzővel ellátott igék, ezek olykor a beálló, olykor meg talán a momentán-inchoatív cselekvésre utalnak.

Kalinina szövegeinek e folyóiratban történő (újbóli) publikálásával, az eredeti feljegyzés szerinti és az általam fonematikusan átírt változat egymás mellett közlésével mindenekelőtt az a célom, hogy a megszerezhetetlen kiadványokból átmentsem és a kutatók rendelkezésére bocsássam őket. Szükségem vélem az eredeti, cirill betűs anyagot is szinte betűhív formában közölni. A cirill betűs eredetin nagyon kevés módosítást hajtottam végre: csak azokat a betűhibákat javítottam, amelyeknek sajtóhiba voltában szinte teljesen biztos vagyok; az egyéb hibákat és a következetlenségeket jobbnak láttam nem kiigazítani; a központosáson csak akkor változtattam, ha az értelem szerint számokkal elkülönített mondatok ezt feltétlenül szükségessé tették. A betűket egységesítettem: az *ü* hang jelölésére — ha nem hallotta félre — Kalinina legtöbbsnyire az *ü*-t használta, amely helyett a cirill betűs szövegben *j*-t írok; majdnem teljes következetességgel a latin rendszerű *abc j* betűjét alkalmazza a *j* hang jelölésére, ehelyett én az egyszerűség végett cirill *ü*-t írok; az 1. szövegben a palatális hangrendű szók *k*-ját cirill *к*-val, a veláris hangrendű környezetben jelentkező *k*-t pedig latin *k*-val írja viszonylag következetesen, e kettő helyett is célszerűbbnek láttam a megfelelő cirill betűt használni, tehát a *к*-t. Kalininának az első szöveg végén a transzkripcióra vonatkozóan közölt megjegyzéseit szó szerint idézem. „Сочетание букв *нз* означает заднеязычный носовой звук; *γ* — заднеязычный звонкий шелевой: *ли н* — альвеолярные; *к* глубокий задеязычный звук; ’ обозначает мягкость согласного, после которого знак поставлен; *ä* — широкий гласный э, переднего ряда, нижнего подъема; *ö* — переднеязычный лабиализованный гласный среднего подъема, подобный немецкому *ö*; *ü* — переднеязычный огубленный гласный верхнего подъема, подобный немецкому *ü*; *ɤ* — редуцированный гласный” (a lentebb leírt forrás 92. lapján). A ' jel feltehetőleg a rá következő szótag magánhangzójára eső főhangsúlyt hivatott jelölni, tehát pl. 'manal → *ta'pal* 'tavaly', *кə'лак* → *käla'kal* 'meghalt', amelynek megadását az átírt szövegben feleslegesnek tartom, vagyis: *tapal*, *kälakal*. — Kalinina csak a 2–5. szövegek mondatait látta el sorszámmal, ezek azonban nem az általa közölt mondatok sorszámai, hanem csak arra utalnak, hogy az általuk bevezetett mondatok TERĚŠKIN szövegeiben hányadik mondatnak felelnek meg (erről l. lentebb); az itt közölt összes szöveg mondatainak számozása csak az egymásutániségot, a sorrendiséget mutatja, és céloom vele a cirill és latin betűs változat megfelelő részeinek, ill. a fordításnak az összevetését megkönnyíteni. A szövegek latin betűs, fonematikusan átírt változatának közlése azért célszerű, mert így — az eredeti egyidejű megjelentetésével — lehetséges a hibás adatok korrigálása, továbbá a tudományos feldolgozást megkönnyíti az ismert és olvasható íráskép.

A latin betűs átírás a Karjalainen gyűjtötte anyag alapján a W. STEINITZ által kidolgozott fonematikus transzkripciónak felel meg azzal a különbséggel, hogy nem első szótagban a redukált magánhangzót a szó hangrendjétől füg-

gően *â*-nak, ill. *ə*-nek írom. Kerek zárójelben közlöm azon hangokat jelölő betűket, amelyek hiánya a cirill betűs szövegben feltehetőleg fonetikai okokkal magyarázható, pl. *'амыкалкэн* → *amâ(t)kalkên* 'állítottak, ültettek' (Karjalainennál 'felelne meg a hiányzó *t*-nek: **amâ'kalkên*). Ugyancsak kerek zárójelben adom meg az instrumentalis-comitativus és az instructivus ragjának *t*-jét is (ezek Karjalainen Vj. anyagában is legtöbbszörre már csak ' jellel vannak visszaadva, valamint Terëskin gyűjtésének tanúsága szerint a V nyelvjárásban is gyakrabban hiányoznak, mint a századfordulón). Pár esetben az átírt változatba szögletes zárójelbe véve beírtam az általam feltétlenül szükségesnek vélt kiegészítéseket. Mivel Kalinina lejegyzése annyira elnagyolt, hogy szinte minden második-harmadik szóalak igényelne valamilyen kommentárt, a legsúlyosabb hibákat is megjegyzés nélkül, a latin betűs részben javított változatban közlöm, pl. *ч'о'роску т'ялкэн 'колым пай* → *töras-kujjên tãjalkên kolãm pãý* 'a két kereskedőnek (ti. a kereskedőnek és a feleségének) három fia van' (6/2), *мãнã 'н'ылмътъ ал мэнл'эмкãл* → *mãnã n'ylkmõtãý al mënlemkãl* 'a nyolcadik évemben jártam' (3/1). Olyankor is a Karjalainen-féle anyag alapján várható alakot írom, amikor a Kalinina közölte változat helyességét sem merem teljes bizonyossággal kétségbe vonni, pl. az 1. szövegben az időjel nélküli múlt idejű igealakok e. sz. 3. sz. alakjában a szabályos *-аγн/-ãγн* személyrag helyett gyakorta található *-аγи/-ãγи* is, ilyenkor mindig a Karjalainen-féle gyűjtésben is rögzített *-аγн/-ãγн* végződést írom. Az eddigi forrásokban nem adatolt szavak helyes olvasata Kalinina transzkripciójából nem állapítható meg, ezért az ilyen szókra a latin betűs változatban kerek zárójelbe vett kérdőjellel hívom fel az olvasó figyelmét. Mindössze három esetben nem boldogultam a Kalinina közölte adatokkal, ezek helyét a latin betűs szövegben kipontoztam, de e szavakat is felvettem a szójegyzékbe az esetben nem boldogultam a Kalinina közölte adatokkal, ezek helyét a latin betűs szövegben kipontoztam, de e szavakat is felvettem a szójegyzékbe az eredeti írásmódot megtartva.

Még szeretném emlékeztetni e közlemény felhasználóját arra, hogy több mint egy évtizeddel ezelőtt ERDŐDI JÓZSEF és KECSKEMÉTI ISTVÁN is érdekesnek látta az 1. számú szöveget transliterált változatban felhasználhatóvá, közkinccsé tenni (Ein Märchen im Vasjugan-Dialekt des Ostjakischen. UAJb. 42 [1970]: 156–162). Erdődi és Kecskeméti ugyan fonematikus transzkripcióként aposztrofálta átírását, de hogy mennyire nem az, hadd igazolja egy kimagadott töredék Kalinina eredeti lejegyzésében (a), Erdődi és Kecskeméti transliterációjában (b) és az általam alkalmazott átírásban (c):

- a) *эялнэ нук этэмкэлвэл мын' пэлакына*
 b) *эялнэ нук етэмкэлвэл мэн' пэлакэна*
 c) *ěj-lã(t)nã nuk-etëmkelvël mɛn'-pãlakɛna(t)*
 'egyszer (csak) felbukkan egy ócska dobozzal'

Részint ez a körülmény, részint pedig a Kalinina szövegében levő hibák javítatlanul hagyása, a helyenként tapasztalható téves vagy pontatlan fordítás készített arra, hogy ezt a szöveget is közöljem javított és földolgozott formában.

A szövegek lelőhelye és a közlők:

1. Хантыйская сказка. Языки и топонимия Сибири. I. Томск 1966. 88–95. Kalinina ezt (a nálam 1. számú) szöveget 1957-ben a Tomszki terület

novovaszjugáni kerületének Kuntiki nevű településén jegyezte le az akkor 26 esztendőös VENIAMIN ILIČ VILKIN nevű osztjától, aki a gyűjtő szerint jól tudott mind osztjákul, mind oroszul.

2. Хантыйские тексты. Языки и топонимия Сибири. II. Томск 1970. 19—27. Itt négy szöveget közölt Kalinina (a jelen publikációban ezek a 2., 3., 4. és 5. számúak), ezek voltaképpen az N. I. ТЕРЁШКИН Очерки диалектов хантыйского языка (Часть первая. Ваховский диалект. Москва—Ленинград 1961) c. könyvében levő első négy szöveg (i. m. 99—108) orosz fordításának a vaszjugáni osztjákra történt („vissza”)fordításai. Ezeket Kalinina 1966-ban írta le Novij Vaszjugán településen a következő osztják „fordítók” közreműködésével: IVAN KONDRATEVIČ MOGUTAEV (szül. 1917), USTIŃJA SEMĚNOVNA ARACHPAEVA (szül. 1898), ANIŠJA JAKOVLEVNA KARMAŠEVA (szül. 1908).

3. 'Колым паҫ »три сына« (хантыйская сказка). Языки и топонимия Сибири. III. Томск 1970. 45—60. A szöveg közlője az 1899-ben Timelga községben született és a Tomszki terület kargaszoki kerületének Ajpolovo településén élő ALEKSANDR NIKOLAEVIČ BARDIN, aki osztják anyanyelvét és az orosz egyformán jól beszélte.

Végezetül szójegyzékben összefoglalva közlöm e hat szöveg szókincsét. A követett abc: V (= a, ä, e, i, ĭ, џ, o, ö, ő, u, ü, ä, ő, ё, ő), č, j, ž, γ, k (g), l, l̄, l̄, m, n, ŋ, ŋ, p, r, s, š, š (ž), t (d), t̄, w. Az első szótagi magánhangzójukban eltérő, egy tőből származó szokat önállóan közlöm, de „~” jellel utalok összetartozásukra; a különféle képzett alakokat — ha első szótagi magánhangzójuk megegyezik — egy szócikkben adom meg. Ha egy névszó alapszava a szövegekben nincs adatolva, a szócikk végén Karjalainen följegyzésében szögletes zárójelben és „<” származtatási jellel azt is idézem.

Köszönetet mondok GERT SAUERNAK, SZ. BAKRÓ-NAGY MARIANNE-NAK és CSEPREGI MÁRTÁNAK, akik voltak szívesek az alábbi szövegeket elolvasni és segítséget nyújtani néhány problematikus hely értelmezésében.

Szövegek

(Az alábbiakban egymás mellett olvashatók az eredeti lejegyzésű szövegek,
latin betűs fonematikus átírásuk és a magyar fordítás.)

1.

йунгк йогън канънгъ, мѳнгк йогън канънгъ

(1) вѳлкалкън имкърѳт'кън. (2) ими т'эл торма вауънтъвѳл. (3) рѳт' т'эл кѳр оутына ѳлавѳл. (4) ими н'ѳн' йоу тувѳл, илкън, ос ѳлынтѳлкън кѳр оутыйа. (5) ѳйлѳнъ йауънъ н'ѳнъ ѳнтъ мѳйилкѳллил. (6) толлоувѳлт, рѳт'ѳн вѳрѳти. (7) ими йисмин йоу йоуѳлкѳлѳл. (8) „нѳнг рѳт'ъ мѳтѳли вѳрѳ, йауънъ мин н'ѳн'ъ пѳ ѳнтъ мѳйисит.

(9) рѳт' нук кѳлкѳлѳл кѳр оутыйоу. (10) йѳймѳл выуылкѳлѳлтъ, т'иулѳ йоуолкѳлѳлтъ. ван оутыйа пѳнмын, мѳнкѳлѳл. (11) йом т'иулѳ ѳуѳкѳлѳл, кѳсѳ вѳркѳлѳл. (12) вѳн пѳуѳл сѳккѳлѳл кѳсѳвѳкѳу, мѳнкѳлѳл, оу н'ѳуѳрѳлтъ йууѳтъ, йѳркѳлѳлтъ. (13) т'а н'ѳуѳрѳлтѳнтѳл, т'у н'ѳуѳрѳлтѳнтѳл, мѳу нуу кичѳутъуѳлкѳлѳл, йунгк нук этъмкѳлѳл, сѳмѳл н'ѳрѳуѳки.

(14) йѳуѳ йолоуѳл: (15) „мѳуѳли нѳнгъ масѳл?“ (16) рѳт' йѳуѳ толъу-кѳлѳл: (17) „мѳнѳ мѳтѳ мын' пѳлакы мѳйи.“ (18) йунгк ыллатънтъуѳлкѳлѳл. (19) йѳу мѳуи вѳн лѳмитѳл, коу лѳмитѳл, ѳйлѳнъ нук этъмкѳлѳл мын' пѳлакына. (20) рѳт'ъ мѳуѳлкѳлѳлтъ, йѳуѳ йолоуѳл: (21) „итѳн ѳс м уйна пѳна, толка: (22) »мѳнѳ мѳтѳликъ йѳнгѳн йѳуѳ, ѳнтъ йѳнгѳн ѳл йѳуѳ.«

(23) рѳт' ос мѳнкѳлѳл. (24) итѳн мын'али ѳс уйла пѳнкѳлѳлтъ. (25) номлымтъуѳлкѳлѳл: (26) „мѳнѳ мѳтѳликъ йѳнгѳн йѳуѳ, ѳнтъ йѳнгѳн ѳл йѳуѳ.“ (27) йѳу мѳуи вѳн войнгѳлауѳн, коу войнгѳлауѳн, ѳйлѳнъ нук вѳрѳм-тѳнтѳлнъ котѳл илѳ варѳл — конѳк, кѳрѳл илѳ варѳл — конѳк. (28) катѳлнъ т'умын йѳм ни, сѳнгънъ ѳй вит'ѳлнъ ѳртѳ, ѳй сѳуѳлнъ ѳртѳ. (29) ни йѳуѳ йолоуѳл: (30) „нук кѳлѳ т'ѳ, сѳнгк котл йора пѳтѳс. (31) йау коуѳн вѳртѳ мѳнкѳсѳт, нѳнг кола войуѳн. (32) рѳт' нук кѳлкѳлѳл, нингъ пан'а тууѳлкѳлѳлтъ, л'ѳуѳтыуѳлкѳлѳлтъ, ко йѳм ворѳв йѳуѳ киркѳлѳл, ко йѳм йѳрнѳс ѳнкѳлѳл, сапѳк йѳм киркѳлѳл. (33) ѳси т'ораску йѳм иуѳс иуѳлкѳлѳлкън.

(34) том пѳлѳуън кѳнѳ ат' чѳнчѳ мѳнѳуи, тѳм пѳлкѳ лѳуѳмкѳлѳл. (35) полгън камт'ѳв рѳт' т'умын йѳм кат амтауѳн. торѳлнъ вайѳу порѳрѳлнтѳл

1.

Az őrđög folyójánál, az erdei szellem folyójánál

(1) Volt két öregember. (2) Az asszony mindig az istenhez imádkozik. (3) Az öregember állandóan a kemencén hever. (4) Az asszony kenyeret hoz be, esznek, ismét lefekszenek a kemencére. (5) Egyszer (csak többé) nem adnak nekik az emberek kenyeret. (6) Azt mondják: „Dolgozzon az öreged!” (7) Az asszony sírva hazamegy. (8) „Te, öreg, dolgozz valamit, az emberek kenyeret sem adtak nekünk.”

(9) Az öreg fölkel a kemencéről. (10) Fogja a fejszójét, jól megélesíti, a vállára téve elindul. (11) Zelnicét jócskán vág, vesszőket készít. (12) Egy rövid hevedert fon a vesszőkből, elindul, a fákkal áradást kelt (?). (13) Amint így ringatja, ringatja, lassanként előbukkan a föld, megjelenik egy őrđög, a szeme izzik.

(14) Mondja: (15) „Mi kell neked?” (16) Az öreg válaszol neki: (17) „Adj nekem valamiféle ócska dobozt!” (18) Az őrđög alámerül. (19) Rövid ideig időzik el, vagy hosszú ideig időzik el, egyszer (csak) fölбukkan egy ócska

1.

junŋ jɔɣən kanəŋnə, mōŋk jɔɣən kanəŋnə

(1) *wälkaləkən im-iki rälkən.* (2) *imi tel torma waɣəntəwəl.* (3) *rät tel kōr oytinə ālawəl.* (4) *imi nān jɔɣ-tuwəl, ilkən, os ālētälkən kōr oytāja.* (5) *ēj-lä(t)nə jaɣnə nān(t)ə əntə məjilkällil.* (6) *töläɣwält: „rätän weräti!”* (7) *imi ismin jɔɣ-jöyalkəlwəl.* (8) *„nōŋ, rätä, mētäli wērä, jaɣnə min(t) nān(t)ə-pə əntə məjimsil.”*

(9) *rät nuk-külkəlwəl kōr oytəjɔɣ.* (10) *jājmal wě(j)ɣilkällətə, tɪɣ(ə)lä jöyā(t)lkällətə, wan oytāja pänmin mēnkəlwəl.* (11) *jəm tɪɣ(ə)lä öɣə(t)kəlwəl, köswä(t) werkəlwəl.* (12) *wän püyal sökkəlwəl köswätöy, mēnkəlwəl, öɣ nōyā-rältə (?) juyät(t)ä, jörkällətə.* (13) *tu nōyärältəntal, tu nōyärältəntal mēy nuɣ-kičəyətəyalkəlwəl, junŋ nuk-etəmkəlwəl, seməl nūrəy-aki.*

(14) *jöyā joləɣwəl (?):* (15) *„mōɣəli nōŋä maswəl?”* (16) *rät jöyā töläɣ-kəlwəl:* (17) *„mänä mētä mēn-pälakī məji!”* (18) *junŋ il-laytəntəyalkəlwəl.* (19) *jöy möyi wän lämitäl, kɔy lämitäl, əj-lä(t)nə nuk-etəmkəlwəl mēn-pälakina(t).* (20) *rätä mē(j)ɣilkällətə, jöyā joləɣwəl:* (21) *„itən äsəm ujnə pāna, tölka:* (22) *»mänä mētälkə jəŋän jəyā, əntə jəŋän äl jəyā!«”*

(23) *rät os mēnkəlwəl.* (24) *itən mēnälī äsəm-ujla pänkällətə.* (25) *nom-ləmtəyalkəlwəl:* (26) *„mänä mētälkə jəŋän jəyā, əntə jəŋän äl jəyā!”* (27) *jöy möyi wän wojŋilayən, kɔy wojŋilayən, əj-lä(t)nə nuk-werimtəntälə kötal ə-war(t)wəl, konək, köral ə-war(t)wəl, konək.* (28) *katälə tu-mēn(t) jəm ni, süŋ(k)nä(t) (?) əj wifälə örtö (?), əj süyälə örtö (?).* (29) *ni jöyā joləɣwəl:* (30) *„nuk-külä tē, süŋk kotəl jɔra pitəs!* (31) *jaɣ kɔyən wertä mēnkəsət, nōŋ köla-wojujən”.* (32) *rät nuk-külkəlwəl, niŋnə paŋa tuɣilkällətə, loytəyalkällətə, ku jəm worəw jöyā kirkəlwəl, ku jəm jernäs ən(t)kəlwəl, sapək jəm kirkəlwəl.* (33) *əsi tō-ras-ku jəm iywas iyalkälləkən.*

(34) *tom pełəɣnə künä at čōŋčä mēnəɣən, tem pełkä läyemkəlwəl:* (35) *po-lən-kamtəw-rät tu-mēn(t) jəm kat amtayən, töləŋ wajəɣ pörəyləntal säyit(t)*

dobozzal. (20) Oda adja az öregnek, mondja neki: (21) „Este tedd a fejed alá, mondd: (22) »Ha leszel a számomra valamivé, (hát) légy, ha nem leszel, (hát) ne légy!«”

(23) Az öreg hazamegy. (24) Este a kis dobozt a vánkosa alá teszi. (25) Gondolja: (26) „Ha leszel a számomra valamivé, (hát) légy, ha nem leszel, (hát) ne légy!” (27) Rövid ideig aludt vagy hosszú ideig aludt, egyszer amikor fölébred, kinyújtja a kezét, meleget érez, kinyújtja a lábát, meleget érez. (28) A házában egy olyan szép nő van, éppen olyan szép, éppen olyan gyönyörű, mint a nap (?). (29) A nő mondja neki: (30) „Kelj föl hát, dél van (tkp. a nap [’Sonne’] a nap [’Tag’] közepére jutott)! (31) Az emberek rég dolgozni mentek, te elaludtál.” (32) Az öreg fölkel, a nő a szaunába vezeti, megmosdatja, a férfi szép nadrágot húz magára, szép inget vesz föl, csizmát, jót húz fel. (33) Olyan finom ételt esznek, mint egy kereskedő.

(34) A túlsó oldalon Känä kiment az udvarra, erre tekint: (35) a Kenderkorbács-Öreg milyen szép házat épített, (mintha) egy repülő madarat után-

сзуы кэнчыи. (36) кәнә нурзүтзүлкълвэл кан рәт'ә, сэмәл йойз чокгьслэлтз. (37) „энкътанг нонг кан вьсэи, катан пан'. полэн камт'ыв рәт' т'умын йэм кат вэрәүи.”

(38) кәнә тауныл нурзүтзүлкълвэл рәт'ә, көр понгла ымгълвэл. (39) тыула-таула кыл'т'зүтвэл, автз мунглали кәскгълвэл, кармана нурмыл'тз-зүлкълэлтз, кана нурзүтзүлкълвэл, кан сэм йойз чокгьслэлтз. (40) „энкътанг нонг кан вьсэи, нонг понгланнз сөнз әнгкъл, полэн камт'ыв рәт' т'умын йэм ни кәсәүи. (41) нонг кан вьсэи, т'иминт ни знтз кәсэи.” (42) „йуууси кисәти.”

(43) чымәл вьлкгълвэл, йэм иувьс тәтзүвэркгълвэл, кәнәкз йолоуэвл. (44) „йилә полэн камт'ыв рәт'ә, йуууси тәү йзүәти.” (45) кәнә нуруутыуылкъл-вэл, оуны понлымтзүлкълэлтз, зй көрзл кана, зй көрзл көмэн: (46) „полэн камт'ыв рәт', канз нонгз вауьс.” (47) йдүә йолоуэвл: (48) „кан мөүинз мәнә йэм сэмнз лиуәүи, тәм новотонтзрам вьлмам, йэм сэмнз знтз ләүүмтзс.” (49) рәт' чәүинтзүлкълвэл, нингзл йдүә йолоуэвл: (50) „мөүлә мьнвэн? (51) йокэн пз зй т'у интөт.” (52) көты вэрэмтзли, канз касы вауль.

(53) рәт' мзнкгълвэл кана. (54) канз чәй интә амыкгьллзтз. (55) рәт' зй кэм кә көүлкэн иуьлкгълвэл йьнгк. (56) кунтз т'у йьнгк йзүилэм куйьн? (57) пшткгълвэл, чөкин-чөкин ползсвэл. (58) кәнәнз канпзунз каүрэмтзүлкгьллзтэн, вьлкз рькзтзүлкгьллзтэн, вьтл уйна мын' пьлакали. (59) йалымын нурзүл-тзүлкгьллзтэн йоуна.

(60) рәт' йдү мөүи вән войнгзлауь, кэм ко войнгзлауь, зйланз нуу вэрэмтзүлкгьллзтз. (61) ни знтим, кат зт'зү, йылкали ләлмзлвэл, пьш көл. (62) ими йдүә йолоуэвл: (63) „мә йууэм тдүтә әл ивти.”

(64) конүмтзүлкгьллзтз, ос мзнкгьллзтз, оу н'оүгьрэлтз тзүйя. (65) т'у н'оүгьрэлтзнтзл, т'у ноүгьрэлтзнтзл, зйланз йунгк нук этэмкгьллзтз. (66) „мдүөли нонгз масвэл?” (67) „мәнә масвэл мын' пьлак.” (68) йунгк ыллаутзнт-тзүлкгьллзтз. (69) йдү мөүи вән ләмитәл, коу ләмитәл, зйланз нук этэм-кгьллзтз мын' пьлакына. (70) рәт' выуьлкгьллзтз, йоуна мзнкгьллзтз.

(71) итэн зынтынталнз зсм уйла пзнкгьллзтз: (72) „мәнә мзтәликз йьнгән йзүә, знтз йьнгән ал йзүә.” (73) йдү мөүи вән войнгзлауьи, кэм коу войнгзлауьи, зйланз нуу вэрэмтзүлкгьллзтз. (74) көтзл илз варвэл — т'умын

zott volna. (37) Känä fut a cärapóhoz, szemére veti: (37) „Hát nem te vol-nál-e a cär, a házad mint egy szauna, a Kenderkorbács-Öreg olyan szép házat csinált!”

(38) Känä átfut az öreghez, leül a kemence mellé. (39) Ide-oda forgoló-dik, észrevesz egy kis hajcsomót, zsebre dugja, a cärhöz fut, a cär szemére veti: (40) „Hát nem te volnál-e a cär, te melletted (mégis csak) egy szét-égett (?) tuskó van, a Kenderkorbács-Öreg (pedig) milyen szép nőt talált. (41) Te cär vagy, (de) ilyen szép nőt nem találsz.” (42) „Hadd találjon!”

(43) Eltelik egy kis idő (tkp. él egy keveset), finom ételt készít, így szól Känähez: (44) „Menj át a Kenderkorbács-Öreghez, jöjjön át!” (45) Känä átszalad, kinyitja az ajtót, az egyik lába a házban, a másik kint van (és mond-ja): (46) „Kenderkorbács-Öreg, a cär hívott téged.” (47) Mondja neki: (48) „A cär miért nézett rám (most) jóságosan, (amikor) eddigi életemet leélve soha nem nézett jó szemmel?!” (49) Az öreg készülődik, a nő mondja neki: (50) „Miért mész? (51) Itthon is éppen olyan finom étel van.” (52) Mit lehet tenni, a cär hivatja az embert . . .

känčäji. (36) känä nörəytəyalkəwəl kan-rätü, semal jöj(t)ä čökəslältä: (37) „...; nön kan wäsən, katan əsi pañ, polən-kamfūw-rät tu-mīn(t) jēm kat weräyən!”

(38) känä taypil nörəytəyalkəwəl rätü, kōr pōŋla iməhwəl. (39) tēγ(ə)lä-tay(ə)la källəytəwəl, awti mun(kə)lali kəskəwəl, karmana nōrmiltəyalkəllətə, kana nörəytəyalkəwəl, kan sem jöj(t)ä čökəslältä: (40) „...; nön kan wäsən, nön pōŋlannə sōŋ (?) äŋkal, polən-kamfūw-rät tu-mīn(t) jēm ni kəsäyən. (41) nön kan wäsən, ti-mint ni ěntə kəsəwən.” (42) „jōy əsi kisāti!”

(43) čiməl wälkəhwəl, jēm iywəs tətəy werkəwəl, känäkä joləywəl (?): (44) „jələ polən-kamfūw-rätü, jōy əsi tēy jōyāti!” (45) känä nörəytəyalkəwəl, çypti pçn(č)ləmtəyalkəllətä, əj kōrəl ka(t)nə, əj kōrəl kōmən: (46) „polən-kamfūw-rät, kannə nōŋə(t) wayəs”. (47) jōyü joləywəl: (48) „kan möyänə mänü jēm semnä(t) liyāyən, tem nowät-ontəram wälmam jēm semnä(t) ěntə läyəmtəs?!” (49) rät čäyintəyalkəwəl, niŋəl jōyü joləywəl (?): (50) „möy(ə)lä mēnwən? (51) jokən-pə əj-tu int-ot.” (52) kōti werəmtali, kannə kəsi wayli...

(53) rät mēnkəwəl kana. (54) kannə čäj intä amə(t)kəllətä. (55) rät əj kām kə(t) kōyalkən iyalkəwəl jēŋk. (56) kuntä tu kēŋk jōyiləm kujäl?! (57) petkiləwəl, čökin-čökin pölə(γ)swəl. (58) känänə, kan pāyŋə kayrəmtəyalkəllətən, wälaka rəkəyalkəllətən, wät(ə)l ujnə mīŋ-pälakali. (59) jaləmən nörəyaltəyalkəllətən jōypa.

(60) rät jōy möy(ə)li wən wojŋilayən, kām koy wojŋilayən, əj-lä(t)nə nuγ-weriməyalkəwəl: (61) ni ěntim, kat ětəy, jülkali lälmaləwəl, pēs kōl!... (62) imi jōyü joləywəl: (63) „mä juym töytä ül iwti!”

(64) koŋyəmtəyalkəwəl, os mēnkəwəl oγ nōyərältä täyaja. (65) tu nōyərältəntal, tu nōyərältəntal əj-lä(t)nə juŋk nuk-etəmkəwəl: (66) „möyeli nōŋä maswəl?” (67) „mänä maswəl mīŋ-pälaki!” (68) juŋk il-layintəyalkəwəl. (69) jōy möyi wən lämitäl, koy lämitäl əj-lä(t)nə nuk-etəmkəwəl mīŋ-pälaki-na(t). (70) rät wē(j)ylkəllətə, jōypa mēnkəwəl.

(71) itən älitəntalnə äsəm-ujla pänkəllətä: (72) „mänä mətälika jēŋən jēyü, ěntə jēŋən ül jēyü!” (73) jōy möyi wən wojŋilayən, kām koy wojŋilayən, əj-lä(t)nə nuγ-weriməyalkəwəl. (74) kōtal ilə-war(t)wəl, tu-mīn(t) koŋək, kōrəl

(53) Az öreg megy a cārhoz. (54) A cār leülteti teát inni. (55) Az öreg egy vagy két pohárral ivott vodkát. (56) Mikor ihat egy (ilyen ide) jött öreg ilyen vodkát?! (57) Berüg, alig-alig piheg. (58) Känä és a cār fia megragadják, (hazaviszik) földobják az ágyra, a hálöhely alatt (ott) az ócska kis doboz. (59) Ellopván hazaviszik.

(60) Az öreg maga vagy rövid ideig aludt, vagy sokáig aludt, egyszer fölébred: (61) a nő nincsen, a ház hideg, ő alig kap levegőt, oh az ördög (vinné el)!... (62) Az asszony mondja neki: (63) „Az én fámat ne tüzeld el (tkp. ne etesd el)!”

(64) Fölmelegszik, ismét elindul az árkeltő helyre. (65) Amint ringatja, ringatja (a fákat), egyszer fölbukkan az ördög (és kérdi): (66) „Mi kell neked?” (67) „Nekem egy ócska doboz kell!” (68) Az ördög alámerült. (69) Rövid ideig tartózkodott (lenn) vagy sokáig tartózkodott (lenn), egyszer megjelenik egy ócska dobozzal. (70) Az öreg elveszi, hazaindul.

(71) Este lefekvéskor a vánkosa alá teszi (a dobozt és gondolja): (72) „Ha leszel a számomra valamivé, (hát) légy, ha nem leszel, (hát) ne légy!” (73) Rövid ideig aludt, vagy hosszú ideig aludt, egyszer csak fölébred. (74) Kezét nyújtja, olyan meleget érez, a lábát kinyújtja, olyan meleget érez.

конѣк, корѣл илѣ варѣл — т'умын конѣк. (75) катлѣнѣ т'умын йѣм ни коуѣлылѣл. (76) мѣлауѣн вѣллауѣн т'умын йѣм ни, тѣмѣт тул нингѣ йѣм ни. (77) ни йѣдѣ йолоуѣл: (78) „т'ѣ нук кѣлѣ, сѣнгк котл йора питѣс. (79) йау вѣртѣ мѣнѣт. нѣнг кола войуйѣн.” (80) рѣт' нук йукумкѣлѣл, нингнѣ пан'а тууѣлкѣлѣлтѣ, пан'а л'оуѣтыуѣлкѣлѣлтѣ, йѣм ворѣв киртѣвтѣуѣлкѣлѣлтѣ, йѣм йѣрнѣс ѣнкѣлѣлтѣ, йѣм иуѣс, йѣм кул иуѣлкѣлѣлкѣн.

(81) кѣнѣ том пѣлѣунѣ ап' чѣнчѣ мѣнѣуи, тоуна лѣуѣмкѣлѣл, полѣн камт'ѣв рѣт' кат кѣскѣлѣлтѣ. (82) кана нурѣутѣуѣлкѣлѣл, кана йолоуѣл: (83) „нѣнг мѣуи кан вѣсѣн, катан ѣси сѣнг пан'.” (84) полѣн камт'ѣв рѣт' т'умын йѣм кат амтав.” (85) кан йолоуѣл: (86) „йуууси ымпати”.

(87) кѣнѣ рѣт' нурѣутѣуѣлкѣлѣл, кѣр понгла локкынтѣуѣлкѣлѣл. (88) тыула-таула кыл'т'ѣутѣл, автѣ мунглали кѣр понгѣлнѣ кѣскѣлѣл, карма нурмыл'тѣуѣлкѣлѣлтѣ, кана нурѣутѣуѣлкѣлѣл, кан сѣм йѣйѣ чокѣслѣлтѣ. (89) „ѣнкѣтанг, нѣнг мѣуи кан вѣсѣн, нѣнг понгланнѣ сѣнг ѣнкѣл амысѣл; полѣн камт'ѣв рѣт' т'умын йѣм ни кѣсѣуи. (90) нѣнг, кан, т'умын ѣнтѣ кѣсѣн”. (91) „йуууси кисѣти”.

(92) кан ѣйлѣнѣ йѣм иуѣс тѣтѣуѣвѣркѣлѣл, кѣнѣкѣ йолоуѣл: (93) „полѣн камт'ѣв рѣт' тѣу выуѣ”. (94) кѣнѣ нурѣутѣуѣлкѣлѣл полѣн камт'ѣв рѣт'ѣ. (95) ѣй кѣрѣл кѣмѣн, ѣй кѣрѣл кана: (96) „полѣн камт'ѣв рѣт', канѣ нѣнгѣ вауѣс.” (97) рѣт' чѣуинтѣкѣтѣуѣлкѣлѣл. (98) ни йѣдѣ йолоуѣл: (99) „мѣулѣ мѣнѣн? (100) йокѣн пѣ ѣй т'у интѣт.” (101) кѣты вѣрѣмптѣли, канѣ касы ваулѣт.

(102) мѣнкѣлѣл рѣт' кана. (103) рѣт' ѣй кѣм кѣ кѣуѣлкѣн йѣнг иуѣлкѣлѣл — питкѣлѣл. канѣ чѣй амыкѣлѣл. (104) рѣт' ѣй кѣм кѣ коуѣлкѣн йѣнгк иуѣлкѣлѣл — пимткѣлѣл. (105) кѣнѣнѣ кан пауѣн рѣт' каурѣмптѣмын, йѣу нурѣултѣуѣлкѣлѣлтѣн вѣлѣкѣ рѣкѣтѣуѣлкѣлѣлтѣн, вѣтл уйна мын' пѣлакали. (106) йалымын, тѣуѣлкѣлѣлтѣ.

(107) рѣт' йѣу мѣуи вѣн войнѣглауѣ, коу войнѣглауѣ, ѣйлѣнѣ нуу вѣрѣмтѣуѣлкѣлѣл. (108) т'умын ѣт'ѣу каталин. (109) ими йѣдѣ л'ѣуѣлѣл: (110) „мѣнѣ т'у канана”.

(111) рѣт' амыстѣл-амыстѣл, ос мѣнкѣлѣл оу н'оуѣрѣлтѣ тѣуѣйѣ. (112) т'у н'оуѣрѣлтѣнтѣл, т'у н'оуѣрѣлтѣнтѣл, ѣйлѣнѣ йунгк нук ѣтѣмкѣлѣл, сѣмѣл н'ѣрѣу, рѣт'ѣ йолоуѣл: (113) „мѣуѣли нѣнгѣ масѣл?” (114) „мѣнѣ мын' пѣлакѣ мѣйи мѣтѣ пѣуѣл.” (115) йунгк ыллауѣнтѣнѣ ѣлкѣлѣл. (116) йѣу мѣуи

(75) A házában egy olyan szép nő járkal. (76) Tegnap volt egy szép nő, (de) ez annál szebb nő. (77) A nő mondja neki: (78) „Nosza, kelj föl, dél van! (79) Az emberek dolgozni mentek, te elaludtál.” (80) Az öreg föl pattan, a nő a szaunába vezeti, a szaunában megmosdatja, szép nadrágba bújtatja, szép inget ad rá, finom ételt, finom halat esznek.

(81) Känä a túlsó oldalon kiment az udvarra, arrafelé tekint, megpillantja a Kenderkorbács-Öreg házáat. (82) Fut a cárhoz, mondja a cárnak: (83) „Te tán cár vagy, (mikor) a házad mintha egy leégett (?) szauna volna. (84) A Kenderkorbács-Öreg egy olyan szép házat épített.” (85) A cár mondja: (86) „Hadd építsen!”

(87) Känä átfut az öreghez, leereszkedik a kemence mellé. (88) Ide-oda forgolódik, észrevesz a kemence mellett egy kis hajcsomót, beledugja a zsebébe, fut a cárhoz, a cár szemére hányja: (89) „Hát nem te volnál-e a cár, te melletted (mégis csak) egy szétégett (?) tuskó él, a Kenderkorbács-Öreg olyan szép nőt talált. (90) Te, cár, olyant nem találsz!” (91) „Hadd találjon!”

ila-war(t)wāl, tu-mīn(t) koṅāk. (75) katalnā tu-mīn(t) jēm ni koṅā(t)lilwāl. (76) mālayāl wālayān tu-mīn(t) jēm ni, temat(i) tōlniṅa(t) jēm ni. (77) ni jōyā jolāywāl: (78) „ĕ nuk-kūlā, sūṅk kotāl jora pitās! (79) jay wertā mėnat, nōṅ kola-wojujān.” (80) rāt nuk-jōkīmkālūwāl, niṅṅa paṅa tuyīlkāllātā, paṅnā loyī-tāyālkāllātā, jēm worwa kirtawtāyālkāllātā, jēm jernās ēn(t)kāllātā, jēm iṅwās, jēm kul iyalkāllākan.

(81) kāmā tom pelāyṅa at čōṅčā mėnāyān, toṅpa lāyāmkālūwāl, polān-kam-tiū-rāt kat kāsāllātā. (82) kana nōrāyāyālkālūwāl, kana jolāywāl: (83) „nōṅ mōyi kan wāsān, katan ēsi sōṅ (?) pan. (84) polān-kam-tiū-rāt tu-mīn(t) jēm kat am-tayān”. (85) kan jolāywāl (?): (86) „jōy ēsi imtatī!”

(87) kāmā rātā nōrāyāyālkālūwāl, kōr pōṅla lokkīntāyālkālūwāl. (88) tēy(ə)lā-tay(ə)la kūtāyāwāl, awtī muṅ(kā)lātī kōr pōṅlānā kāsāllātā, karmāna nōrmīl-tāyālkāllātā, kana nōrāyāyālkālūwāl, kan sem jōj(t)ā čokāslātā: (89) „... , nōṅ mōyi kan wāsān, nōṅ pōṅlānā sōṅ (?) āṅkāl amāswāl, polān-kam-tiū-rāt tu-mī(t) jēm ni kāsāyān. (90) nōṅ, kan, tu-mīn(t) ēntā kāsāwān!” (91) „jōy ēsi kisāti!”

(92) kan ēj-lā(t)nā jēm iṅwās tātāy werkālūwāl, kāmākā jolāywāl: (93) „po-lān-kam-tiū-rāt tēy wiyī!” (94) kāmā nōrāyāyālkālūwāl polān-kam-tiū-rātā. (95) ēj kōrāl kāmān, ēj kōrāl ka(t)nā: (96) „polān-kam-tiū-rāt, kannā nōṅa(t) wāyās”. (97) rāt čāyintāyālkālūwāl. (98) ni jōyā jolāywāl: (99) „mōy(ə)lā mėnwān? (100) jōkōn-pā ēj-tu int-ot.” (101) kōtī werāmtāli, kannā kāsī wāylāt(ə)...

(102) mėnkālūwāl rāt kana. (103) kannā čāj [intā] amā(t)kālī. (104) rāt ēj kām kā(t) kōyālkān jēṅk iyalkāllātā, petkīlūwāl. (105) kāmāna, kan pāyṅa rāt kayrāmtāmin jōy-nōrāyāyālkāllātān, wālaka rēkātāyālkāllātān, wat(ə)l ujnā mėn-pālākālī. (106) jalēmīn tuyīlkāllātān.

(107) rāt jōy mōyi wāṅ wojṅēlayān, koy wojṅēlayān, ēj-lā(t)nā nuṅ-werim-tāyālkālūwāl: (108) tu-mīn(t) ēlāy katalīnā. (109) imi jōyā lōyā(t)wāl: (110) „mēnā kanapa!”

(111) rāt amāstal, amāstal os mėnkālūwāl ōy nōyārāltā tāyāja. (112) tu nōyārāltāntal, tu nōyārāltāntal, ēj-lā(t)nā juṅk nuk-etāmkālūwāl, semāl nūrāy, rātā jolāywāl: (113) „mōyāli nōṅā maswāl?” (114) „mānā mėn-pālākī mėji mėtā pōyāl!” (115) juṅk il-layīntāyālkālūwāl. (116) jōy mōyi wāṅ lāmītāl, koy lāmītāl,

(92) A cār egyszer finom ételt készít, mondja Känänek: (93) „Hívd ide a Kenderkorbács-Öreget!” (94) Känä szalad a Kenderkorbács-Öreghez. (95) Az egyik lába kint, a másik a házban van: (96) „Kenderkorbács-Öreg, a cār hív téged.” (97) Az öreg készülődik. (98) A nő mondja neki: (99) „Miért mész? (100) Itthon is éppen olyan finom étel van.” (101) Mit lehet tenni, a cār hívja az embert...

(102) Megy az öreg a cārhoz. (103) A cār leülteti teát inni. (104) Az öreg megiszik egy vagy két pohár vodkát, berúg. (105) Känä és a cār fia az öreget megragadva hazaviszik, földobják az ágyra, a hálóhely alatt ott az ócska kis doboz. (106) Elloppván elviszik.

(107) Az öreg rövid ideig aludt vagy hosszú ideig aludt, egyszer föl-ébred: (108) olyan hideg van a házikóban. (109) Az asszony szidja őt: (110) „Menj a cārhoz!”

(111) Az öreg ül, ül, ismét elmegy az árkeltő helyre. (112) Amint ringatja, ringatja (a fákat), egyszer fölbukkan az ördög, izzik a szeme, mondja az öregnek: (113) „Mi kell neked?” (114) „Adj nekem valamilyen ócska dobozt!” (115) Az ördög alámerül. (116) Rövid ideig tartózkodik ott vagy

вән ләмита́л, коу ләмита́л, гйла́нъ нук этъмкълвъл, мын'али рѣтѣ́ мълтъ йо́уѣ йолоу́въл: (117) „но́нг ит'ъ тѣу ѣл йо́уѣ, йонга́н ма́ но́нгъ илѣм.”

(118) рѣт' йоупа мѣнкълвъл. (119) ѣйлѣу-кѣлѣу йоу йо́уѣкълвъл. (120) итѣн ѣсм уйла пѣнкъллѣтъ: (121) „ма́на мѣтѣлѣкѣ йѣнга́н йѣуѣ, ѣнтѣ йѣнга́н ѣл йѣуѣ.” (122) йо́у мо́уи вѣн войнга́лауѣ, коу войнга́лауѣ, ѣлйѣнъ нук вѣрѣмтѣуѣкълвъл. (123) котѣл илѣ варѣвъл, т'умын конѣк, кѣрѣл илѣ варѣвъл, т'умын конѣк. (124) нингѣл йо́уѣ йолоу́въл: (125) „сѣнѣк котл йора питѣс, но́нг кола войуйѣн.” (126) рѣт' нук йу́кымкълвъл. (127) нингѣ пан'а тууѣлкъллѣтъ, л'оуѣтыуѣлкъллѣтъ, йѣм ворѣвѣ киртѣвѣтѣуѣлкъллѣтъ, йѣм йѣрнѣс ѣнкълвъл, йѣм иуѣвѣс, йѣм кул иуѣлкъллѣкѣн.

(128) ѣ ка́на том пѣлѣунъ ат' чо́нчѣ мѣна́уи. тоупа лѣуѣмтѣл, полѣн камт'ѣв рѣт' ос т'умын йѣм кат амтауѣ. (129) нурѣутѣуѣкълвъл, кан сѣм йо́уѣ чо́кѣслѣлтѣ: (130) „ѣнкѣтанѣ, но́нг мо́уи кан вѣсѣн, катан ѣсн со́нг пан'.” (131) полѣн камт'ѣв рѣт' т'умын йѣи йо́унѣмѣ ос амтау кат.” (132) „йуууси ытат.”

(133) ка́на рѣт' нурѣутѣуѣкълвъл. ко́р понѣла локкынтѣвъл. (134) тыула-таѣла кыл'тѣутѣвъл, автѣ мунѣлѣли кѣскълвъл, карма́на нурмылтѣуѣлкъллѣтъ, кана нурѣутѣуѣкълвъл, кан сѣм йо́уѣ чо́кѣслѣлтѣ: (135) „ѣнкѣтанѣ, но́нг мо́уи кан вѣсѣн? но́нг понѣланнѣ со́нгѣ ѣнѣкѣл амысѣвъл. полѣн камт'ѣв рѣт' ос т'умын йѣи кѣсѣуи. (136) „йуууси кисѣт”.

(137) кан йѣм иуѣвѣс тѣтѣуѣвѣркълвъл, ка́накѣ йолоу́въл: (138) „йилѣ полѣн камт'ѣв рѣт' ѣ, толка, канѣ но́нгѣ вауѣс.” (139) ка́на рѣт' ѣ нурѣутѣуѣлкълвъл, оупы понлымтѣуѣлкъллѣтъ, ѣи ко́рѣл ко́мѣн, ѣи ко́рѣл кана, толѣл: (140) „кана но́нгѣ вауѣс.” (141) рѣт' чѣуинтѣкѣтѣуѣлкълвъл. нингѣл йо́уѣ йолоу́въл: (142) „мо́уѣли тот каннѣ вѣртѣнъ? йокѣн пѣ ѣи т'у интѣт, ѣи т'у йѣнѣк.” (144) ко́ты вѣрѣмтѣли, канѣ касы вауѣл.

(145) кана мѣнкълвъл. (146) канѣ интѣ амыкѣллѣ. (147) ѣи кѣм ка́ ко́уѣлкѣн йѣнѣк иуѣлкълвъл, питкълвъл. (148) тот ѣси чо́кин полѣсѣвъл. (149) ка́на́нъ кан пау́нѣ кау́рѣмтѣуѣлкъллѣ, йоупа нурѣуѣлтѣуѣлкъллѣтъ, вѣлѣкѣ рѣкѣтѣуѣлкъллѣтѣн, вѣтл уйна мын' пѣлак йѣлымкъллѣтѣн. (150) рѣт' йо́у мо́уи вѣн войнга́лауѣн, коу войнга́лауѣн, гйла́нъ нуу вѣрѣмтѣуѣлкълвъл. (151) т'умын ѣт'ѣу, ими йо́уѣ л'оуѣвъл: (152) „мѣна́, ос мѣна́ т'у кана́на”. (153) рѣт' ѣйлѣу-кѣл-

hosszú ideig tartózkodik ott, egyszer előbukkan, az öregnek átadja a doboz-kát és mondja neki: (117) „Többé ide ne gyere, ha eljössz, fölfallak!”

(118) Az öreg hazamegy. (119) Csendben bemegey (a házba). (120) Este a vánkosa alá teszi (a dobozt és gondolja): (121) „Ha leszel számomra valamivé, (hát) légy, ha nem leszel, (hát) ne légy!” (122) Rövid ideig aludt vagy hosszú ideig aludt, egyszer fölébred. (123) Kezét kinyújtja, olyan meleget érez, lábát kinyújtja, olyan meleget érez. (124) A nő mondja neki: (125) „Dél van, elaludtál!” (126) Az öreg fölpatтан. (127) A nő a szaunába vezet, megmosdatja, egy szép nadrágba bújtatja, szép inget ad rá, finom ételt, finom halat esznek.

(128) De Känä a túlsó oldalon kiment az udvarra, arrafelé tekintve (látja, hogy) az öreg ismét egy olyan szép házat épített. (129) Átfut a cárhoz, a cárnak a szemére hánnya: (130) „Hát nem te volnál-e a cár, a te házad (mégis csak olyan, mint) egy szétégett (?) szauna. (131) Az öreg (ugyanis) egy olyan szép házat épített magának.” (132) „Hadd építsen!”

(133) Känä átfut az öreghez, leereszkedik a kemence mellé. (134) Ide-

ěj-lä(t)nə nuk-etəmkəlwəl, mǐnəlǐ rätü mēlta, jǒyā jolǎywəl: (117) „nǒŋ itə tǎy ül jǒyā, jǒŋän mä nǒŋə(t) iləm!”

(118) rät jɔypa mēnkəlwəl. (119) əjłəy-kölləy jɔy-jǒyəkəlwəl. (120) itən əs(ə)m-ujla pānkəllätā: (121) „mänā mētälíkə jēŋän jēyā, ěnta jēŋän ül jēyā!” (122) jǒy mǒyi wāŋ wojŋilayān, koy wojŋilayān, ěj-lä(t)nə nuk-werimtayəlkəlwəl. (123) kǒtəl ilə-war(t)wəl, tu-mǐn(t) konāk, kǒrəl ilə-war(t)wəl, tu-mǐn(t) konāk. (124) niŋəl jǒyā jolǎywəl (?): (125) „sǔŋk kǒtəl jɔra pítas, nǒŋ kola-wɔjɔjən!” (126) rät nuk-jokǐmkəlwəl. (127) niŋna paha tuyǐlkəllätā, loyitǎyǎl-kəllätā, jēm worwa kirtəwtəyəkəllätā, jēm jernäs ěn(t)kəlwəl, jēm iywəs, jēm kul iyəlkəllätən.

(128) ä kǎnā tom peləyŋə at čǒŋčü mēnāyən, toypa lǎyəmtäl polən-kamtiw-rüt os tu-mǐn(t) jēm kat amtayən. (129) kǎnā nǒrəytəyəkəlwəl, kǎn sem jɔj(t)ə čǒkəslätā: (130) „... , nǒŋ mǒyi kǎn wāsən, katan ěsi sǒŋ (?)paŋ. (131) polən-kamtiw-rüt tu-mǐn(t) jēm jǒyŋümā os amtayən kat.” (132) „jǒy ěsi ĩmtatǐ!”

(133) kǎnā rätü nǒrəytəyəkəlwəl, kǒr pǒŋla lokkǐntəwəl. (134) tǎy(ə)lǎ-tay(ə)la kǐltǎyətəwəl, awti muŋ(kə)lǎlǐ kǎskəlwəl, karmāna nǒrmiltəyəkəllätā, kǎnā nǒrəytəyəkəlwəl, kǎn sem jɔj(t)ə čǒkəslätā: (135) „... , nǒŋ mǒyi kǎn wāsən, nǒŋ pǒŋlunnā sǒŋk (?) əŋkəl aməsəwəl, polən-kamtiw-rüt os tu-mǐn(t) jēm [ni] kǎsəyən.” (136) „jǒy ěsi kisätǐ!”

(137) kǎn jēm iywəs tütəy werkəlwəl, kǎnäkü jolǎywəl: (138) „jēlä polən-kamtiw-rütü, tǒlka: »kǎnā nǒŋə(t) wayəs«”. (139) kǎnā rätü nǒrəytəyəkəlwəl, ɔypǐ pɔŋ(č)lǎmtəyəkəllätā, ěj kǒrəl kǒmən, ěj kǒrəl ka(t)nə, tǒłǎywəl: (140) „kǎnā nǒŋə(t) wayəs” (141) rät čǎyintəkətəyəkəlwəl, niŋəl jǒyā jolǎywəl: (142) „mǒyǎli tǒt kǎnā wertānə? (143) jokən-pə ěj-tu ĩnt-ot, ěj-tu jēŋk.” (144) kǒtǐ werəmtǎli, kǎnā kǎsi wayǐ. . .

(145) kǎnā mēnkəlwəl. (146) kǎnā ĩntü amə(t)kǎllǐ. (147) ěj kǎm kǎ(t) kǒyǎlkan jēŋk iyəlkəlwəl, petkǐlwəl. (148) tǒt ěsi čǒkin pǒlā(ɣ)swəl. (149) kǎnānə, kǎn pǎyŋə kǎyŋəmtəyəkəllätən, jɔypa-nǒrəyaltəyəkəllätən, wǎlaka rəkətəyəkəllätən, wät(ə)l-ujnā mǎŋ-pǎlakǐ, jaləmkəllätən. (150) rät jǒy mǒyi wāŋ wojŋilayān, koy wojŋilayān, ěj-lä(t)nə nuɣ-werimtayəlkəlwəl. (151) tu-mǐn(t) ětəy, ĩmi jǒyā tǒyə(t)wəl: (152) „mēnā, os mēnā tu kǎnəpa!” (153) rät əjłəy-kölləy aməsəwəl.

oda forgolódik, észrevesz egy kis hajcsomót, zsebre dugja, fut a cárhoz, a cár szemére hányja: (135) „Hát nem te volnál-e a cár, te melletted egy szétégett (?) tuskó él, a Kenderkorbács-Öreg olyan szép nőt talált.” (136) „Hadd találjon!”

(137) A cár finom ételt készít, mondja Känének: (138) „Menj át a Kenderkorbács-Öreghez, mondd meg: »A cár hívott téged«”. (139) Känä átszalad az öreghez, kinyitja az ajtót, az egyik lába kint, a másik a házban van, és mondja: (140) „A cár hívott téged.” (141) Az öreg készülődik, a nő mondja neki: (142) „Mi dolga van ott a cárnak (veled)? (143) Itthon is ugyanolyan étel, ugyanolyan vodka van.” (144) Mit lehet tenni, a cár hivatja az embert . . .

(145) Megy a cárhoz. (146) A cár leülteti inni. (147) Egy vagy két pohár vodkát iszik, berúg. (148) Szinte alig piheg ott. (149) Känä és a cár fia megragadják, hazaviszik, az ágyra dobják, hálólhelye alatt az ócska doboz, ellopják. (150) Az öreg rövid ideig aludt vagy hosszú ideig aludt, egyszer fölébred. (151) Olyan hideg van, (hogy) az asszony szidja: (152) „Menj, menj el ismét a cárhoz!” (153) Az öreg csöndben ül. (154) Vagy rövid ideig élvén, vagy

лѳу амысвѣл. (154) йѳу мѳуи вѣн вѣлтѣн, йѳу мѳуи коу вѣлтѣн, ип пѣ кола вѣллѣ-
кѣн. (155) итѣн пѣ ѣнтим, ѣлѣнг пѣ ѣнтими. (156) сѳк!

2.

(1) 'тапал мѣнг ѣнг'кѣм-ап'пам 'лѣнкѣнѣ нум 'урѣна вѣл'калѣв. (2) 'урѣна мѣнг сѳ'гѳснѣ 'нуулапа мѣн'кѣл'ѣв, ап'пам-ѣн'кѣм 'лѣнкѣнѣ 'йуу'кат 'амыкал'кѣн. (3) мѣнг н'ѣллѣ 'кѣсы тот 'вѣл'калѣв: ап'пам, ѣн'кѣм, а'ч'им, мѣ. (4) суу'салѣпыл йѳ'мыу 'вѣл'калѣв: 'науыр 'чѣуикѣл'ѣв, кул 'тѣтѣуѣвэр'кѣл'ѣв. (5) 'кунтѣ тѣл'кѣмѣл'нѣ, ап'пам 'л'ѣнгкитѣу'л'ѣкѣтѣу'ѣл'. (6) мѣнг кѣ йѣм 'ѣмкѣн тѣ'ѣа'калѣв: кѣн'ч'ангни и пѣн'кѣл'и. (7) мѣнг ѣн'кѣмнѣ 'йѳомѣнкѣ йи'л'ил'кѣлѣн.

(8) тѣ'лѳу йѳр 'мѳчѳу йѳ'мыу 'вѣл'калѣв. (9) тѣ'л'ѳу'йѳороу 'ил'ѣ'л'ѣн'ки 'кыч'л'ѳу'йѳу'ѣл', ап'пам 'пѣкѳтнѣ мѣ'рѣм ѣй-кѣ л'ѣнгкѣкѣн йѳу 'тотѣу'лы'лы'кѣ-
тѣу'ал. (10) 'тѣтѣу 'вѣрѣм 'нитѳт-пѣ ку'лакѣтѣу'ал.

(11) 'ил'ѣнѣ ап'пам 'мѣнл'ѣмкѣл' 'ѳутѣнѣурѣна, 'маскал 'тунта 'пырнѣ 'вѣл'ѣм 'йѳорки вет'л'ѣн'ки и 'ка'саскѣн. (12) мѣ ми'рон а'ч'им 'пырѳусѣкѣтѣу'ал а'памна ѣ'йѣумѣнтѣ. (13) ап'памна йѳ'уѣ ѣн'тѣ'вѣвѣл: „йѳу 'кыч'ѣ, 'л'ѳунѣ нонгѣ 'йѣуѣртѣу 'питѣвѣл, йѳу 'кыч'ѣн”. (14) ѣн'кѣм йѳ'уѣ то'л'ѳуѣл: „ѣл' 'исѣ, тѣт 'илѣнѣ йѳу вѣ'лилѣм тѣ'уѣ, мѣ'тѣ ка'сы мѣн'гѣ 'йѳѣл”. йѳу ч'ѣл' 'ис'ѣл. (15) мѣт 'кова ѣнт'иѣ'кѣл: ап'пам 'мѣнкѣл' 'ѣт'ѣлнѣм. (16) ап'пам мѣнмѣл' 'пырнѣ мѣ а'ч'им то'л'нингѣ ч'ѣкѣ 'ис'ѣкѣтѣу'ал. (17) коу 'искѣл', 'пырпытѣл' нѣ'лоу'кѣл'.

(18) 'интѳтоу мѣн'гѣн мѣ'тѣл'ипѣнтѣ, 'кыч'кал, мѣ'рѣм пѣнтѣм ку'лоу. (19) 'пѣнтѣм 'куллоуѳу ѣн'кѣм'минѣ мѣ'йкѣу'ѣл мѣрѣм ѣй-кѣ кѣурал'икѣн 'котлнѣ. (20) йѳунѣм 'йѳула мѣ'тѣл'ипѣнтѣ 'вѣвѣл. (21) ап'пам 'ѳутѣнѣурѣна ку'т котл'л'имѣу'л'ѣуѣн, мѣ'нѣн йѳу'лѣгилѣв. (22) кѣ йѣм 'амкѣн тѣ'ѣа'калѣв, ч'ут кѣмпѣ 'пайма кѣ'лакал'кѣн. (23) 'мѣннѣ мѣ'нѣм 'сѣмѣминѣ ч'ит'ууалѣм.

(24) ап'пама 'л'ѣглѣусмѣв 'пырнѣ, ѣн'кѣм минѣ то'л'ѳуѣл: (25) „шайлѣв 'пѣнлив и'тѣнтѣу йѣккѣнг 'пуула 'мѣнлѣв”. (26) мѣнг 'мѣнлѣмкѣлѣв. (27) 'иннѣурѣна ыл ѣ'сыл'кѣл'ѣв, ѣн'кѣм 'минѣ то'л'ѳуѣл: (28) „йѳ'уѣтѣйитѣн, 'вѣл'инг йѳу тѣу'л'ѣ йѳ'ѣл'т мѣ'нѣг'кѣнч'ѣ.” (29) ч'у йѳу мѣ'нѣгѣ йѳ'уѳѣт и то'л'ѳуѣл'т: (30) мо'ол'и нѣнг 'вѣрл'ѣтѣу, нѣнг'нѣмѣ 'коллѣтѣу? (31) 'ѣм-

hosszú ideig élven, még mindig élnek. (155) Este sincsen, reggel sincsen (szá-
mukra, ti. annyit kell dolgozniuk). (156) Vége!

2.

(1) Tavaly mi anyámmal és apámmal a felső holtágnál laktunk. (2) A holtághoz ősszel mentünk föl, apám és anyám egy gerendaházat építettek. (3) Mi, négy ember, ott élünk: apám, anyám, a bátyám és én. (4) Az ősz legele-
jén jól éltünk: tobozt gyűjtöttünk, halat tartalékoltunk. (5) Amikor tél lett, apám mókusvadászatra indult. (6) Nekünk két jó kutyánk volt: a „Tarka Szuka” és a „Császármadárka”. (7) Mi anyámmal bogyót gyűjteni jártunk.

(8) A tél közepéig jól éltünk. (9) A tél közepétől kevés mókus volt, apám csak néha hozott haza egy-két mókust. (10) A tartalékolt étel is kezdett el-
fogyni.

(154) ję² mōyi wān wāltin, ję² mōyi koy wāltin ip-pə kōla wālləkən. (155) itən-pə ěntim, ālən-pə ěntim. (156) sōk!

2.

(1) tapal mēn ěnkām āpam ... num urinā wālləkāw. (2) urāja mēn sōyasna nuylapa mēnkālāw, āpam ěnkām ... juy-kat amā(t)kalkən. (3) mēn nēlā kāsę tōt wālləkāw: āpam, ěnkām, ātīm, mā. (4) sōyas alēnpil jēmāy wālləkāw: naęār čayikālāw, kul tātāy werkālāw. (5) kuntā tēlkamālno āpam lānkitāy-ləkātāyāl. (6) mēn kā(t) jēm ām(p)kən tājakālāw: kānčān ni i pēnkāl'i. (7) mēn ěnkāmna(t) jomānka jēlilkālāw.

(8) tēlāy jār močāy jēmāy wālləkāw. (9) tēlāy jārōy ilā lānki kīflāy jęyāl, āpam pā-kōtna mērēm ěj-kā(t) lānki kən jōy-totāy-lālākātāyāl. (10) tātāy werēm int-ot – pā kōlakātāyāl.

(11) ěj-lā(t)na āpam mēnlēm kāl oytān urāja, maskal tunta pīrnā welēm jōy-ērki-wet lānki i kā(t) saskən. (12) mā miron ātīm pīrįysākātāyāl āpamna(t) ějāy mēntā. (13) āpamna jōyā(t) ěntā wēwāl: „jōy-kīta, lōyna nōņā jāyertāy pit-wāl, jōy-kīfwān”. (14) ěnkām jōyā tōlāy wāl: „āl isā, tēt ěj-lā(t)na jay wālįlēm tāyī, mētā kāsę mēņā jōwāl”, jōy tel iswāl. (15) mēt-koya ěnt(ā) iskāl, āpam mēnkāl ātīlnām. (16) āpam mēnmāl pīrnā mā ātīm tōlnāņā(t) ěč(k)ka iskatāyāl. (17) koy iskāl, pīr pētālno lōykāl.

(18) int-otoy mēņān mētāli-pā ěntā kītkal, mērēm pāntēm kul lōy. (19) pāntēm kul lōyoy ěnkāmi minā mējkāyāl mērēm ěj-kā(t) kāyralīkən kotlānā. (20) jōy-nām jula mētāli-pā ěntā wēwāl. (21) āpam oytān urīnā kut kotāl limāy-lāyān, mēņān jōy-lāyallāw. (22) kā(t) jēm ām(p)kən tājakālāw. tūt kən-pā pajma kālalkālāw. (23) mēnnā mēnnām semāmna tīt uyalīm.

(24) āpama lāy-lāyāw pīrnā ěnkām minā ěnkām minā tōlāy wāl: (25) „šajlāw pānlīw itāntāy jakān puyla mēnlāw!” (26) mēn mēnlēm kālāw. (27) innā urāja il-esalkālāw, ěnkām minā tōlāy wāl: (28) „jōyā-tājītān, welīn jay tēy(ā)lā jōwāl mēņā(t) kēn(č)itā”. (29) tu jay mēņā jōyāst i tōlāy wāl: (30) „mōyali nēn

(11) Egyszer apám elment Ochteurijba, (mert) el kellett vinni az utóbbi időben elejtett tizenöt mókust és két hermelint. (12) Miron bátyám kérte, hogy apámmal együtt elmeheessen. (13) Apám nem viszi őt magával: „Maradj itthon, az út neked nehéz (lenne), itthon maradsz.” (14) Anyám mondja neki: „Ne sírj, ez egykor emberek lakta hely volt, valaki (majd csak) jön hozzánk,” (de) ő egyre sír. (15) Bármilyen sokáig sírt, apám egyedül ment el. (16) Miután apám elment, bátyám az addiginál erősebben kezdett sírni. (17) Sokáig sírt, végül abbahagyta.

(18) Az ételből nekünk semmi sem maradt, csak a szárított halak csontja. (19) A száraz halcsontból anyám nekünk csak egy-két maroknyit adott napon-ta. (20) Ő maga semmit nem vesz a szájához. (21) Apám hat napig volt (már) Orcheturijban, mi otthon várakozunk. (22) Két jó kutyánk volt, mind a kettő éhen veszett. (23) Én ezt a saját szememmel láttam.

(24) Miután várakoztunk (egy ideig) apámra, anyám mondja nekünk: (25) „Ruháinkat rakjuk össze és menjünk a legközelebbi faluba!” (26) Útra keltünk. (27) Amint a holtághoz leereszkedtünk, mondja nekünk az anyám: (28) „Nézzétek, jönnek a rénpásztorok minket megkeresni.” (29) Azok az

лэтгү 'иурä, 'катътна пэртäу 'мэнл'эв. (32) мэнг 'ымыкалэв 'иурäти и йэунä 'катэва пэртäу йо'рäl'эв.

(33) мин энг'кämэн зй 'нинä 'вэл'и 'н'оуы пэн'ч'алтэкътэуаскэн. (34) 'кунтэ 'н'оуы пэн'ч'амалнэ, 'иүäl'эв 'төнгэтгү'йärэ. (35) 'имäv 'пырнэ, зй ни'мэнгтэ 'пыривэл: (36) „моу'л'ä нэнг тэт коу тэ'уэйнэ 'вэллэтгү? (37) 'пайма кэ'латэна ч'эт 'вэллэтгү?“ (38) и мэнг йэунä 'оутэнг 'урьйа 'мэн-кäl'эв. (39) тот ап'пам 'кан'мин кäскäl'ив. (40) тот мэнг вэ'лимкалэв.

3.

(1) mä зл'л'э вэл'калэм, 'mänä 'н'ылмэтэ ал'мэнл'эмкäl'. (2) ч'у 'алнэ энг'кämкэ'лакал. (3) кэ'латал 'ил'пэл'эунэ мин а'ч'имна 'äl'энг йэн'ката мэн-кäl'мэн. (4) 'үч'вис 'мууты пэл'н'итсакайоу мин 'л'äгил'кälмэн: mä энг'кäm пэл'н'итсана чэ'кэ'кан'мин э'лакал, ч'у'та миннэ йо'уы йы'уытэй ахсэлкалмэн. (5) а'ч'имто'л'оувэл: (6) „йы'уытэйи, нонг энг'кän ка'йорна э'лавэл; 'коуэлэл-тал сб'уэ 'ылкөркäuэн, на'вернэ“. (7) мин н'у'ла то'л'оукалнэн: „ч'и вэр 'йауа 'йäсэгл'имэн. (8) тоутэр и э'ранг йау мэнт и'кокэм 'л'имбул'эт.

(9) мин а'ч'искэн 'мэнкäl'мэн вэл'мав'ката. (10) иннэ mä йэ'нгакалэм, 'ульм: mä а'ч'имнэ 'сэмоу йэнгк 'пасуэвл. (11) 'катэнг йау йо'рäl'то'л'оувэлт: (12) „äl' 'исä, 'ййку'äl'кэн'ч'алтэ“. (13) 'ульв: а'ч'им 'ис'тä 'л'оуэс. (14) mä 'ч'ымыл 'ис'кäl'эм, но ч'у'пырнэ 'ис'тä 'л'оккäl'эм. (15) mäням энтэ 'оныл-калэм муу'л'ä 'ис'лэм. (16) 'пырнэ то'нгомтэуалим: энг'кäm эн'тэмбу йэ'рäl-уэн ('колауэн).

(17) 'кунтэ энг'кäm 'ылвэртэ 'тумэлнэ, mäнт эн'тэ вэ'рäl'т. (18) mä энг'кäm 'йауна 'ылвэркälил йэпи'фанкинпууэл кэ'лэнгсана. (19) кэ'лэнгса чэ'кэ'мустым тэ'уэйна. (20) йэпи'фанкин ыл урэнä ч'у кэ'лэнгса. (21) том'урэсäv 'не'лүнэ зл'л'э 'ййүлэт 'йäl'вэл'т. (22) ч'у 'ил'пэлэунэ 'күнтэ 'онгкылса и 'сүүмитэса 'йäl'вэл. (23) ч'у тэ'уэйнэ кот кэ'лэнгса, 'йäl'вэл'т мэ'рэм 'сүүмитэт, 'л'оуоуты 'йэрнэ и л'оу 'кывэлнэ 'сайма 'нирпэна 'онгкэт 'йäl'вэл'т.

(24) кунта мэнг тоу йум'эвнэ, йау'шайлал 'утэ 'этэвтэуäлил. (25) ч'у пырнэ'лилэнг йау кэ'лам пы'ч'а 'вэрэкэтэуал'. (26) ч'и'mäннä йы'мыу 'номлэм.

emberek odajöttek hozzánk és mondják: (30) „Mit csináltok, halálra éhezte-titek magatokat? (31) Üljetek a szánba, visszamegyünk a házatokba.“ (32) Mi beültünk a szánba és velük mentünk vissza a házunkhoz.

(33) Anyánk és egy (másik) nő rénhúst kezdett főzni. (34) Amikor a hús elkészült, a jóllakásig ettünk. (35) Miután ettünk, az egyik nő megkérdez minket: (36) „Miért laktok ilyen régen ezen a helyen? (37) Itt éltek, mikor éhen vesztetek?!“ (38) És mi elmentünk velük Ochteurijba. (39) Ott betegen megtaláltuk apámat. (40) Attól kezdve ott laktunk.

3.

(1) Én (már) nagy voltam, a nyolcadik évben jártam. (2) Abban az évben halt meg az anyám. (3) Halála előtt mi a bátyámmal reggel játszani mentünk. (4) Az ablakon át benéztünk a kórházba: anyám nagy betegen feküdt a kórházban, mi emiatt néztünk be. (5) Bátyám mondja: (6) „Nézd, anyád a padlón fekszik; amint járkált, elesett, bizonyára.“ (7) Mondjuk egymásnak:

werlatəy, nəŋnəmə(t) (?) kol(t)lätəy? (31) imlätəy iyrä, katətəna pərtəy mənlew." (32) mən iməlkaləw iyrä-ti i jəynä(t) katawa pərtəy jöyäləw.

(33) min əŋkəmən əj ninä(t) weli noyi pəncəltəkətəyaskən. (34) kuntə noyi pəncəmalnə iyäləw tənə(t)təy jerä. (35) iməw pərnə əj ni mənə(t)-ti pəri-wəl: (36) „möylä(t) nəŋ tət koy täyünə wällätəy? (27) pajma kälätənə wällätəy? (38) i mən jərnä(t) oytən urəja mənkaləw. (39) töt əpam kan(t)mən kəskäləw. (40) töt mən wäləmkäləw.

3.

(1) mä əllə wälkaləm, mänä nülkəmətəy al mənləmkäl. (2) tu alnə əŋkäm kälakal. (3) kälatal il-pələyna min ätəmma(t) älən jəŋkata mənkaləmən. (4) ičən-wes muytə pəl'nitsaka joy min läyalkäləmən: mä əŋkäm pəl'nitsanə čə(k)kə kan(t)-mən älakal, tuta minnə joyə—jəyə-təjəysəlkäləmən. (5) ätəm töləywəl: (6) „jəyə-təjə, nön əŋkäm ka(t)-jörnə älapəl; kəyäləl(t)al säyət(t) il-körkəyən, nawernə". (7) min nula töləykaləmən: „tu wer jəyə jəsəŋllimən". (8) toytər i ärən jəy mənət i kö(t)-käm liməyət.

(9) min ätəsakən mənkaləmən wäləw kata. (10) innə mä jəŋakaləm, ulim: mä ätəmmə³ semöy jəŋk pasəywəl. (11) katən jəy jöyä töləywält: (12) „äl isä, əj ku äl kəntalti!" (13) uliw: ätəm istä löyəs. (14) mä čiməl iskäləm, no tu pərnə istä lökkäləm. (15) mənəm əntə on(t)əlkalim: möylä isləm. (16) pərnə tənəmtəyalim: əŋkäm əntiməy jəyəyən (koləyən).

(17) kuntə əŋkäm il-wertä tuməlnə mänt əntə wəyält. (18) mä əŋkäm jəynə il-werkälil jepifankin-puyäl kälənsanə. (19) kälənsa čə(k)kə mustəm täyünə. (20) jepifankin il urinə tu kälənsa. (21) tom ur-i-səw pələyna əllə jəyält jalwält. (22) tu il-pələyna kötləy on(č)kəlsə i səymətəlsə jalwält. (23) tu täyünə, kot kälənsa, jalwält mərəm səymətət, loy oytə jernə i loy kəwəlnə səjma niypə pä on(č)kət jalwält.

(24) kuntə mən təy-jöməwəna jəy səjlal utə-etəwtəyälil. (25) tu pərnə lilən jəy käləm jəyna(t) pələ werəkətəyält. (26) ti mənə jəmət nomlim: (27) pələ

„Ezt a dolgot elmondjuk az embereknek." (8) Az orvos és a többiek elmentek és valahol (másutt) voltak.

(9) Mi, a két fivér, bementünk a házba, amelyben laktunk. (10) Amint beléptem, látom: bátyámnak a szeméből folyik a könny. (11) A házban levő emberek mondják: (12) „Ne sírj, a gyereket ne ijeszd meg!" (13) Látjuk: a bátyám abbahagyta a sírást. (14) Sírtam egy keveset, de aztán abbahagytam. (15) Magam nem (is) tudtam, miért sírok. (16) Utóbb értettem meg: anyám nincs többé (meghalt).

(17) Amikor anyámat temetni vitték, engem nem vittek. (18) Anyámat az emberek a jepifani temetőben temették el. (19) A temető igen szép helyen van. (20) A jepifani alsó holtágban van az a temető. (21) A holtág vizének túlsó oldalán nagy cirbolyafenyők állnak. (22) Ott távolabb sűrű fenyves és nyíres van. (23) Ahol a temető van, azon a helyen csak nyírfák állnak, a meredek part tetején és a partoldalban a patak irányában lefelé más fenyők állnak.

(24) Amikor mi odaérkeztünk, az emberek a partra húzták a ruháikat. (25) Ezután az élők a holtakat köszönteni kezdték. (26) Én erre jól emlék-

(27) пы'ч'а 'вэртä кб'лам кб'сыя йо'л'эв и мб'уи пай'чупылив. (28) 'кунты йо'уäл'эв энг'кäm мб'уипайä, mä ап'пам и 'ол'эшка ап'пал мән(т)'көта вб'уäкән и эн'кäm мб'уипай 'эл'эвтэки 'ылыа — 'йоупа вэй'кил'иуäлкән.

(29) 'ч'у пырнэ йау тоуот 'ил'э 'вэозкэтэуäл'т, 'молэнгэнта и 'интä.

(30) йэу'нäm 'ивэл'т и кб'лам 'йауа мэуи пай понг'ла 'интот 'пэнвэлт. (31) mä б'ранг 'вэрэнготэтна но'роутил'л'эм, 'йэнккалэм. (32) mä'нäm но'мыусэльм: „йым 'мустым тб'уэ 'усым”. (33) йау йым 'мын'ыта 'тэмновы и 'ил'новы вэу 'пэнвэлт. (34) „тэм 'мын'эт, тэм вэу”, йау'йол'оуэв'л'т: „ал' 'күл'äл'титән, 'торэмнэ энтэ'пэртэ”. (35) 'мын'эта пб'нэм вэу 'кэлынгсака 'кыл'калт. (36) 'ч'у пырнэ мэнг'йоупа мән'кälэв.

4.

(1) ч'у 'алнэ мин ап'памна ла'пасйоуэнпууэлнэ вэл'калмэн. (2) ч'у 'алнэ 'йäуэрт ал вэл'кал. (3) мин ап'памна 'пайэмлэммин вэл'калмэн. (4) йау 'минä ч'у'ты 'йол'оуэв'л'т: (5) „мб'нитән 'йуэуяа”. (6) ап'памнэ ч'у тб'уэ 'онылтэ и то'л'оуэв'л: (7) „мб'лэмэн, 'йуэуэйнэ кул äрки, мб'та сбуэ 'вэллэмэн”.

(8) 'йуэуяа мин мэн'кäl'мэн тб'л'эу'йорна. (9) туу'lä йо'мämэн, ап'пам 'кылэс 'вэрикэтэуäл. (10) ап'пам 'кäскäl' эл'л'э 'ч'ыурымэ 'чоуопай, 'мууты 'кынкалтэ мэу йол 'мочэу. (11) эй 'алнгэл ап'памна'тоуоркалтэ 'л'äвэснэ, 'läвэс 'эл'эвтэки 'чоута 'л'äл'мэуэбäлт, 'кылэс 'йора нэракал кол'л'äвэс, 'н'ämкэ 'калтэ'ла. (12) б'ранг 'алнгала вэркäl то'уо'вала. (13) 'кылэс 'тэтэки.

(14) мин ап'памна вэл'лэмкалмэн ч'у 'йуэуэйнэ. (15) йау 'минä иу 'он-тырнэ 'эйпä'киппä 'йэл'вэл'т, 'вэл'мämэн кул йоу'тувэлт. (16) ч'у 'йуэуэйнэ кул ч'у 'йэрэ'äрки, көш 'йоуэвнэ нуу 'сангыи ('эмэрли). (17) мин ап'памна кä кб'сыкән тот 'кулимин 'вэллэмэн. (18) 'пäкотнэ йау 'минä 'рäк 'тотыу-ливлэлт. (19) ч'иты вэл'калмэн чб'кэ эн'тэ 'пайэмлэнта.

(20) ап'пам кул 'сангэта йи'ливлэл, 'пäкотнэ ку'ч'ыуливлэл. (21) 'эйпä ап'пам 'куч'кыл'тэ 'чäгинтэкэтэуäл и mä'нä ч'иты 'йол'оуэв'л: (22) „нонг 'кылэсна 'ымса, mä энтэ коу йил'ил'л'эм. (23) 'интэ 'койэмсэн, 'иуä. (24) коу 'л'имыульнгäм, 'иттын кул пб'н'чалта. (25) 'äl'пэл'mä, тб'л'эу'йорна но'нгä 'койэпнэнтэ 'йовэл”.

szem: (27) Odamegyünk a halott emberhez köszönni és megcsókoljuk a sírhalmot. (28) Amikor az anyám sírjához értünk, az én apám és Oleškának az arja a kezébe vett engem és anyám sírja fölött egymásnak adogattak.

(29) Azután az emberek tüzet raktak, hogy ételt főzzenek és egyenek. (30) Ők maguk esznek és a halottaknak (is) tesznek ételt a sír mellé. (31) Én a többi gyerekekkel szaladgálok, játszom. (32) Én magam azt gondolom: „Nagyon szép helyet láttam.” (33) Az emberek szép dobozokba mai és régi pénzt tesznek. (34) „Ezekhez a dobozokhoz, ehhez a pénzhez”, mondják az emberek, „ne nyúljatok, Isten nem engedi”. (35) A dobozokba rakott pénzek a temetőben maradtak. (36) Ezután hazamentünk.

4.

(1) Abban az évben mi apámmal Labaz-Joganban laktunk. (2) Abban az évben nehéz év volt. (3) Apámmal sokat éhezünk. (4) Az emberek így szól-

wertä kälam käsäja jölaw i mēyi pāj tōpeliw. (28) kuntä jöyälaw ēnkām mēyi pājü, mä āpam i oläška āpal mänt kötä wēyäkən i ēnkām mēyi pāj elawtēki ilä-pä-joypa wejkiäläkən.

(29) tu pīrnä jay tōyət ilä-werkatayält molēntäntä i intä. (30) jēynäm iwält i kälam jaya mēyi pāj pōŋla int-ot pānwält. (31) mä ārēŋ werāŋ-otätna(t) nōrāy-tilläm, jāŋkalēm. (32) mēnnäm nomiyśäläm: „jēm mustēm täyü usēm”. (33) jay jēm miñäta tem now(t)i i il now(t)i wāy pānwält. (34) „tem miñät, tem wāy”, jay jołāywält, „äl külältitän(?), torēmñä ēntä pār(tə)lta(?)”. (35) miñäta pānäm wāy kälēŋsaka kiŋkalt. (36) tu pīrnä mēŋ joypa-mēnkälaw.

4.

(1) tu alnā min āpamna(t) lāwas-joyŋ-puyēlnä wälkalmän. (2) tu alnā jāyert al wälkal. (3) min āpamna(t) pajēmlēmīn wälkalmän. (4) jay minä tuti jołāywält: (5) „mēnitən jēyāja!” (6) āpamnä tu täyü on(t)ältä i tōłāywäl: (7) „mēnlēmən, jēyēnā kul ārki, mētä säyü(t) wällēmän”.

(8) jēyāja min mēnkälēm tēlay jōrnä. (9) tōy(ā)la jōmämən āpam kiłäs werakatayäl. (10) āpam käsäl ēlla tēyrīm čoyä(t)-pāj, muytē kiŋkaltä mēy jöl močāy. (11) ēj alŋäl āpamnä toyärkaltä lewəsna, lewəs elawtēki čoy(ät)tä lēməy-tayältä, kiłäs jōra nārakal kol lewəs nāməkü kaltälta. (12) ārēŋ alŋäla werkäl tōy(t)-wäla. (13) kiłäs tät-äki.

(14) min āpamna(t) wällēmalmän tu jēyēnā. (15) jay minä iy ontärnā ēj-pä, kip-pä jēlwält, welmämən kul joy-tuwält. (16) tu jēyēnā kul tu jerä ārki, kōč joyēwnä nuŋ-saŋāji (emərli). (17) min āpamna(t) kät(t) käsikēn töt kul imin wällēmän. (18) pä-kōtnä jay minä räk totäylikwält. (19) titi wälkalmän čē(k)kə ēnte pajēmlēm(t)a.

(20) āpam kul saŋita jēlikwəl, pä-kōtnä kōłaylikwəl. (21) ēj-pä āpam kōč-kaltä čāyintakatayäl i mänä titi jołāywäl: (22) „nōŋ kiłäsñä ymsa, mä ēntä koy jēliklēm. (23) intä kojāmsən, iyä! (24) koy limāylenām itən kul pāŋčalta. (25) äl pēlmä, tēlay jōrne nōŋä kojē-p(e) ēntä jōwəl.”

nak hozzánk: (5) „Menjetek a folyóra!” (6) Apám ismerte azt a helyet és így szól: (7) „Menjünk, a folyóban sok a hal, valahogyan megélünk.”

(8) A folyóra a tél közepén mentünk el. (9) Amikor odaérteztünk, apám menedékhelyet kezdett építeni. (10) Apám keresett egy nagy, tömör hófúvást, keresztül ásta a földig. (11) (A lyuk) egyik végét apám ágakkal elzárta, az ágakra havat szórt, a menedékhely közepére fenyőgallyakat terített, hogy puha helyen aludjunk. (12) A másik végére tűznek való helyet készített. (13) A menedékhely (ezzel) kész lett.

(14) Apámmal annál a folyónál kezdünk lakni. (15) Az emberek egy hónapban egyszer vagy kétszer eljönnek hozzánk, az általunk fogott halat hazaviszik. (16) Abban a folyóban annyi a hal, akár szákkal merítod (akár szákkal is lehet meríteni). (17) Ott lakunk apámmal kettesben, halon élve. (18) Az emberek olykor lisztet hoznak nekünk. (19) Így éltünk nem sokat éhezve.

(20) Apám halat meríteni jár, néha vadászik. (21) Egyszer apám vadászni készült és így szólt hozzám: (22) „Te maradj a menedékben, nem megyek el hosszú időre. (23) Ha enni akarsz (tkp. akartál), egyél! (24) Ha sokáig elmaradok, este főzz halat. (25) Ne félj, a tél közepén senki sem jön hozzád.”

(26) йоу мьн'кäl. (27) mä 'кылэс 'куч'эунь 'эт'илнäm йэнг'кальм пэл'тэмльу. (28) 'итнэ 'питкэтьтэмäl'нэ mä 'л'äулэусэньсүälэм а'пама. (29) 'л'äул'л'эм, 'läул'л'эм, ап'пам ч'эл энт'тим. (30) 'итнэ 'питмäl', mä 'пэл'мэ-кэтьгүälэм. (31) 'номбусьлэм: „мэtäил'тэмэ ос äл' 'питвэл'". (32) 'пäкотнэ йоу л'öкк сь'рү энтэ 'кокка 'йэл'вэртэлэм, mä'нäm кач' 'исл'эм. (33) чэ'кэ лы'пырльмälнэ, 'номбусьлэм: (34) „ап'пам тэ'вäуэн, мөнлэм 'кэнчэ". (35) 'иннэ мьн'лимкälим, с'ү'үми 'касоу ап'пам mä'нä 'äтэмкäl. (36) mä йо'үä 'ис-мин йу'кыкальм. (37) „муул'ä mä 'л'öккэм сь'рү мьн'л'эмкасэн, 'улэн, mä мо'роутэкэ йоу йо'сым? (38) мьнлэмьн пэр'тэу. (39) 'кыслайоу йу'мäмын 'пырнэ, 'л'ängки н'оуы пьн'чалтгүалэмэ, 'mäштрэу и'гүälмэ. (40) ч'и'ти чо'рү йулатэ 'мочгү вэл'калмэ.

(41) гйпä ап'пам ос кул 'сангэта 'йыгүяа ниүмэнкäl': (42) 'mä'нä то'л'о-увэл: (43) „нонг 'ымса, mä 'котл'йор л'әнэ йоу йо'л'ым". (44) котл йорläтэ 'питкäl, йоу ч'эл' энтэ йо'вэл. (45) ч'у'ты 'номбусьллэм: (46) „äл ап'пам 'йэнгэка кэ'лас, 'пä тэуэйнэ 'йыгүй йөнгк йу'лауэн. (47) mä ку'ла нэмьслэу вэл-кальм. 'ос мьн'кäl'эм йоу л'öккэл сь'рү. (48) кач' йо'уокалам кул 'сангэм тэ'рү-йя, ап'пам 'ил'тэнгэ mä'нä йо'вэл' и ч'у'ты то'л'оувэл: (49) mä кач'йэнгэ кэла-сэм. (50) йы'рытгяйалим, 'йоу 'мортэ 'морäуэн. (51) пэт'мин 'кылас йо'мин, то'уы 'вэркäl'мэ. (52) ап'пам 'кон'кэмтгүл'кал, 'л'опы'шайыл 'пәнэл'тгүэл. (53) 'иттэн ап'пам 'mä'нä то'л'оувэл: (54) „кул'тэнг 'ылла 'рэнтгүлэмэ". (55) ч'у пир'котл мин мьн'кälмэ 'йоупа.

5.

(1) 'ил'әнэ mä эл'лэ 'пууэлнэ вэл'кальм. (2) йэнгуры 'вэрэнготэйт йон'гын тот тэ'йакальл. (3) гйпä мин а'ч'имнатэ йгүä 'майалпа ч'äгитг-гүäl'мэ и мьн'кälмэ 'вэл'инг 'пуула но'роу л'öккоу. (4) л'öк сь'рү 'йол'оурмин, мьнкälмэ. (5) ч'и с'гүснэ вэл'кэл. (6) 'куты йо'уомамэ ч'у тэ'рүяа, кот кол'хос 'амтауэн карт'ок, mä а'ч'има то'лоульм: (7) „mä йы'рытгяйалэм вай'куч'л'ач, нонг ч'у'тор йом 'иүä". (8) йоу йом 'ивэл, а mä 'учлам йы'рытг-йяльм. (9) 'ил'әнэ с'йü 'сач'имс: йу'роннэ вэл'-ноу кэ'ч'элгүэл ('морэвэл). (10) mä а'ч'има м'пäl'ипгэнтэ то'л'оульм. (11) йуу-но 'ос кы'ч'элгүтэ йы'унмэс, mä ч'э'л'эутэсэм: (12) „вäши, 'койэ ч'и'нäm 'йууоннэ?" (13) mä'нäm йу'кымкальм

(26) Element. (27) A menedékhely közelében félelmet nem érezve játszot-tam magamban. (28) Amikor esteledni kezdett, várni kezdtem apámat. (29) Várok, várok, apám még mindig nincs. (30) Amikor beesteledett, félni kezd-tem. (31) Gondolom: „Bárcsak semmi ilyen ne történe!” (32) Olykor az ő útján nem túl messzire megyek el, kis híján sírva fakadok. (33) Miután erősen besötétedett, azt gondolom: (34) „Apám eltévedt, elmegyek megkeresni.” (35) Amint elindultam, apám előbukkant egy nyírfa mögül. (36) Sírva hozzá futottam. (37) „Miért jöttél elé, (hiszen) látod, egészségben visszajöttem. (38) Menjünk vissza!” (39) Miután visszamentünk a menedékbe, mókushúst főztünk, igen jóllaktunk. (40) Így éltünk a hóolvadásig.

(41) Egyszer apám ismét element a folyóra, amelyből halat szokott meri-teni. (42) Mondja nekem: (43) „Te ülj (itt), déltájban hazajövök.” (44) Már dél körül volt, még mindig nem jön haza. (45) Úgy gondolom: (46) „Mintha apám vízbe halt volna, (ugyanis) másutt a folyó jege nagyon megolvadt.” (47) Én még buta voltam, ismét elindultam eléje. (48) (Már) majdnem a halászó-helyre érkeztem, (amikor) apám jön velem szembe és így szól: (49) „Kis híján

(26) jöy mēnkāl. (27) mā kilās kutāynā ātilnām jāñkalām pēltəmləy. (28) itnə(γ) pitəkətəməlnə mā ləyləysəkəsəyələm āpamə. (29) ləyəlləm, ləyəlləm, āpam tel ēntim. (30) itnə(γ) pitmāl mā pēlməkətəyələm. (31) noməysələm: „mētāli temi os āl pitwəl!” (32) pā-kōtnə jöy ləkəl sāyi(t) ēntə kokkə jēlwəytələm, mēnnām kat isləm. (33) ēē(k)kə ləpəyləmālnə noməysilləm. (34) „āpam tēwəyən, mēnləm kēn(č)ti”. (35) innə mēnləkāləm, sōymə(t) kasoy āpam mənā etəmkāl. (36) mā jöyā ismin jökəmkāləm(?). (37) „mōy(ə)lā(t) mā ləkām sāyi(t) mēnləmkəsən, ulñ, mā mōrəy-tə(k)kə joy-jösəm. (38) mēnləmən pērtəy!” (39) kilsa joy-jömā-mən pīrnə lāñki nōyi pāñcaltəyalmən, māstrəy(?) iyālmən. (40) tīti čoyə(t) jōlatə močəy wālkalmən.

(41) ēj-pā āpam os kul sañitə jējəja nuγ-mēnkāl. (42) mənā töləywəl. (43) „nōñ imsa, mā kotəl-jor lā(t)nə joy-jöləm”. (44) kotəl-jor lātū pitkāl, joy tel ēntə jōwəl. (45) tuti noməysilləm. (46) „āl āpam jēñkə kəlas, pā tāyīnə jējə jōñk jōlayən”. (47) mā kōlā nāməsləy wālkāləm, os mēnkāləm jöy ləkəl sāyi(t). (48) kat jöyə(t)kāləm kul sañim tāyəja, āpam iltāñā mənā jōwəl i tuti töləywəl. (49) „mā kat jēñkə kəlasəm”. (50) jējə-tājalim: jöy mōrti morayən. (51) pētmin kilsa jōmin tōyə(t) werkālmən. (52) āpam konkəmtəyəlkal, loyē-šajəl pānəltəyəl. (53) itən āpam mənā töləywəl: (54) „kōltəñ ulla rāntəyalmən”. (55) tu pīr kotəl min mēnkālmən joypa.

5.

(1) ēj-lā(t)nə mā ēllə puyəlnə wālkāləm. (2) jēñk-urī werəñ-otət jōñən töt tājakəlīl. (3) ēj-pā min ātīmna(t)-tē jējə majəllə čəyitəyalmən i mēnkālmən welīñ puyla nōrəy ləkōy. (4) lək sāyi(t) jöləymīn mēnkālmən. (5) tī sōyəsna wālkāl. (6) kuntə jöyə(t)mamən tu tāyəja, kot kolχos amtayən kartok, mā ātīma töləyləm. (7) „mā jējə-tājaləm waj(ə)k-učlam, nōñ tutoy jəm iyā!” (8) jöy jəm iwəl, a mā učlam jējə-tājaləm. (9) ēj-lā(t)nə sōj sālīməs: juy on(t)nə wəl, no káčələywəl (mōrəwəl). (10) mā ātīma mētāli-pə ēntə töləyləm. (11) juy nōy os káčələyta jējīmas, mā tēləytəsəm: (12) „wəsi, kojī tīnām juy on(t)nə?” (13) mənām jökəmkāləm sōyti sāyi(t). (14) wəsi mā pīrīmñə sōyti pāškaltīmīn nōrəytəwəl.

a vízbe fulladtam.” (50) Nézem: csurom víz volt. (51) Sietve visszaérkezvén a menedékbe, tüzet raktunk. (52) Apám megmelegedett, kabátját, ruháját megszáritotta. (53) Este így szól hozzám apám: (54) „Holnap leereszkeünk a folyón.” (56) Másnap hazamentünk.

5.

(1) Egyszer én egy nagy faluban laktam. (2) Nyáron ott tartották az árva gyerekeket. (3) Egyszer mi a bátyámmal vendégsége készültünk hozzájuk, és egyenesen a rétenyésztfő faluba mentünk. (4) Az úton beszélgetve mentünk. (5) Ez ősszel történt. (6) Megérkezvén arra a helyre, ahol a kolhoz krumplit ültetett, így szólok a bátyámhoz: (7) „Megnézem a csapdáimat, addig te egyél zelnicét!” (8) Ő zelnicét eszik, én pedig megvizsgálom a csapdáimat. (9) Egyszer csak zaj hallatszott: az erdőben vessző, ág ropog (törik). (10) Nem szólok a bátyámnak. (11) Ismét ropogni kezdett a faág, felkiáltottam: (12) „Vaszja, ki ez az erdőben?” (13) Én átfutottam egy lápos részen. (14) Vaszja mögöttem

соу'ты съ'уъ. (14) 'вāши мā 'пыришнъ соу'ты пъш'калтимин но'роутъвъл. (15) л'оу'кангнā йо'уомамън, а'ч'имāнā то'л'оувъл: (16) „нонг муу'л'ā ч'и'ти но'роутъуāсн? (17) мā йо'уā то'л'оувъл: (18) „нонг мо'уи йуу кб'ч'ълъутъ зн'тъ 'колкасън?“ (19) йоу то'л'оувъл: (20) „колкасъм; мā 'номъсълкасъм: 'мэсът“. (21) мā йо'уā то'л'оувъл: (22) „мошь, иу въл'кас?“ (23) „ънтъ, 'āл пъл'мā; 'минā йоу'л'имнгāл, мā йо'уы тэм 'моуыр 'йууна 'л'āуилгъм; ап'пам гй'татъ иу 'вэл'мтгъйл“. (24) ч'и кōл'йол'оуталнъ, йу'роннъ ос кб'ч'ълъутъ йгъимъс. (25) чб'мъл 'вълмъл 'пырнъ койъ-към 'āркъмкāл. (26) 'ил'ыпъ 'л'āуъм-мāмън, 'минāпā 'гйринā кб'сы йовъл. (27) 'кунты 'минā йо'уомалнъ, 'миннъ кол'ло йо'уā 'йāснгл'гъйл'ъмън. (28) йоу тгъукал: (29) „тэм т'гъуинъ иу йу'нāнгкъ йб'л'ил'въл“. (30) мин йо'уā то'л'оувълмън: (31) „томпэл'къ мин'унчъвта“. (32) йо'уън мин 'унчъвтгъуал. (33) 'кунтъ 'пуула йу'мāмъннъ ч'и вэр 'миннъ 'йауа 'йāснглъуāлимън. (34) пыр котл мā йоу'йо'уāл'ъм. (35) ч'и вэр мāннā 'иппъ 'номлим.

6.

(1) 'имън мъу 'пъсн мъу 'оутына вълтъ йб'гъл'л'гъкн кāt 'имкърāчкн. (2) ч'о'роску т'йāлкн 'колым пау. (3) ук'кум пау 'ивāн. (4) 'лунгулн тур, кōр 'оутын ал'лавъл; 'интъ йънтъл'нъ, ыл 'ваульувъл. туртъпыл'ау пуркъу пъс'ка-въл. (5) 'капъуън мънсн. ч'о'роскунъ капъуъл киттъ китлетъ а'рън кан мъ'уā. (6) колловълтъ вайаупун туутунг'киривā ил'тā йууыл'въл'т. (7) йууъл'л'ā мь'чъм 'котлг'ил'тин 'вайаупун. (8) ивāн 'пыръсвъл ил'ā: (9) „мāн 'китā ат'екъламнъ“. (10) йи'гыл' то'л'оувъл: (11) „нонг кул'па мънън?“ (12) йигыл' согла'с'итса 'вервъл. (13) а'ранткъъ вад'у мълтъ, 'колымсат кос съл'ковъ. (14) мънтъ йууылвъл. (15) йу'гыл'л'а мугы коу мънт ил'и гънтъ, может быт' и коу мънт, ил'āнъ йоуокълвъл а'ран 'кан мъуъ. (16) тол'ко тух'тынг 'киривъл 'утънъ тб'рънтвъл. (17) 'ивāн 'ута 'йууълтъ йу'уълвъл. (18) гйвачкор сзъ'коуълмтъ йу'уълвъл. (19) ивāн ч'у мънмъл мб'чин котъл йи'л'ил'мъл 'вачкорнъ, тб'вāуън. (20) гй тб'уāйнъ, гй'кана, нук канчыи 'нипик, че'валвъл 'мустым ни, ч'у'мын' 'мустым мб'ле 'кан мъуънъ гънтъм ч'у'мын ни 'мустым. (21) йб'уытъйата гй'ч'аснъ, 'тинтътъ сат съл'ковъ.

ugyancsak a sarat fröcskölte rohan. (15) A part szélére érve a bátyám (így szól hozzám: (16) „Te miért szaladtál ennyire?“ (17) Mondom neki: (18) „Te tán nem hallottad a fát ropogni?“ (19) Ő így szól: (20) „Hallottam, (de) azt gondoltam, (hogy) tehenek.“ (21) Mondom neki: (22) „Lehet, (hogy) medve volt?“ (23) „Nem, ne félj, ha idejön, én őt ezzel a bottal várom; apám ugyanígy ölt medvét.“ (24) Amint így szólt, az erdőben ismét ropogni kezdett (valami). (25) Egy rövid várakozás után valaki énekelni kezdett. (26) Miután arra néztünk, (láttuk, hogy) egy ember jön felénk csónakkal. (27) Amikor odaért hozzánk, mindent elmeséltünk neki. (28) Így szólt: (29) „Ezen a helyen állandóan jár medve.“ (30) Mi mondjuk neki: (31) „Vigyél át minket a túlsó oldalra!“ (32) Átvitt minket. (33) Amikor a faluba érkeztünk, elmeséltük ezt a dolgot az embereknek. (34) Másnap én visszatértem. (35) Erre a dologra még most is emlékszem.

6.

(1) Egy szent országban, egy áldott országban élt egy öregember és egy öregasszony (akik kereskedők voltak). (2) A két kereskedőnek (ti. a kereske-

(15) *ɫɔy kanŋa jöyâ(t) mamân âtim mănâ tölâywâl.* (16) „*nõŋ mõγ(ə)lä(t) titi nõrəytəyäsən?*” (17) *mâ jöyâ tölâyləm.* (18) „*nõŋ mõyi juγ kăčäləyta/kătäləyta(?!)* êntə *kolkasən?*” (19) *jöy tölâywâl.* (20) „*kolkasim; mâ nomâ(γ) sɫkəsəm: mesət.*” (21) *mâ jöyâ tölâyləm.* (22) „*mošə(t), iy wălkas?*” (23) „*êntə, âl pël mâ, minâ jöylimŋâl mâ jöyâ(t) tem mõyər-juyna(t) lâyallim; âpam êj-titi i weləntəyâl.*” (24) *tɪ kôl joləytalnâ juγ on(t)nâ os kăčäləyta jëyimäs.* (25) *čimâl wălmal pîrnâ kojî-kâm ârkəmkâl.* (26) *iləpâ ləyəmmämən minäpâ êj ritna(t) kăsî jöwəl.* (27) *kuntâ minâ jöyâ(t) malnâ minnâ kôlâ jöyâ jäsəŋləyäləmən.* (28) *jöy tölâyəkâl.* (29) „*tem täyŋnâ i jônänkə jëlilwəl.*” (30) *min jöyâ tölâyləmən.* (31) „*tom pel(ə)kâ min(t) unčəwta!*” (32) *jöyən min(t) unčəwtəyâl.* (33) *kuntâ puyla jömämənnâ tɪ wer minnâ jaya jäsəŋləyälimən.* (34) *pîr kotâl mâ joy-jöyäləm.* (35) *tɪ wer mənna ip-pə nomlim.*

6.

(1) *jiməŋ mēy pəsəŋ mēy oytina wălta jëyilləkən kät im-iki rălkən.* (2) *tö-ras-kujyən täjalkən kələm päy.* (3) *ôkəm päy iwän.* (4) . . . , *kôr oytin(ə) âlawəl; intâ jän(ka) talnâ il-wayləywəl, torpa pül(t) öy pörkəy poskəwəl.* (5) *kä(t) päkkən mēnsəyan, töras-kunâ kä(t) päkkäl kitte kitlata ärəŋ kan-mëyâ.*

(6) *kôlâ-wăltâ wajəy-pun töytəŋ kiriwâ il(t)tâ jëyilwəl.* (7) *jöy ellä mē(t)-čim kotâl iltil wajəy-pun.* (8) *iwän pîrə(γ)swəl jëylâ:* (9) „*män(t) kitâ âtklamna(t)!*” (10) *jëyäl tölâywâl:* (11) „*nõŋ kôl(ə)pa mēnwən?*” (12) *jëyäl soglasitsa werwəl.* (13) *ärəytəki wăyâ(t) mëlta, kələm-sat kəs sălkowa.* (14) *mēntâ jëyilwəl.*

(15) *jöy ellä mõyi koy mēnt ili êntə, možet bił i koy mēnt, êj-lä(t)nâ jö-yâ(t)kălwəl ärəŋ kan-mëyâ.* (16) *tolko töytəŋ kiriwəl utən-tä(γ)rənt(ə)wəl,* (17) *iwän utâ jöyältâ jëyilwəl.* (18) *êj wač-kor säyç(t) kəyləmta jëyilwəl.* (19) *iwän tu mēnmül mē(t)-čim kotâl jëlimal wač-kornâ, tēwäyən.* (20) *êj täyŋnâ, êj ka(t)nâ nuk-kăŋčəjî nîpik, te(t) wălwəl mustəm ni, tu-mŋn(t) mustəm mēli kan-mëynâ ên-pim, tu-mŋn(t) ni mustəm.* (21) *jëyâ-tăjata êj tasnâ tintetâ sat sălkowa.*

dőnek és a feleségének) három fia van. (3) A legkisebb fiú (neve) Iván. (4) Őt bolondnak tekintik, (csak) a kemencepadkán hever; amikor enni akar, lemászik, (ilyenkor) száll a por a kéménynyílásból. (5) A másik két fiú elment, (mert) a kereskedő idegen országra küldte két fiát.

(6) Egy gőzhajóba mindenféle prémet kezdtek rakni. (7) Ki tudja, hány napon át rakták a prémeket. (8) Iván kéri az apját: (9) „Küldj el engem (is) a fivéreimmal!” (10) Az apja mondja: (11) „Te hová mész?” (12) Az apja beleegyezik (végül). (13) Neki külön ad pénzt (az apa), háromszázhusz rubelt. (14) Elmennek.

(15) Sokáig mentek vagy nem, talán sokáig is mentek, egyszer egy idegen országra érkezik. (16) Alig köt ki a gőzhajó a parton, (17) Iván kimegy. (18) Egy utcán sétálni kezd. (19) Miután így járkált, több napig járkált az utcán, (aztán) eltévedt. (20) Egy helyen, egy házon egy papírt tettek ki (tkp. írtak föl), hogy itt egy szép nő él, olyan szép nő, amilyen szép nő egy országban sincs, olyan szép az a nő. (21) Egy órán keresztül nézni száz rubelbe kerül.

(22) 'иван йы'гылвэл ч'у'мустым нингә и'тинтвэл сат сэл'ковъ зй'-часна. (23) 'иванъ йы'уытйата йы'уыл'вэл ч'у ни 'мустым ни и'тинтвэл сат сэл'ковъ. (24) 'иван тул'мънтэл', 'номзусэл'вэл; (25) масвлъ зш'шо йы'уытыята зй ч'ас.

(26) 'иван йок'кириул'вэл 'мустым нингә, 'шо 'йыуытыата ч'ас. (27) 'иван мзнтз йы'уыл'вэл, 'семзл' 'ил'ыпе пб'ч'аутвэл 'мустым'нингә. (28) 'иван 'мзнтэл' ос йок'кириул'вэл зй 'нингә, 'йыуытыата зш'шо зй ч'ас. (29) 'номзусэл'вэл: (30) „тинтэл'эм 'кыт'эм сат сэл'ковъ, мз'л'эм 'мустым'нингә”.

(31) 'ивана 'кыт'ыс ап'палнзмъ 'варанъ кос сэл'кова. (32) 'иван 'номзусэл'вэл: (33) „ва'уам ку'лас. (34) му'гуынъ йоу'марайлэм? (35) а'мошет быт', йыуэм 'паккэн' мэнкэн 'йоупа?” (36) с гор'я 'иван йынгк'илыутгннта йы'нгавэл ка'пака, 'илыутынты. (37) 'иван тоуэйд'у йы'нгавэл, тот ы'нәм рят' йал'вэл, оуол кярэнг косвланъ йо'роусътъ, 'кан'вэл. (38) 'иванъ 'пырэнтъ йыуыл'кэлвэл т'у рят': (39) „оуэн 'кычвэл?” (40) 'иван йынгк 'взнтъ йын'уыл'кэл'вэл. ынәм рят' н'б'уэркзмтъ йы'уыл'кэл'вэл. (41) йуу'нәмпы 'уыл'вэл йынгк. (42) рят' 'оуол йы'мыу вертъ йыуыл'вэл.

(43) рят' йууя то'л'оувэл: (44) „оуэя кол'кам йэмма наймок, 'ормок йыммыу мане 'оуам 'верс'им. 'култэнг 'маня 'йууя”. (45) 'иван йууя то'л'оувэл: (46) „оуэя аппайуу рят'. маня ко кяслэм?” (47) рят' йууя то'л'оувэл: (48) „кясвэн. 'коулыма тэм 'вачкороу норокку (49) мэнгәм 'йымс'и пел'ка в'ачкор. (50) ч'у 'вачкоро'мэнъ, ос йымс'и пелка вачкор, тол мэнъ норокко вач ку'латъ 'томпэлэгнъ. ма катама 'йувэн.

(51) иван калтал. (52) пыр котл 'иваннъ 'номлымтэтъ рят'. (53) 'иван т'у кыл' сьвз рят' 'тулкэм сзубт'я 'коулымкэлвэл, т'у 'вачкоро. (54) т'умзнтэл', т'у рят' тулкэм сзубъ йымс'и пел'ка ос вачкор. (55) 'иван 'коулымкэлвэл т'у 'вачкороу. (56) т'у 'вачкороу т'у 'мзнтэл', 'мзнтэл, ос 'йымс'и пел'ка вачкор, рят' 'тулкым сзубъ. (57) 'иван 'коулымкэлвэл, т'у 'вачкоро 'мзnmыл', 'мзnmэл. (58) 'иван 'йоупа 'л'агил'тэлнъ т' вач чокин 'пыркзукллагэн. (59) 'иван 'номзусэл'вэл: (60) 'рятнъ ман рз'уаймътэс. (61) 'иван ос 'ил'ыпа 'коулымтэтъ йы'уыл'вэл. (62) 'ил'анъ йы'уытыялатъ 'койыкэм йу'вэл. (63) 'иланъ 'иванъ кяслтэ. (64) т'у рят' 'йувэл, т'у 'оуыл'кярэнг косвынз йу'рым рят'. (65) йок 'кириул'элкэн 'рят'ати. (66) 'ката йы'нгатэнна йок. 'рят'нъ т'укуря йым

(22) Iván be akar menni ehhez a szép nőhöz és kifizeti a száz rubelt egy órára. (23) Iván meg akarja nézni azt a nőt, a szép nőt és (ezért) kifizeti a száz rubelt. (24) Miután Iván elment onnan, gondolja: (25) „Még egy óráig kell nézni őt.”

(26) Iván visszatér a szép nőhöz, hogy még egy órán keresztül nézhesse. (27) Iván elmegy (hozzá), a szeme még inkább belefájdul a nézésébe. (28) Iván elmegy és visszatér a nőhöz, hogy még egy órán át nézze. (29) Gondolja: (30) „Kifizetem a maradék száz rubelt, a szép nőnek adom.”

(31) Ivánnak az apja által adott pénzből (már csak) húsz rubele maradt. (32) Iván gondolja: (33) „A pénzem elfogyott. (34) Hogyan kerülök haza? (35) Lehet, hogy a fivéreim már hazamentek?” (36) Iván bánatában bemegy a kocsmába vodkát venni, hogy berúgjon. (37) Iván bemegy oda, egy öregember áll ott, (aki) a fejét kéregforgácsfonadékkal kötötte át, (mert) beteg. (38) Iván faggatni kezdi ezt az öregot: (39) „A fejed fáj?” (40) Iván odalép,

(22) iwän jänata jëyilwəl tu mustəm niñä i tintiwəl sat sällkowa ej tasnâ.
 (23) iwän jëya-täjata jëyilwəl tu ni, mustəm ni i tintiwəl sat sällkowa. (24) iwän
 töl məntäl nomäysilwəl: (25) maswəl eşšo jëya-täjata ej tas.

(26) iwän jok-kirəyləwəl mustəm niñä eşšo jëya-täjata tas. (27) iwän
 məntä jëyilwəl, semal ilapü päťəytəwəl mustəm niñä. (28) iwän məntäl os jok-
 kirəyləwəl niñä jëya-täjata eşšo ej tas. (29) nomäysilwəl: (30) „tintiləm kiťəm
 sat sällkowa, məlim mustəm niñä”.

(31) iwänä kiťəs äpalnâ mejmä wäyənâ kəs sällkowa. (32) iwän nomäysil-
 wəl: (33) „wäyam kölas. (34) möyina joy-mayiləm? (35) a mošet biť jëyam
 päkkən mēnken joypa?” (36) sgorä iwän jēnkiləyťantä jänawəl kapaka iləyťantä.
 (37) iwän tōyā joy-jänawəl, töt ejnäm rät jalwəl, əyəl kərəñ köswälnä(t) jōrəysəta,
 kan(t)wəl. (38) iwänna pirim(t)ta jëyilkəlwəl tu rät: (39) „əyan kiťwəl?”
 (40) iwän jēñk wəntä jēñ(t)yəlkəlwəl, ejnäm rät nəyərəkəmta jëyilkəlwəl. (41)
 jōynäm-pə iləy(t)wəl jēñk. (42) rät əyəl jēməy wertä jëyilwəl.

(43) rät jōyā töləywəl: (44) „əyāja (?) köl-käm jēmä nəj-mək, or(t)-mək,
 jēməy mä əyam wersin, költəñ mənä jōyā!” (45) iwän jōyā töləywəl: (46) „əyāja
 (?) äpa-jëy rät, mēnna [nōñət] ko(t) kəsli?” (47) rät jōyā töləywəl: (48) „käs-
 win. köyləma tim wač-koroy nōrəkkä. (49) mēnnän jēmsi pelkä, wač-kor. (50) tu
 wač-koramnâ os jēmsi pelkä wač-kor, töl mənä nōrəkkä, wač kölatä tom peləkna
 mä katama jōwən”.

(51) iwän kallat. (52) pir kotäl iwänna nomləmtältä rät. (53) iwän tu köl
 säy(i)t rät tölkəm säy(i)t tē köyləmkəlwəl tu wač-koroy. (54) tu məntäl tu rät
 tölkəm säy(i)t jēmsi pelkä os wač-kor. (55) iwän köyləmkəlwəl tu wač-koroy.
 (56) tu wač-koroy tu məntäl, məntäl os jēmsi pelkä wač-kor, rät tölkəm säy(i)t.
 (57) iwän köyləmkəlwəl, tu wač-koroy mēnmäl, mēnmäl. (58) iwän joypa läyil-
 tälne tu wač cökün pörkiy kələyən. (59) iwän nomäysilwəl: (60) „rätne mänt
 rəyımältäs”. (61) iwän os ilapü köyləmta jëyilwəl. (62) ej-lä(t)na jëya-täjaltə,
 koj-i-käm jōwəl. (63) ej-lä(t)na iwänna kəsletə: (64) tu rät jōwəl, tu əyəl kərəñ
 köswälnä(t) jōrəm rät. (65) jok-kirəyləlkən rätä-ti. (66) kata jänatinnâ jok rätne

hogy vodkát vegyen, kezdi az öregget leitatni. (41) Ő maga egyből kiissza
 a vodkáját. (42) Meggyógyítja az öreg fejét.

(43) Az öreg mondja neki: (44) „Oh, (te) bärhonnét jött hōsnőfi, hōsfi,
 meggyógyítottad a fejemet, gyere el holnap hozzám!” (45) Iván mondja neki:
 (46) „No, nagyapó, hol találalak meg?” (47) Az öreg mondja neki: (48) „Meg-
 találasz. Menj ezen az utcán egyenesen. (49) Ha jobbra mész, (van ott) egy utca.
 (50) Arról az utcáról is jobbra nyílik egy utca, onnan menj egyenesen, (akkor)
 egyenesen a város végén levő házamnak mész neki.”

(51) Iván eltölt egy éjszakát. (52) Másnap Iván az öregre gondolt.
 (53) Iván ím megy, ahogy az öreg mondta, azon az utcán. (54) Amint az öreg
 útmutatása szerint megy, jobb oldalon van is egy utca. (55) Iván lépdel azon
 az utcán. (56) Amint megy, megy azon az utcán, ismét jobbra van egy utca,
 ahogyan az öreg mondta. (57) Iván mendegél, megy, megy az utcán. (58)
 Amint Iván visszatekint, a város ködként (is) alig látszott. (59) Iván gondolja:
 (60) „Az öreg engem becsapott.” (61) Iván ismét tovább lépdel. (62) Egyszer
 látja, valaki jön. (63) Egyszer észreveszi: (64) az öreg jön, a kéregforgács-
 fonadékkal bekötött fejű öreg. (65) Hazamennek az öreghez. (66) A házba

'инта кулѣпарт 'иувѣс 'стол'ол'нѣ 'амѣсвѣл. (67) 'иуѣллѣкѣн, йѣн'ч'ѣкѣн, йым инта 'кулѣпарт 'иувѣс ис'мѣн.

(68) 'ивѣн то'л'оувѣл: (69) мѣмпи йо'кан ка'сы вѣ'сѣм. йоу мѣуѣ мѣнтѣ 'масвѣл. (70) 'ивѣн нуу 'йал'тѣ йы'уыл'вѣл стол'оу. (71) рѣт' йууѣ то'л'оувѣл, ивѣнѣти: (72) нонг мыллауѣл 'котлау мѣ 'оуам йымы 'вѣркѣл'ин, мѣ нѣнгѣ ма'йалтѣл'ѣм 'мошнал'ита.

(73) ивѣн ч'у мошнол'и вѣнтѣ йы'уыл'вѣл, 'пѣнлѣтѣ пу'нѣгыл 'кыркѣтѣ. (74) 'ивѣн 'рѣт'нѣтѣ прош'шатса 'версѣкѣн. (75) 'ивѣн 'ч'у мѣнтѣл' 'йоуна, 'лѣкнѣ 'номѣусѣлвѣл: (76) рѣт'нѣ мѣнѣ мыс, йы'мыу'йѣвтѣс мѣнѣ 'майлѣтѣс му'уѣкѣм 'мошнал'и. (77) 'номѣусѣлвѣл: (78) 'тит'ѣ му'уѣй 'верынѣ 'мошнал'и, то'уо рѣкытынта 'масвѣл. (79) л'ѣуиллѣтѣ 'онтѣлнѣ, 'йокон 'вау пел'ѣу, ч'у ваупел'ыу. (80) 'ивѣннѣ кум вѣнтѣл' т'у йоконнѣ ѣшишо ѣй 'с'ѣт'вѣл, вѣнтѣ йы'уыл'вѣл, л'ѣгиллѣтѣ ѣш'шо то'йокон ѣй.

(81) ивѣн ч'у лѣнѣ т'а кор'н' аулѣвѣл, т'и мошнал'и йым вѣл'лауѣн. (82) 'ивѣн 'ыл'ымылвѣл, мѣл'л'ѣ ти т'ѣ 'рѣгѣсл'нтѣ ы'уылвѣл. (83) мѣл'ѣл' тѣл'кал' ва'уа рѣгѣсл'ѣлстѣ.

(84) 'ивѣн т'а 'коуѣлмпѣл 'йоуна. (85) т'у 'вачала и 'номѣусѣлвѣл и т'ѣ т'у мустым ни, т'ѣ йыуыт'ѣата 'питвѣл, (86) т'у 'мѣнтѣл' 'вачкорна, ѣит'у л'ѣкѣлоу, ѣит'у 'вачкорѣлоу'йоуна мѣнвѣл'. (87) т'у мѣнтѣл, ч'у 'мѣнтѣл, ч'у 'мустым ни валта вач корна. (88) йуѣ ѣл'л'ѣм пел'кѣннѣ. нук канчѣйи 'нипик, (89) 'орты ч'о'роску 'тинилты колоувѣлтѣ йуѣнѣм 'лавкал товарѣлнѣ пѣрѣлнѣ йѣнѣ ч'о'рос сѣлко'вака.

(90) 'ивѣн 'номѣусѣлвѣл: (91) мѣнѣ 'вѣлвѣл 'мошнал'и. (92) мѣ 'йотлѣм, мѣл'ѣм пѣл'кѣмнѣ 'мустым ни. (93) 'ивѣннѣ 'йоткуллѣтѣ ч'у ч'о'роскуйоу кол-ловѣлтѣ 'лавкалѣл пѣрѣлнѣ.

(94) 'ивѣн ч'о'рослѣкѣтѣл. ч'у 'йауѣлнѣ мѣл'и 'илѣн ч'о'рослѣт. (95) 'ивѣн йуѣнѣм йау ми'тѣл'вѣл, 'тинтѣвѣл' ѣл'л'о вау, 'штобы йауѣнѣ ѣнтѣ 'онылтѣла йуу мѣуѣ 'л'ѣкѣ. (96) 'ивѣн тоу вѣл'лѣмкѣлвѣл 'калѣмкѣлвѣл.

(97) ч'у мѣуѣй л'ѣкѣл'л'ѣ, ивѣн 'алѣнѣ йо'уон тоуо йѣнтѣл', 'мустым ни 'войауѣн. (98) 'ивѣн мѣуѣй 'л'ѣкоу. йук 'катуйылоу, 'ивѣн нук'кѣл'вѣл. (99) 'ивѣннѣ 'сѣнѣкѣ 'кана, коу йы'уытѣйѣаста. (100) 'йоуна мѣнтѣлѣ 'ивѣннѣ, ч'у ни по'т'инка'йоуна тулта.

belépvе (látja): az öregnek sok finom kenyere, étele áll az asztalon. (67) Ettek, ittak, sokféle finom ételt ettek.

(68) Iván mondja: (69) „Nekem is van otthonom, haza kell mennem mihozzánk.” (70) Iván fölkel az asztaltól. (71) Az öreg mondja neki, Ivánnak: (72) „Te a tegnapi napon meggyógyítottad a fejemet, (ezért) én adok neked egy erszényt.”

(73) Iván fogja azt az erszényt és az oldalzsebébe teszi. (74) Iván és az öreg elbúcsúznak egymástól. (75) Hazafelé menet Iván az úton gondolja: (76) „Az öreg adott nekem (valamit), jól tartott, valamilyen erszényt ajándékozott nekem.” (77) Gondolja: (78) „(Ugyan) mire való ez az erszény, el kell dobnni.” (79) Megtapogatja belülről, belül egy félkopejka van, az (bizony) egy félkopejkás. (80) Amint Iván kiveszi azt, belülről még egy hallatszík, kiveszi, (újra) megnézi, még egy van ott bent.

(81) Iván akkor rájön, hogy az erszény hasznos. (82) Iván leül, kezdi belerázni a sapkájába (az erszény tartalmát). (83) A sapkáját teljesen telerázta pénzzel.

tu kōrā(t) jēm intā kul-pērt, iywās stolālnā amāswāl. (67) iyilēkən⁴, jāntākən, jēm intā kul-pērt iywās iskən.

(68) iwān tōlāywāl: (69) „mān-pə jokēn kāsī wāsēm, joy mēnū mēntā maswāl. (70) iwān nuγ-jaltā jēyilwāl stoloγ. (71) rāt jōyā tōlāywāl, iwānā-ti: (72) „nōn mālayāl kotloγ mā ɟam jēməγ werkālin, mā nōnə(t) majāltālēm mōśnālītā”.

(73) iwān tu mōśnālī wēntā jēyilwāl, pānlātē pōnəl kīrka-tī. (74) iwān rāt-nā(t)-ti prośšatsa wersākən. (75) iwān tu mēntāl joγpa lōkne nomāysilwāl: (76) „rātne mānā mēs, jēməγ jāwtəs, mānā majāltās mōyi-kām mōśnālītā”. (77) nomāysilwāl: (78) „titi mōyi werəγ mōśnālītā, tōyi rēkātētā maswāl”. (79) lāyilata ontālnā, jokēn wāγ-pełək, tu wāγ-pełək. (80) iwānna kūm-wēntāl tu jokēnnā ēśšo ēj sālwl, kūm-wēntā jēyilwāl, lāyillata, ēśšo tō(t) jokēn ēj.

(81) iwān tu lā(t)nā tē kurnāylwāl, tī mōśnālītā jēm wālayən. (82) iwān ɟl-ɟmālwāl, müllā-ti tē rōyislētā jēyilwāl. (83) müłəl telkəl wāγ(t)ā rōyislēstā.

(84) iwān tē kɟlāmpəl joγpa. (85) „tu wačāla”, i nomāysilwāl, „i tē tu mustēm ni tē jēyā-tājata pitwāl”. (86) tu mēntāl wač-kornā ēj-tu lōkəlōy ēj-tu wač-korāloγ joγpa mēnwāl. (87) tu mēntāl, tu mēntāl tu mustēm ni wāltā wač-kornā. (88) jōy ālēm-pełkəlne nuk-kānčājī nipik: (89) „ortī tōras-ku tiniltā kōlā-wāltā jōynām lawkəl towarālna(t) pērālnā(t) jōn-tōrās sālkwaka.

(90) iwān nomāysilwāl: (91) „mēnna wālwāl mōśnālītā. (92) mā jōtlīm, mā ālēm-pełkēmne mustēm ni.” (93) iwānna jōtkāltā tu tōras-kujoγ kōlā-wāltā lawkəl pērālna(t).

(94) iwān tōraslākwāl tu jayālna(t) mēli ilən tōraslāt. (95) iwān jōynām jay mitālwāl, tintālwāl ēlla wāγ, štoβī jaynā ēntā on(t)āltāylī jōy mēy-uj lōkəl. (96) iwān toγ wālēm-kālwāl, kalēm-kālwāl.

(97) tu mēy-uj lōkəlōy iwān alān jōyən tōyi jōntāl mustēm ni wojayən. (98) iwān mēy-uj lōkōy jōk kat-ujāloγ iwān nuk-kūlwāl. (99) iwānna sānki ka(t)nā koy jēyā-tājastā. (100) joγpa mēntāl iwānna tu ni pōfīnka joγpa tultā.

(84) Iván ím hazafelé mendegél. (85) „Abba a városba”, gondolja, „még el kell jutnom, hogy lássam azt a szép nőt”. (86) Miközben így megy az utcán, ugyanazon az úton, ugyanazon az utcán megy visszafelé. (87) Amint így megy, mendegél, (ismét) abban az utcában van, ahol a szép nő lakik. (88) A vele szemben levő oldalon egy hirdetés van kiírva: (89) „Egy gazdag kereskedő eladja egész üzletét árucikkkel, mindennel együtt tízezer rubelért.”

(90) Iván gondolja: (91) „Nekem van egy erszényem. (92) Megveszem, (mert) odaát van a szép nő.” (93) Iván megvette ettől a kereskedőtől a boltját mindeféle holmival együtt.

(94) Iván kereskedni kezd azokkal az emberekkel, akik korábban (is) kereskedtek. (95) Iván embereket fogad föl magának, (hogy föld alatti utat ássanak a szép nő házához) nagy pénzt fizet nekik, hogy az emberek ne árulják el az ő föld alatti útját. (96) Iván így él, hál.

(97) Amikor az alagúton Iván az első éjjel odament, a szép nő aludt. (98) Iván a föld alatti úton, a saját pincéjén át visszajön. (99) Iván a kivilágított házban sokáig nézte (a nőt). (100) Amikor hazament, Iván magával vitte annak a nőnek a cipőjét.

(101) 'а́л'ынг ни нуу'верзүлэммьл'. эй по'т'инка пьл'кьл' знтэм. (102) ни тоу'номзүсэвлэ: (103) музуйнэ ч'ити пот'инка 'пел'кам ин'тим? (104) ни йыл'л'эв по'т'инка'йоткэвлэ.

(105) 'ивән 'кимтэка́т ос мьнкэ́л'вэл' мзу уй л'о́кьлоу. (106) йоука́т уй'лоуос нуккэ́л'кэвлэ'. (107) мьлауэ́л'тумал пот'инка 'пел'эк, ос вэмьл' тэу́йа 'пэнлэ́тэ, (108) туктын 'кана, ос 'т'игилá 'мустым нийы'гытэ йа́ста. йоупа мьнэ́с.

(109) н'и а́лэм ну 'вэрзүлэмьл', пот'инка пьл'кьл' эй тэ'у́йна 'амэсвэл'. (110) ни то 'номзүсэвлэ: (111) мзу'лауэ́л 'котлау пот'инка пел'кам ку'-ламьнкэ́л', тэм котл ос т'эу 'с'эмтэу 'пит'эс. (112) ни 'номзүсэвлэ: (113) куйкэм ма́нэ йил'ил'вэл', 'са́ри ма́ йууэ́л'а́гил'л'эм э'рангэ́' а́т.

(114) 'ивән ос 'кулмьтэу а́т мьнвэл' т'у 'нинга́ мзуу́й л'о́кьл'лоу. (115) йук кат уйылоу ос нуккэ́л'вэл'. (116) ни знтэ 'войау́н, 'коллатэ: (117) койакэм 'ыллэм са́т'вэл. (118) ни ал'лавлэ 'сэмьл' 'кон'т'йа, йуг'на́м знтэ 'войау́н. (119) 'ивәннэ мустым ни 'са́нгэ 'кана 'йыгытйа́лта, 'койвэл' 'чупимта, но-йуг'на́м пьл'ма́гэ́н. (120) нинá сэм туро́ йы'гытйа́лта, (121) 'ивән тожо́ йым ку'мустым. (122) 'ивәннэ йым ни кат' 'чупэнтэ́лнэ 'нинга́ 'ивән 'сэвлэ́ло то 'каурымтэ́лтэ. (123) но'ива́нэ му'гул'и 'масвэл?

(124) 'ит'а́ йымыу 'валлакэ́н. (125) 'ка́жной 'ч'асна сат сэл'ковэ́ 'знтэ 'тинтэ́влэ. (126) 'ива́ннэ 'пырил'та: (127) „куйэ́н му'ро́лэ́н йым 'лопал'и?“ (128) 'нинга́ йуу́а пэмил'л'э́тэ, 'куйэ́л пьл'та, што т'имин пьл'то коп знтэм, тол'ко́ йуу куйэ́лнэм. (129) 'ивән йуу́а то'лоуэ́л: (130) нэ́нг ма́нэ мьйки т'и пьл'та. (131) 'ива́ннэ 'пырэлта: (132) „койнэ́ 'йанта?“ (133) 'нинга́ йу'у́а 'йолкэ́лтэ́лтэ што т'имин к'асынэ́ 'йанка́лтэ. (134) 'ива́нэ 'пырил'та, кол' вэ'у́а́лтэ́ т'имин 'олвэ́нтэу, му'ро́лэ́н 'лавкана. (135) 'нинга́ ос йу'у́а 'йолкэ́лтэ́лтэ, што т'и'мин 'лавканэ́ вэ'у́а́лтэ. (136) 'ива́н о'ламэ́л пьрна, йоупа мьнкэ́л'вэл'.

(137) ч'у'пыр котл 'ива́н мьнмин, т'у 'лавка ко выйа́у́н эйч'у шеглэ́в 'олвэ́нтэу, 'туу́та ч'у'нам 'нинга́ йуу́а 'йол'кэ́лтэ́м кэ́сыйа́ йанылтэ́лта эй т'у шеглэ́в эв, эй т'у йо'уатэу. (138) но пьл'та 'йантэ́лтэ́мьл 'пырнэ́ т'у ку пьл'то́ йоу пэ́р'тэу 'тултэ́, эй т'у 'нинга́.

(139) йу'гунта му'уэ́ коу вэ́ллау́н, кэм 'знтэ́, 'ила́нэ кан 'торым 'котла́ йау 'вау́вэл 'майа́лтэ. колловэ́лтэ́ 'сул тэ́т, 'орты ч'о'росйау́ и мустым ни

(101) Miután reggel a nő fölébredt, (látja, hogy) az egyik cipője nincs meg. (102) A nő gondolja: (103) „Miért nincs meg ez a fél cipőm?“ (104) A nő új cipőt vásárol.

(105) Iván a második éjjel is átmegy a maga föld alatti útján. (106) Az ő (azaz a nő) pincéjéből ismét följön. (107) A tegnap elvitt fél cipőt visszatette arra a helyre, ahonét elvette. (108) Ismét a kivilágított (tkp. tüzes) házban volt és bámulta a szép nőt, (majd) hazament.

(109) Miután a nő reggel fölébredt, a fél cipője ugyanazon a helyen van (ahol korábban volt). (110) A nő gondolja: (111) „A tegnapi napon a fél cipőm elveszett, a mai napon meg előkerült.“ (112) A nő gondolja: (113) „Valaki jár hozzám, no majd meglesem a jövő éjszaka.“

(114) Iván a harmadik éjszaka is átmegy a nőhöz a föld alatti úton. (115) A pincén át ismét előjön. (116) A nő nem aludt, hallja: (117) valaki (neszezése) letről hallik. (118) A nő szemét félig behunyva fekszik, de nem aludt. (119) Iván nézi a kivilágított házban a szép nőt, meg akarja csókolni,

(101) *älen ni nuy-werəyləmäl ej poŋinka-pelkäl ěntim. (102) ni toy noməysilwəl: (103) „möyünē titi poŋinka-pelkäm ěntim?” (104) ni jələw poŋinka jotkälwəl.*

(105) *iwän kimtək üt os mēnkalwəl mēy-uj lškalöy. (106) jöy kat-ujələw os nuk-külkälwəl. (107) mälayäl tumal poŋinka-pelək os wēmäl täyža pänlätä. (108) os töytaŋ ka(t)nä os tiyalä mustəm ni jēya-täjastä, joypa-mēnəs.*

(109) *ni äläŋ nuy-werəyləmäl poŋinka-pelkäl ej täyünä aməsəwəl. (110) ni toy noməysilwəl: (111) „mälayäl kotloy poŋinka-pelkäm köla-mēnkäl, tem kotäl os tē semtäy pitəs”. (112) ni noməysilwəl: (113) „kojĵ-käm mänä jēlilwəl, säri mä jöy(ä)t läyällim ärəŋ üt.*

(114) *iwän os kulmätəy üt mēnwəl tu niŋä mēy-uj lškalöy. (115) jök kat-ujələw os nuk-külwəl. (116) ni ěntä wojayən, kollätä: (117) kojĵ-käm ilən säkwəl. (118) ni älawəl semäl köntä, jöyünäm ěntä wojayən. (119) iwänna mustəm ni särki ka(t)nä jēya-täjaltä, kojwəl töpimta, no jöyünäm pēlmäyən. (120) ninä sem türöy jēya-täjaltä: (121) iwän tožä jēm ku, mustəm. (122) iwänna jēm ni kat töpəntalnä ninä iwän säwələw töy kayrəmtältä. (123) no iwänä möyöli maswəl?*

(124) *itä jēməy wälläkən. (125) kážnoj tasnä sat sälkowa ěntä tintiwəl. (126) iwänna pērltä: (127) „kujən möy-aləŋ jēm lopal’i?” (128) ninä jöyü pämillatä kujäl pältä, što ti-min(t) pältə kop-p(ə) ěntim, tolko jöy kujälän-tĵ. (129) iwän jöyü töläywəl: (130) „nöŋ mänä mējki ti pältä!” (131) iwänna pērltä: (132) „kojñä jantĵi?” (133) ninä jöyü jolkältältä, što ti-min(t) käsĵnä jan(t)kältä. (134) iwänna pērltä, kol wēyälta ti-min(t) olwintəy, möy-aləŋ lawkanä. (135) ninä os jöyü jolkältältä, što ti-min(t) lawkanä wēyälta. (136) iwän älamal pērnä joypa-mēnkalwəl.*

(137) *tu pēr kotäl iwän mēnmin tu lawkaka, ko(t) wējäyən ej-tu šeyləw olwintəy, tuytä tunam ninä jöyü jolkältəm käsəja jantältä ej-tu šeyləwəy, ej-tu jöyatəy. (138) no pältä jantältəmal pērnä tu ku pältä joy pērtäy tuttä ej-tu niŋä.*

(139) *jöy² ellä möyi koy wälləyən käm ěntä, ej-lä(t)nä kan torəm-kotla jay waywəl majälta, kölä-wältä sutät, ortĵ töras-jay i mustəm ni kujälna(t)-tĵ. (140)*

de megijedt. (120) A nő félig csukott szemmel figyeli: (121) Iván is deli férfi délceg. (122) Amikor Iván a szép nőt már majdnem megcsókolta, a nő Ivánt a nyakánál megragadja. (123) Hát Ivánnak mi kell (ennél több)?

(124) Most jól élnek. (125) (Iván már) nem fizet száz rubelt minden órában. (126) Iván kérdi: (127) „A férjednek milyen szép ruhája van?” (128) A nő megmutatja neki a férje kabátját, hogy ilyen kabát sehol sincs (még egy), csak a férjének. (129) Iván mondja neki: (130) „Add nekem ezt a kabátot!” (131) Iván kérdezi: (132) „Ki varrta?” (133) A nő elmeséli neki, hogy egy ilyen (és ilyen) ember varrta. (134) Iván kérdezi, hol vett ilyen szövetet, melyik boltban. (135) A nő ismét elmeséli neki, hogy egy ilyen (és ilyen) boltban vette. (136) Miután Iván pihent, hazamegy.

(137) Másnap Iván elment abba a boltba, ahol ugyanolyan minőségű szövetet vett, elvitte a nő által neki említett emberhez egy ugyanolyan formájú, ugyanolyan méretű kabátot varratni. (138) De miután a kabátot megvarratta, annak az embernek a kabátját visszavitte a nőhöz.

(139) Nem tudni, hosszú ideig élnek (így) vagy nem, egyszer a cár egy ünnepnapon vendégségbe hívja a népet, mindenféle előjárókat, gazdag kereskedőket és a szép nőt férjestől. (140) Ivánt azonban nem hívják meg. (141)

'куйылатъ. (140) 'иванънтъ 'вауъл. (141) йау куллъ ымылмил'нъ. тол'л'оу-
въл'т: (142) „,мугуйнъ эн'тъмъкъ 'ортъ ч'о'роску?“ (143) 'канна колкъллътъ,
што б'ранг кан мъу чо'роску энтъ 'вауъл.

(144) 'каннькиттѣ йы'уылвъл ка'сы 'иванѣти к'олым лоу 'икырнъ. (145)
'иван' мьнтъл'ѣти ч'у 'пэл'тал' ѣнвъл, мв'л' и мв'лауъл 'йангылтауан. 'мустым
ни куйыл пэл'то'. шеглѣв. (146) 'иван тоу'йынтьл'нъ, кан 'кататъ. 'мустым
ни 'куйълнъ 'кѣскъллътъ: (147) „,ти чо'роскунъ мѣ пэл'там'йалымтъ“. (148)
т'у 'канна 'колкъллътъ, што 'мустым ни 'куйыл йалмауън т'у ку пал'то.

(149) 'мустым ни'стол'на 'амысвъл, 'колънтълтъ, што йук 'куйыл пусто
'йол'оувъл. (150) та'вай 'нипик 'веркъл'въл, 'йесл'и 'солънкъл' вѣрнгъл', 'оуъл
тоу'йоуонтъ. (151) 'йесл'и чо'роскунъ 'йальм'уал, йу'уѣ 'оуъл тоу'йоуонтъ.
(152) 'нингѣм верѣнтнъ кѣн'чилътн. (153) 'кит'къл'въл йау ч'у'нгам,
'мустым ни куйъл'ката, (154) тоуо йынтьл', ну пунвъл'т мын', ч'у ку пэл'та
'тотокъ. (155) кот 'олауън и тот о'лавъл.

(156) 'иваннъ ч'у'ким йугнѣм пэл'то. (157) 'мустым ни куйыл 'оуъл
тоу'йоуонтъ — 'солымкѣл'ѣти. (158) но 'иваннъ прос'т'ит верл'ътъ. (159)
'кана то'л'оувъл: (160) „,оуъл тоуо 'ѣл'йоуамитн“.

(161) 'торым котл 'пырна, йу'гыл'ла му'уъ коу кѣм ван, 'иван йау'-
ѣн'ивъл 'майалтъ. (162) йау ку'лы йунты йѣуъл'въл'т, а 'мустым ни 'куйыл'
энтъм. (163) иван кѣ'сы 'киткъл'въл ч'у ку 'ваута. (164) 'мустым ни 'куйыл'
'коуълмкълвъл. 'нингъл'ката йоу'кыч'ъл. (165) 'куйыл'л'уутъм 'пырнъ мѣууѣ
'л'ѣкоу'илън йу'гылвъл, 'ил'ѣн'ката, и'стол'пытъка 'амыл'ил. (166) 'куйыл йок
'ѣтымтълнъ, 'номѣуъл'въл: (167) „,мѣ нингѣм 'столпѣтн 'амысвъл, му'-
ууѣнъ ч'и'ти? (168) мѣ 'нингѣм йоу'кыч'кас, а'итос стол'пы'тнъ. (169) мѣ
'нингѣм и ѣрнѣсъл'пъ йуу“. (170) ку'йуѣ то'л'оувъл: (171) „,мѣ 'йоуо'йил'л'эм,
му'гул'ѣкъмъ йоу'мъл'каллауън“. (172) но йуу мѣ'тѣл'ипънтъ 'мъл'каллауън,
мѣ'рѣм 'нингъл'йы'уытѣята койвъл 'йокон. (173) йуу мѣ'рѣм кѣм 'кѣримтъс,
'нингъл'нуу йу'л'ымтъуълвъл. (174) 'куйыл'мънтъ 'онтыр, ни мѣууѣ л'ѣка
'ыллауитнъвъл. (175) куйыл'ил'пел'гунъ йуг'нам 'катуѣлоу нук кѣлкълвъл.
(176) 'куйыл'йо а йы'нгѣталнъ: нингъл'йокон. (177) 'нингѣлѣ то'л'оувъл:
(178) „,вот ма'рус'а, нунг 'шеглъ тѣ'ван ни“. (179) а ма'рус'а йу'уѣ то-
л'оувъл: (180) „,мѣлауъл пыт'ита. (181) канна 'оуан кат' тоу'йоуон 'калы.
(182) зѣ 'шеглѣв мууы шай'энтъм? (183) и зѣ 'шеглѣв мууы йау'энтъм?“

Miután mindenki helyet foglalt, mondják: (142) „Miért nincs (itt) a gazdag kereskedő?“ (143) A cár meghallja, hogy az idegen országbéli kereskedő nem lett meghívva.

(144) A cár hármas fogattal küld egy embert Ivánért. (145) Elmenve (oda) magára ölti azt a kabátot, amelyet előző nap csináltatott, és amely a szép nő férjének kabátjához hasonló. (146) Ivánnak a cár házába való megérkezésekor a szép nő férje meglátja őt és mondja: (147) „Ez a kereskedő ellopta az én kabátomat.“ (148) A cár meghallja, hogy a szép nő férje ellopta a másik férfi kabátját [értsd: az idegen lopta el a nő férjéét].

(149) A szép nő az asztalnál ül, hallja, hogy a férje butaságot beszél. (150) Nosza, papírt vesz elő, ha hazudna, a fejét le (kell) ütni. (151) Ha lopott a kereskedő, az ő fejét (kell) leütni. (152) Ők a saját vérükkel írják alá (a papírt). (153) (A cár) embereket küld oda, a szép nő férjének házába. (154) Amint odaérkeznek, kinyitják a lábát, ott van annak az embernek a kabátja. (155) Ahol volt, ott is van. (156) Ivánnak az a saját kabátja (amit rajta láttak).

iwän äntä wayļi. (141) jay kölä imälmilnâ töləywäl: (142) „möyina äntim-aki orti töras-ku?” (143) kannâ kolkällätä, što äräñ kan-mëy töras-ku äntä wayļi.

(144) kannâ kittä jëyilwəl käsi iwänä-ti koläm loy ikärnä. (145) iwän mën-tälä-ti tu pältal ên(t)wəl, mēli mälayəl jantältayän, mustäm ni kujäl pältä šeyləw. (146) iwän töy-jöntälna kan kata-ti mustäm ni kujälänä käskallata: (147) „ti töras-kuñä mä pältam jalämtä”. (148) tu kannâ kolkällätä, što mustäm ni kujäl jalma-yän tu ku pältö.

(149) mustäm ni stolnâ amäswäl, koläntältä, što jök kujäl pusto joļəywäl. (150) tawaj nipik werkalwəl, jesli soläñ köl wernäl əyal töyâ-jəyimta. (151) jesli töras-kunâ jalämñal, jöyâ əyal töyâ-jəyimta. (152) ninäm^s wërät ninna kâñčälätän. (153) kittälwəl jay tunam, mustäm ni kujäl kata. (154) töyâ-jöntäl nuy-pun(č)wält miñ, tu ku pältä töt-äki. (155) kot olayän i töt älawäl.

(156) iwänna ti-kim jöynäm pältö. (157) mustäm ni kujäl əyal töyâ-jəyimta soläñ kölä-ti. (158) no iwänna proskit werlata. (159) kana töləywäl: (160) „əyal töyâ äł jəyimtän!”

(161) toräm-kotäl pirnâ jöy ellä möyi koy käm wän, iwän jay äniwəl majälta. (162) jay kölä jöntä jëyilwält, a mustäm ni kujäl äntim. (163) iwän käsi kittälwəl tu ku wayta. (164) mustäm ni kujäl kəylämkelwəl, niñal kata jöy-kiñwäl. (165) kujäl lüytäm pirnâ ni mëy-uj lšköy ilan-jöyilwəl, ilan kata, i stol pëtäkä amä(t)lil. (166) kujäl jok-etämtälna noməysilwäl: (167) „mä niñem stol pëtäna amäswäl, möyina fütü? (168) mä niñem jöy-kiñkas, a it os stol pëtänä. (169) mä niñem i jernäsäl-pə jöy?” (170) ku jöyâ töləywäl: (171) „mä jöyâ-jëlläm, möyli-käm jöy-mälkaylasäm”. (172) no jöy mëtäli-p(ə) äntä mälkaylayän, mëräm niñal jëyâ-täjata kojwəl jokän. (173) jöy mëräm küm-kärimtas, niñal nuy-jöylimtayälwəl. (174) kujäl mēntä ontär ni mëy-uj lškä il-laytintäwäl. (175) kujäl il-peļəyña jöynäm kat-ujälöy nuk-külkälwəl. (176) kujäl jöyâ-jöntätälna niñal jokän. (177) niñlä töləywäl: (178) „wot marusa, nõñ šeyləw iwän ni”. (179) a marusa jöyâ töləywäl: (180) „mälayəl pititä: (181) kannâ əyan kał toj-jəyimkalj. (182) ej šeyləw möyi šaj äntim? (183) i ej šeyləw möyi jay äntim?”

(157) A szép nő férjének a fejét le (kell) vágni a hazug szóért. (159) De Iván megbocsát neki. (159) Mondja a cárnak: (160) „Ne vágjátok le a fejét!”

(161) Az ünnep után hosszú idő vagy rövid idő (telik el), Iván hívja össze a népet vendégségbe. (162) Minden ember összegyűlik, de a szép nő férje nincs (ott). (163) Iván elküld egy embert, hogy elhívja azt az embert. (164) A szép nő férje elmegy (Ivánhoz), a nő otthon marad a házban. (165) Miután a férje kilépett (a házból), a nő a föld alatti úton előre megy, előre a házba, (ahol) az asztalfőre ültetik. (166) Amikor a férje belép (és meglátja őt), gondolja: (167) „A feleségem az asztalnál ül, hogy lehetséges ez? (168) Az én feleségem otthon maradt, most pedig az asztalnál van. (169) Ez az én feleségem, ez az ő ruhája?” (170) A férfi mondja neki: (171) „Hazamegyek, valamit otthon felejtettem.” (172) De ő semmit sem felejtett otthon, csak a feleségét akarja otthon ellenőrizni. (173) Amint ő kifordult a házból, a nő is fölkerelkedett. (174) Amíg a férje átér, a nő lemegy a föld alatti útra. (175) A férje előtt kiér a pincéből. (176) Amikor a férje hazaér, a nő (már) otthon van. (177) Mondja a feleségének: (178) „Nos, Maruszja, Iván asszonya hozzád hasonló.” (179) De Maruszja azt mondja neki: (180) „A minap történt (dolog): (181) a cár kis híján leütötte a fejed. (182) Egyforma ruhák talán nincsenek? (183) Hasonló emberek talán nincsenek?”

(184) ч'у йау арыу 'мънтъ 'пырнъ, 'иваннъ йил' мин тун'гынтыта, што а'т'екъл мъ'лауъл 'мънкън 'йоуна, (185) йу 'а'тъл'нъм 'кыт'ыс т'у'вача. (186) ну и 'иваннъ тун'гынтытъ: (187) 'култънг към йыл'ыв котл н'о'уолвъл ос туутынг 'кирив мънг мъуъвă. (188) 'каллауън 'иван пыр котл ос 'мънтъ йы-уылвъл ник 'пристан'а. (189) то'л'оуъвълтъ: (190) тэм котл н'о'уолвъл туу-тънг 'кирив 'иттгън 'йăвăт 'ч'аснъ. (191) 'иван йоу йу'уыл'въл, ма'рус'ака то'л'оуъвъл: (192) „йăвăт 'ч'аснъ н'о'уолвъл 'туутънг 'кирив мънг мъуъвă. (193) 'тăтыу'йъл'мън и 'мънлэмън.”

(194) 'иван йау мѳ'тăлтъ йы'уыл'въл, што шай 'кулъ 'ниу 'тунта зй т'у'вримăнă 'мустым ни 'куйыл 'нинă 'киттă йы'уыл'въл му'гул'экъм йотта. (195) ку 'мънкъл'въл. (196) нин т'у'врăмънъ 'л'оккынтълкън 'л'оуа. (197) туутънг 'кирив нин ниу йы'миннъ, кулмътзр ч'е'л'егел'тъстъ. (198) нин ник 'ымылскъкън туу'тънг 'киривă. (199) ту'луйнъпъ 'н'о'уолос туутънг 'кирив.

(200) мустымнъ ку'йоуа йу'уыл'къл'въл. (201) 'нингъл ма'рус'а 'йокон зн'тъм. (201) ку 'кур н'эрл'уълвъл: (203) 'нингъл знтъм. (204) тăт, та 'л'иуăкътъвъл кул мăнă. (205) 'катуйа ылы'нгамал, т'е мъ'ууйл'ок 'иван 'катати. (206) ку йо'конкыл'въл 'ниупă 'пристан'а. (207) 'толко 'чѳкин 'пуркъл'къл'л'ăуън 'ч'арыснъ. (208) итă ку'ты 'вэрли, 'нингън мѳ'нăуън 'иваннъ. 'иван 'мустым 'нингă.

(209) 'ч'арыснъ зй към ка 'котълкън мънкън, а 'може коу. (210) 'ч'арыс 'йорнъ 'вълвъл 'моуол мзу и 'кăжснă 'мънтъ 'туутънг кирив т'у'ч'арыс йор мо'уол мзу, 'койал мънтъ 'тутънг 'кирив т'ел' тоу кол'къл'въл. (211) 'иваннъ 'кăскъл'л'ътъ йуу йу'уыл' 'паккын. (212) нин туутънг 'кириватън тот 'а-мысвъл. (213) 'иван 'мънтъ йыуъл'въл, 'ат'екалла, но коуон н'ул'знтъ умил 'ат'екална. (214) н'ул'ч'упитъ, пы'т'авервъл. (215) 'иваннъ 'нинă 'йол'оуъвъл: (216) „ма'нингин тз'съм”. (217) а'т'екал 'ваулатъ: (218) „йъл'итгън мăнă ч'ăй'интъ”. (219) а'т'екъл тоу 'йинтъ йу'уыл'въл, 'кăскъл'лтгън (220) ч'у 'иван „тул, ч'у'мин ни ви'йăуън, му'уыиън 'уки ил'и с'унгк.” (221) и н'у'ла 'йол'оутъ йи'уыл'л'экън: (222) „йыуы тыйи, ти тул т'и'мин ни виийăуън, ос мин му'гул'ăуи?” (223) 'н'ула'йол'оута иш'уыл'л'экън: (224) 'тулимнън, т'и тул'вел'л'имън, а 'мустым 'нингъл вел'л'имън мин'нъмънă”.

(225) ну'какыйла йу'миннэ, т'у'йерă йы'мăтътгън, што коу н'ул'знт'усъв, тăм котл йил'л'эв ку'ч'уълънтъ. 'какыл' согла'с'итса 'веръс. (226) тă 'коуълм-

(184) Miután a vendégek eltávoztak, (hazulról) elmenve Iván megtudja, hogy fivérei az előző nap hazaindultak. (185) Ő egyedül maradt ebben a városban. (186) Iván azt is megtudta: (187) másnap vagy harmadnap ismét indul egy gőzhajó a mi földünkre. (188) Iván eltöltötte az éjszakát, a következő napon is kimegy a kikötőbe. (189) Mondják (neki): (190) „A mai napon indul egy gőzhajó este hét órakor.” (191) Iván hazamegy, mondja Maruszjának: (192) „Hét órakor indul egy gőzhajó a mi földünkre. (193) Felkészülünk és elutazunk.”

(194) Iván embereket fogad föl, hogy minden ruháját kivigyék a folyópartra, egyúttal a szép nő a férjét elküldi valamit vásárolni. (195) A férj elmegy. (196) Akkor ők a partra lovagolnak. (197) Odaérkezésükkor a gőzhajó harmadszor dudált. (198) (Ekkor) beszálltak a gőzhajóba. (199) Rögtön akkor elindult a gőzhajó.

(200) A szép nő férje hazamegy. (201) Felesége, Maruszja nincs otthon. (202) A férj megértette: (203) felesége nincs (már többé). (204) Itt (is), ott

(184) *tu jay ärəy mēntə pīrnə iwānna jēlmin tōḡntältə, što ātīkəl mālayəl mēnkən joypa.* (185) *jōy ātilnām kišas ti wača.* (186) *nu i iwānna tōḡntāstə: (187) kōltān kām jēlaw kotəl nōḡəlwəl os tōḡtəḡ kiriw mēḡ mēḡwā.* (188) *kalayān iwān pīr kotəl os mēntə jēḡilwəl nik pristaña.* (189) *tōḡaywält: (190) „tem kotəl nōḡəlwəl tōḡtəḡ kiriw itən jāwat tāsñə”.* (191) *iwān jōy-jōḡəlwəl, maruśaka tōḡaywəl: (192) „jāwat tāsñə nōḡəlwəl tōḡtəḡ kiriw mēḡ mēḡwā.* (193) *tātəy jēlmən i mēnlmən.”*

(194) *iwān jay mitältə jēḡilwəl, što šaj kōlə nik-tunta, ēj-tu wremāna mustəm ni kujəl ninə kittə jēḡilwəl mōḡəli-kām jotta.* (195) *ku mēnkəwəl.* (196) *nin⁵ tu wremāna lokkintālkən loya.* (197) *tōḡtəḡ kiriw nin⁵ niy-jōminna kulmātəy tēḡəyaltəstə.* (198) *nin⁵ nik-īməlsəkən tōḡtəḡ kiriw.* (199) *tu lā(t)nə-pə nōḡəlās tōḡtəḡ kiriw.*

(200) *mustəm ni ku jōyē jōḡalkəwəl.* (201) *niḡəl maruśa jokən ēntim.* (202) *ku kurnāḡayḡəlwəl: (203) niḡəl ēntim.* (204) *tēt, tōt liyəkətəwəl, kōlə mēnāyən(?)?* (205) *kat-uja il-jāḡamal tēt mēy-uj lək iwān kata-ti.* (206) *ku jōkīmkəwəl niypā pristaña.* (207) *tolko čōkin pōrkīl kēḡayən tarəsñə.* (208) *itū kōti werli, niḡəl mēnāyən iwānnā(t), iwān mustəm ninā(t).*

(209) *tarəsñə ēj kām kā(t) kotālkən mēnkən, a može(t) koy.* (210) *tarəs jōrnə wāḡwəl moḡəl-mēy i kəznā mēntə tōḡtəḡ tu tarəs jōr moḡəl-mēyā — kojəl mēntə tōḡtəḡ kiriw — tēl tōy-kōlkəwəl.* (211) *iwānna kəškəllətə jōy jēḡəl pākkən.* (212) *nin⁵ tōḡtəḡ kiriwətən tōt aməsəwəl.* (213) *iwān mēntə jēḡilwəl ātīkəla, no koyān nūl ēntə uməl ātīkəlna(t).* (214) *nūl tōpūtə pētā werwəl(t).* (215) *iwānna ninā jōḡaywəl: (216) „mā niḡintəsəm”.* (217) *ātīkəl waylāt: (218) „jēlitən mənā čāj intā!”* (219) *ātīkəl tōy-jōntə jēḡilwəl(t)², kəškəllətən: (220) tu iwān-tul tu-mīn(t) ni wējāyən, mōḡyina iki ili sūḡk.* (221) *i nūla jōḡayta jēḡilləkən: (222) „jēḡə-tāji, ti tul ti-mīn(t) ni wējāyən, os mīn mōḡəlāyi?”* (223) *nūla jōḡayta jēḡilləkən: (224) „fi tul wellimən, a mustəm niḡəl tulimən minnāmənā!”*

(225) *nu kakājila jōminna tu jerā jēmātətən, što „koy nūl ēnt(ə) usəw, tem kotəl jēlləw kōḡəylən(t)tā”;* *kakājil soglašitsa werəs.* (226) *tē koylāmkəwəl*

(is) keresi, (vajon) hová ment? (205) Lemegy a pincébe, itt egy az Iván házába vezető föld alatti utat talál. (206) A férfi kirohan a kikötőbe. (207) Már a füst is alig látszott a tengeren. (208) Most mi legyen, (hiszen) a felesége elment Ivánnal, Iván a szép nővel.

(209) A tengeren egy vagy két napot utaztak, de talán többet. (210) A tenger közepén van egy sziget, és minden (arra) járó gőzhajó ahhoz a tenger közepén levő szigethez igyekszik, bárhonnét érkezik is a gőzhajó. (211) Iván (ott) atyja fiait pillantja meg. (212) Az ő gőzhajójuk (is) ott tartózkodik. (213) Iván odamegy a fivéreihöz, de sokáig nem ismerték meg egymást a fivéréivel. (214) Megcsókolják egymást. (215) Iván mondja nekik: (216) „Megnősültem.” (217) Hívja a fivéreit: (218) „Gyertek el hozzám teát inni!” (219) Fivérei elmennek, észreveszik: (220) a bolond Iván olyan szép nőt szerzett, (aki olyan) mint a Hold vagy a Nap. (221) És mondják egymásnak: (222) „Nézd, milyen szép nőt szerzett ez a bolond, és nekünk mi van?” (?) (223) Mondják egymásnak: (224) „Ezt a bolondot megöljük, a szép nőt pedig elvisszük magunkhoz!”

(225) Miután átmentek öccsükhöz, igen dicsérték, (mondták) hogy „sokáig nem láttuk egymást, (ezért) ma menjünk el vadászni;” öccsük beleegye-

кълвэлт 'нәрсынг вонт, 'колынг вонт. (227) 'кокъ ил'ъ 'мънмъл', 'какъл'а то'л'о-
лъкън: (228) „ми нангә 'вел'л'имин”. (229) кўт 'куйылнз 'пѳчкнз 'иуъл'тѳтѳ.
кат' 'н'окъл'ѳоу н'ъ'рѳнтъл'тѳ, 'котъл тур'рук ыл'омоуѳн'тѳуълвл. (230) зл'-
л'о 'куйылнз йы'уытайакъллтѳ. (231) „мә мѳ'нгәм 'йууул'им зй т'у тѳ пѳч-
канз”. (232) л'игъл'тѳмъл' и йу'гѳн пѳ'кѳтъл ыл лы'синтѳуълвл. (233) 'номѳу-
съллѳкн: 'миннәмн вѳ'рѳмнз кѳтѳмн нук знтѳ әл'ыл'ѳвл. (234) мин йу'уѳ
'йырл'ѳмн 'әнз 'тупа тот вайкана йу'уѳ 'ивъл. (235) нуу мѳ'нгәмн, то'л'оу-
лѳмн: (236) „какѳймн т'иурана 'каурымтыуаста”. (237) а 'мингәмн т'и-
гила 'ислѳмн. ч'уу'ләнз йау 'минә 'ѳуыл'ѳвл'т: што 'нәмин 'т'иуранз 'иутѳ.
(238) 'н'урна йур'мин, 'кайсѳтн. 'нингәм ни йу'мин 'тигил'ә. 'ис'лѳкн,
што 'какѳймн 'шалко. (239) ну т'у 'мустым ни вы'уыллтѳн и 'тулсѳтн йоу
мѳуѳтнә. (240) т'у йурым 'ивән йу'уыл'л'е мѳ'чим котл 'йууа йѳрмин
'амыс т'у'ч'арыс йор мѳу пәйнѳ.
(241) тот волт ку'лым йоуырки з'йырѳнг касы 'йалымин валлѳм йау.
(242) ку'ла'мнтил'нз, 'кәскил'л'ил' (243) ка'сы л'ил'знтѳки йууа йу'рѳ.
(244) т'у йау н'эл'зутѳ йыуыл'ѳвл'т, што зй кѳсы л'ил'знкз кәссил', што
мнзгән 'вәлкәл ку'лум 'йоуыр ки 'йѳрѳнг кѳ'сы, ә 'штә н'әли'йѳнг кѳ'сыйѳу.
(245) но 'ивән т'ѳу вәл'лѳммал йыунә т'у 'йалым ку'окку 'нингәл'
'ивән 'йынгакатѳтѳ. (246) 'окку 'нингәл' 'куйла то'л'оуѳл: (247) „мәнә
йу'рийтѳ лоу, мә ка'татса верл'ѳм т'и 'әйым-'китѳм 'куйна”. (248) т'упыр
котл ос 'куйла то'л'оуѳл: (249) „йу'рийтѳ ос лоу, мә ка'татса вертәмә”.
(250) ч'упыр котл ч'у ни 'котлна 'кипнә-'колымна ка'татса 'верѳл.
(251) знтѳ коу 'веремә 'валтѳ йы'уыл'ѳвл'т, з'н'әмз 'оккуйил 'кан'т'ѳ
'питѳтѳ йы'уыл'ѳвл'. (252) знтѳ коу 'кан'ѳл', къл'лакъл'ѳвл'. (253) т'у йыл'л'ыѳ
'йуммә 'ивән 'оккука 'амыкъл'л'ил'. (254) кол'лѳ-вәл'тѳ йау'колзнтѳвәлт йугә,
кул'па и'вәннз 'китси. (255) 'ивән 'иләнз 'номѳусл'ѳвл': (256) „мә т'и'мин'-
мустым ни тѳ'йакалым, йы'уыл паукы'ламзна тууәлтѳн, 'еләмпз кат'
'вел'кәл'ѳтн. (57) мәмпи 'йоканг кѳ'сы вѳ'сѳм, мәнәм 'тинәм мѳуә сѳмәм
пѳ'ч'ауѳл. 'кунта мә тим'йалымта йау 'олна 'валлѳм.”
(258) 'ил'әнз зй котл туу'тнз 'кирив йѳ'уотѳ йы'уыл'ѳвл, мән мѳуѳ-
вәпѳ 'мнзвл. (259) ивәннз 'пырекәлла: (260) „кунта н'ѳ'уолзтау?” (261)

zett. (226) Elmennek (vadászni) a fűzerdőbe, a fenyőerdőbe. (227) Miután
messzire elementek, mondják öccsüknek: (228) „Mi megölünk téged!” (229)
A középső fivér puskával megcélozza, de alig húzná meg kezével a ravaszt,
hirtelen lezuhan (a karja). (230) Látja ezt a legidősebb fivér. (231) „Én magam
lövöm le ugyanazzal a puskával.” (232) Miután célzott, az ő keze is leeresz-
kedett. (233) Gondolják: „A mi saját vérünket a mi kezünk nem bírja el.
(234) Kötözzük egy nagy tölgyfához, ott majd fölfalják a vadállatok. (235)
Elmegyünk a kikötőbe, elmészljük: (236) »Öcsénket egy tigris elkapta» (237)
Mi magunk pedig nagyon fogunk sírni, és akkor hisznek nekünk az emberek,
hogy tényleg megette egy tigris.”

(238) Szíjjal megkötözve ott hagyták, ők maguk a kikötőbe menvén
erősen sírnak, hogy „az öcsénket siratjuk”. (239) No, fogták a szép nőt és
magukkal vitték az országukba. (240) A megkötözött Iván néhány napig
a fához kötözve ült a tenger közepén levő szigeten.

(241) Ott élt harminckilenc ember, (egy egész) rablóbanda. (242) El-
tévedve (az erdőben jártukban) észreveszik: (243) egy ember elevenen a fához

nársəŋ wonta, koləŋ wonta. (227) ko(k)kə il-mənmil kakəjila töləyləkən: (228) „min nõŋə(t) wellimən!” (229) kōi kujəlnə pōčkännä(t) liyaltəta, kat nəkələjəy nērantəta(?) kōtal, turuk ilə-moyəntəyəlhwəl. (230) ulla kujəlnə jəyə-təjakəllətə. (231) „mä mənnäm jöyə(t)lim əj-tutj pōčkännä(t).” (232) liyaltəmə i jöyən³-pə kōtal il-əsəltəyəlhwəl. (233) noməysjilləkən: „minnämən werəmən kōtəmən nuk əntə eləyləwəl. (234) min jöyə(t) jörləmən enə tupa, tōt wajkə(t)nə jöyə-iwəl. (235) niy-mənləmən, töləyləmən: (236) »kakimən tiyrəne kayrəmtəyāstə«. (237) a min-nämən tiyələ isləmən, tu lä(t)nə jay minə öyəlwəlt, što nemin tiyrəne iyta”.

(238) nurna(t) jörmin kəjsətən, ninnäm⁵ niy-jömin tiyələ isləkən, što „kakimən šalko”. (239) nu tu mustəm ni wejyillətən i tul(tə)sətən jöy məyətənə. (240) tu jörəm iwən jöy ellə mə(t)-əim kōtal juya jörmin əmsəs tu tarəs jör məy-pājna.

(241) tōt wolt koləm-jöy-ərki əjər-jöŋ kəsi, jaləmin wələm jay. (242) kōla-məntilnə kəskəllil: (243) kəsi liləŋ-tə(k)kə juya jöri. (244) tu jay nələyta jəyil-wəlt, što əj kəsi liləŋkə kəsil(t), što „məŋən wəlkal koləm-jöy-ərki əjər-jöŋ kəsi, ə itə nələ-jöŋ kəsi jəy”.

(245) no iwən tēy wələmal jəynə(t) tu jaləmtə kut ək-ku niŋəl iwən jəŋkə-kətətə. (246) ək-ku niŋəl kujla töləywəl: (247) „mänə jöritəy loy, mä katatsa werləm ti əjəm-kitəm kujna(t)!” (248) tu pİR kōtal os kujla töləywəl: (249) „jör-itəy os loy, mä katatsa wertəmā!” (250) tu pİR kōtal tu ni kōtəlnə kip-pə — koləm-pa katatsa werwəl.

(251) əntə koy wremə wəltə jəyilwəlt, əjnəm ək-kujəl kaŋ(t)tə pittə jəyil-wəl. (252) əntə koy kaŋ(t)wəl, kəlakəlwəl. (253) tu jələw jömə iwən ək-kukə amə(t)kəllil. (254) kōlə-wəltə jay kōləntəwəlt jöyə, kōl(ə)pa iwənnə kitsi(t). (255) iwən əj-lä(t)nə noməysjilwəl: (256) „mä ti-min(t) mustəm ni təjakəlim, jəyəl pəkkələmnə tuyalətən, ələmpə kat wəlkəltən. (257) män-pə jəkəŋ kəsi wəsəm, mənnäm tinəm məyə seməm pətəy(t)wəl, kuntə mä tim jalətə jayəlna(t) wəlləm.”

(258) əj-lä(t)nə əj kōtal tōytəŋ kiriw jöyə(t)ta jəyilwəl, məŋ məyəwə-pə mənwəl. (259) iwənnə pİRkəltə: (260) „kuntə nōyəllətəy?” (261) jəy jöyə tō-

lett kötözve. (244) A banda megörült, hogy találtak egy életben levő embert, mert „nálunk harminckilenc ember volt (eddig), mostanra pedig negyven ember lett”.

(245) De amikor Iván köztük él, a rablók vezérének a felesége beleszeretett Ivánba. (246) A vezér felesége mondja a férjének: (247) „Szerszámozzatok fel nekem egy lovat, ki akarok lovagolni ezzel az ifjú emberrel!” (248) Másnap ismét mondja a férjének: (249) „Fogjatok be nekem ismét egy lovat lovaglásra!” (250) Másnap(tól kezdve) az a nő napjában kétszer-háromszor lovagol.

(251) Nem sok idő telik el (tkp. nem hosszú ideig [együtt] lenni kezdenek), (amikor) egyszer a vezér megbetegszik. (252) Nem sokáig beteg, (hamar) meghal. (253) Az újonnan érkezett Ivánt teszik meg vezérnek. (254) Minden engedelmeskednek neki, bárhová küldte őket Iván. (255) Iván egyszer gondolja: (256) „Én azt a szép nőt megszereztem, (de) a fivéreim elvitték, odaát (a tenger túlsó partján) tén meg is ölték. (257) Nekem van otthonom, fáj az én szívem a saját földemért, amíg én ezekkel a rablókkal élek.”

(258) Egyszer egy nap gőzhajó érkezik, (amely) a mi földünkre tart. (259) Iván megkérdezte őket (ti. a hajó legénységét): (260) „Mikor indultok?”

йъ йу'рѣ то'л'оувѣл'т: (262) „мѣнг 'сары н'о'уоллов”. (263) 'ивѣн пѣт'мин ута'мѣнкѣл'вѣл. (264) 'йаулѣл куллѣ 'пѣркѣл'л'ѣтѣ з'ранѣ 'мѣул'ѣ 'верта, а йуунѣм 'пес'тѣтѣл' ни йу'уыл'вѣл'. (265) ч'у 'туутѣнг 'кирив уш нѣрл'ѣл' 'нуупа тѣл'л'ил'. (266) 'ивѣннѣ ч'ѣл'ѣутѣнтѣ йу'уыл'кыл'вѣл': (267) „мѣнт 'ѣл'ка'йтѣу!” (268) нѣ'рѣл 'утѣ рѣ'кѣтѣуѣл'л'ил'. (269) 'ивѣн ниу 'ымылкѣл'вѣл', 'туутѣнг 'кирив н'о'уолкѣл'вѣл'. (270) т'у йалѣмтѣ 'йауѣ па'рал тоу 'кыч'кѣл'вѣл'т.

(271) йу'гул'л'ѣ муѣ коу кѣм вѣн мѣнтѣ йу'уыл'вѣл'т. му'уы 'котылѣ 'лунгулѣ ил'и йоунѣл 'лунгулѣ, илѣнѣ йоу йо'уотѣ йу'уыл'вѣл, 'вѣлмѣл 'вача. (272) 'утопа 'йѣнтѣл'нѣ ну'уѣ 'йоулѣй 'мунѣл'ал'ина ну'руутѣл'вѣл' ч'у'мин'мустѣм 'куйал'и. (273) 'ивѣн 'номлѣмтѣуѣлѣл: (274) „мѣнг мѣ'уѣнѣ т'и'мин 'мустѣм 'верѣнготѣт ѣн'тѣм вѣ'лил'кал”. (275) 'ивѣннѣ 'пыримкѣлѣтѣ: (276) „нунѣ 'койи 'верѣнгот вѣ'сѣн?” (277) 'куйал'и йу'рѣ то'л'оувѣл': (278) „мѣннѣ мѣ'рим 'ѣнкѣм 'вѣлѣл, а ап'пам мѣ ѣнтѣ тѣуѣнлѣм, 'ч'арыс йор мѣу 'пѣйнѣ 'т'пѣрѣнѣ 'уѣтѣ”. (279) ивѣн 'номлѣмтѣуѣлѣл: (280) т'и ѣл' мѣн 'иуѣм пѣу 'вѣлѣл. (281) 'ивѣн йу'рѣ то'л'оувѣл': (282) „мѣнт 'тууа 'йоупа ѣн'кѣнѣ!” (283) 'йоуѣ йѣн'тѣлнѣ 'ивѣн, ту йѣу 'мустѣм 'нинѣл'. (284) тоу 'кѣтѣ рѣуимкѣл'л'ѣкѣн, кѣрѣ рѣуимкѣл'л'ѣкѣн.

(285) 'ивѣннѣ 'аскыл йукул' 'ваута йѣ'гыл'кѣл'л'ѣтѣ, тоу йѣм 'инта кул 'иуѣс 'интѣ йѣ'уыл'вѣл'т. (286) ѣл'л'о а'т'екѣл 'ивѣнѣ ѣнтѣ 'ваутѣ йѣ'уыл'л'ѣтѣ. (287) 'ивѣнѣ кулу 'йууыл' 'рѣт'ѣ 'йол'кул'тул'тѣ. (288) му'уѣйнѣ а'т'екална кат' 'л'ѣки, но т'упырна йу'рытын 'йал'ти'йууа 'н'урнатѣ и тоу ка'йѣтѣн 'нинѣй ниу йу'мин, 'йол'кѣл'тѣлѣтѣн 'ис'л'слѣкѣн, (289) какѣйи 'тиурѣнѣ 'истѣ. (290) т'у 'ч'арыс йор мѣу пѣйнѣ 'вѣлат ку'лым 'йорки ѣ'йыр йѣнг кѣ'сы. (291) тоу йаунѣ мѣн 'кѣскѣл'т. чу'ты 'л'ил'нѣкѣ кыс'калѣм. (292) йѣ'уыл' рѣт' кѣ'рамкѣлѣл ѣл'л'о пѣккѣ'ла. (293) сѣл'датат 'казаката то'л'оувѣл': (294) „'оулин 'китѣтѣ тѣуѣ'йорѣнтѣ”. (295) сѣл'датѣт 'касакѣ-тнѣ то уо йоронтѣ йѣ'уыл'вѣл'т.

(296) 'ивѣн т'у 'мустѣм 'нинѣл'нѣти тоу вѣ'ламлѣкѣн'калымлѣкѣн. (297) 'иппе ку'ла 'вѣллакѣн. (298) 'тапал мѣннѣ у'уалѣм, 'т'игил'ѣ 'йѣн'кѣл'ѣв. (299) шок!

(261) Ők mondják neki: (262) „Mi hamarosan indulunk.” (263) Iván sietve visszatér a partra. (264) Minden emberének megparancsolja, (hogy a sziget) másik részére menjenek dolgozni, míg ő maga a partra (vissza)siet. (265) A gőzhajó (emberei) már húzták föl a hajólépcsőt. (266) Iván kiabálni kezd: (267) „Engem ne hagyjatok (itt)!” (268) A hajólépcsőt a partra dobják. (269) Iván beszáll, a gőzhajó elindul. (270) A rablók ott maradnak (a szigeten).

(271) Nem tudni, hosszú vagy rövid útra indulnak-e, egy napon át megy-e (?) vagy egy éjszakán át megy-e (?), megérkezik (Iván) az általa lakott városba. (272) Amikor partra száll (látja), egy szép kisfiú szalad íjjal és nyilakkal. (273) Iván gondolja: (274) „A mi földünkön ilyen szép gyerekek nem szoktak lenni.” (275) Iván megkérdezi: (276) „Te kinek a gyermeke vagy?” (277) A kisfiú válaszol neki: (278) „Nekem csak anyám van, az apámról nem emlékszem, a tenger közepén levő szigeten egy tigris fölfalta.” (279) Iván gondolja: (280) „Ez mintha atyám fia volna.” (281) Iván mondja neki:

lájwält: (262) „mēn sarəy nōyälləw”. (263) iwän pētmin utə-mēnkalwəl. (264) jayəl kōlə pēr(t) kalləta ärəŋ möylä wertä, a jōynäm pestätəl niy-jōyilwəl. (265) tu tōytəŋ kiriw uš nārəl nuypa tāllil. (266) iwänna tēləytəntä jēyilkəwəl: (267) „mänt äl kajütəy!” (268) nārəl utə-rəkətəyällil. (269) iwän niy-īməlkəwəl, tōytəŋ kiriw nōyəlkəwəl. (270) tu jaləmtä jay-pāral tōy-kətkəwält.

(271) jōy ellä möyi koy kām wän mēntä jēyilwält, möyi kōtləl . . . ili jōy-nəl . . . ēj-lä(t)nə jōy-jōyā(t)ta jēyilwəl wälmal wača. (272) utəpa jōntälne pūyi jōyli munəkəfəlinə(t) nōrəytəyəwəl tu-mjñ(t) mustəm kujalē. (273) iwän nom-ləmtəyəwəl: (274) „mēn mēyəwnə ti-min(t) mustəm werəŋ-otət əntim wälil-kal(t)”. (275) iwänna pīrimkəllətä: (276) „nōŋ kojē werəŋ-ot wəsən?” (277) kujalē jōyā tōləywəl: (278) „mēnna mērəm ēŋkäm wälwəl, a āpam mä əntə tēyən-ləm, tarəs jər mēy-pājna tīyrənə iyta”. (279) iwän nomləmtəyəwəl: (280) „ti äl män jēyem pāy wälwəl”. (281) iwän jōyā tōləywəl: (282) „mänt tuya jōypa ēŋkənä!” (283) jōyā-jōntälne iwän tu jōy mustəm niŋəl. (284) tōy kōtā rōyim-kəlləkən, kōrū rōyimkəlləkən.

(285) iwänna ēskal-jēkkəl wayta jēyilkəlləta, tōy jəm intə kōl iywas intä jēyilwält. (286) əllə ātikəl iwänna əntə wayta jēyillətə. (287) iwänna kōlə jēyäl-rätä jōlkəltältä: (288) möyina ātikəlne kat läki, no tu pīrnə jōrətən jaltä juya nurna(t)-ti i tōy-kajətən, ninnə⁵ niy-jōmin jōlkəltəllətən, isləkən: (289) „kakē-mən tīyrənə istə». (290) tu tarəs jər mēy-pājna wolt koləm-jōy-ērki ējər-jōŋ kəsē. (291) tōy jaynə män(t) kəskəlt, tūtī lilərŋka kətkəlm”. (292) jēyäl-rät kərəmkəl-wəl əllə pəkkəla. (293) səldatət(a), kazakəta tōləywəl: (294) „əkkəlīn kittə-ti tōyā-jōyimta!” (295) səldatət-, kasakətnə tōyā-jōyimta jēyilwält.

(296) iwän tu mustəm niŋəlñä(t)-ti tōy-wäləmləkən, kaləmləkən. (297) ip-pə kōlə wälləkən. (298) tapal mēnna uyalīm, tīyalä jän(t)kələw. (299) šok!

(282) „Vezess az anyádhoz!” (283) Amint Iván hazaér, (ott van) a szép nő.
(284) Üdvözlik egymást.

(285) Iván hívja a szüleit, finom ennivalót, mindenféle ételt kezdenek enni. (286) Bátyjait Iván nem hívja. (287) Iván mindent elmesél az apjának: (288) fiverei majdnem lelőtték, aztán hozzákötötték (egy ott) álló fához egy szíjjal és ott hagyták, (majd) a partra menve sírnak és azt mondják: (289) „»Öcsénket fölfalta egy tigris.« (290) Ott a tenger közepén levő szigeten volt harminckilenc ember. (291) Azok az emberek megtaláltak engem, így maradtam életben.” (292) Az apja megharagszik idősebb fiaira. (293) A katonáknak és a kozákoknak megparancsolja: (294) „Le kell vágni mindkettő fejét!” (295) A katonák és a kozákok nekilátnak levágni (a fejüket).

(296) Iván ott kezd élni és hálni szép feleségével. (297) Még most is élnek. (298) Tavaly láttam (őket), jót ittunk (együtt). (299) Vége!

Jegyzetek

¹ A *rätü* 'öreg!' (< *rät* 'öregember') vocativusi formának látszik, hasonló van az északi osztjákban is, l. STEINITZ, OVE 2: 136–137 (az itt említett adat az 1. szöveg 8. mondatában található).

² A du. 3. sz. **jīn* névmás helyett a pl. 3. sz. *jēγ* áll (1/154, 6/139, 6/219), l. még az 5. jegyzetet is.

³ Az *ätjmnä* 'apámon' (*mä ä. semöy* 'az én apám szeméből') (3/10) és a *jöyön* 'rajta' (*j.-pə kötal* 'az ő keze is') (6/232) locativusragos névszóknak itt genitivusi funkciójuk van, akár csak a Tra. nyelvjárásban a *tārəsnə* 'tengeren' szóalaknak a *t. jēŋka* kifejezésben (ez utóbbiról l. HONTI: NyK 80: 136. l. 26. jegyzet).

⁴ Az *iyiləken* 'ettek' (< *jäyil-* 'eszik') az egyetlen adat e szövegekből (a tematikus igék és a *wäl- ~ wol-* létige *ä ~ o* váltakozása mellett) arra, hogy az időjel nélküli múlt időben a váltóhangot tartalmazó tőalternáns jelentkezik (6/67).

⁵ A du. 3. sz. **jīn* névmás helyett a du. 2. sz. *nin* áll (6/152, 6/197, 6/198, 6/238, 6/288), l. még a 2. jegyzetet is. — Feltűnő, hogy a voltaképpeni du. 3. sz. **jīn* egyáltalán nem fordul elő a szövegekben, hanem más személyes névmások helyettesítik.

⁶ Az eredeti (cirill betűs) mondat lejegyzése zavaros (6/224).

Szójegyzék

a, ä de (< orosz *a*)
i és, is (< orosz *u*)
i- ~ iy- eszik; *iyalkəl-* eszik, iszik, enni kezd; *iywəs* étel; *int-ot* ua. (~ *jäyil-*, *jäwət-*)
u- lát
ičən: *i.-wəs* ablak
uč csapda; *wajək-u.* ua.
äj kicsi; *ä.-köl* hír, *äjłəγ-kölłəγ* csendben; *ä. ku* kisfiú
uj vmi alatti rész
ēj egy; *ējəγ* együtt; *ējnäm* egy, teljesen; *ēj-tu* ugyanaz, ugyanolyan; *ēj-titi* ugyanígy
äjəm-kütəm fiatal
iy hold (~ *iki*)
iy medve
əγ fej; *ək-ku* vezér (~ *oytē*)
əγ a folyó sodrása, áramlása
oyšja (? , bizonytalan olvasat) oh, ah, na, no
öyəl- hisz, elhisz
əγpē ajtó
oytē vmi felszíne, *oytəja*, rá, *oytəna* rajta (névutó) (~ *əγ*)
oytəŋ urē Ochteurij (helységnév)
öyə(t)kəl- vág, metsz
iki öregember; hold (~ *iy*)
ökəm kicsi, kis
iker, *iyr-* jármű, szán
al év
äl mintha
äl ne
il előre; *i.-pelək* elülső rész, *i.-peləyna* elöl, előtte; *ilən* elöl, előtt, tovább; *iləpə* előre, tovább
ül le; *ülə* a folyón lefelé; *ülən* lent, alul
älə- ~ ol- fekszik; *älənt-* lefekszik
eləyl- : *nuk-e.* elvisel, elbíri

ellä vajon; *jöy ellä . . . kām/iti* vagy . . .
vagy
äləm: *ä.-pelək* túlsó oldal; *äləmpə* ua.
äləŋ vmi kezdete, eleje, vége
äləŋ reggel
oləška Oleska (< orosz *Алексеи*)
ilt- berak (csónakba, hajóba)
iltəŋä szembe
olwəntəγ textilfa, szövet (vö. V *olwəntəγ*, Vj. *olwəntəγ* DEWOS 85)
eləwtəki át, keresztül
iləyts- iszik, mindent kiiszik, vedel
ēllə nagy
üi vagy (< orosz *uu*)
imi öregasszony; *im-iki* öreg (melléknév)
imäl- leül; *imälkəl-* ül (~ *aməs-*, *amät-*)
emər- merit
aməs- ül; *amät-* ültet, leültet, állít, helyez; *amätkəl-* állít, leültet, vminek megtesz (~ *imäl-*)
äni- összegyűjt
əŋkətməŋ?
imna most, amint (~ *it*)
ēnt- felvesz; *en(t)kəl-* felhúz (ruhát), felölt
onta: *ontalnə* belsejében
äntə vagy, talán
ēntə nem; *ēntim* nem, nincs
on(t)äl- ért, tud; *on(t)äləyil-* megtanul
ontār vmi hossza, időtartama
enə nagy
ončəy fenyő; *on(č)kəlsa* fenyves
unčəwtə- átvizs a folyón
ēŋkə anya
änkəl tuskó
äpa apa; *ä.-jēγ* nagyapó
urē a folyó holtága
urē: *jēŋk-u.* árva

äray külön, el; *äraytaki* külön
 ärkam- énekelni kezd
 ärän idegen, új, másik
 [ört hős:] *ör(t)-mök* hősi
 örtü gazdag
 örtö: *sün(k)nä(t)* (?) *witälna* ö. éppen
 olyan szép, mint a nap (? , bizonytalan olvasat)

is- sír; *iskətə-* sírni kezd
 os ismét
 ës anya; *ë.-jəy* szülő
 ësü miként, hadd
 esəl- leereszkedik; *esəltəyəl-* esik, ereszkedik

äsəm vánkös, párna
 uš már (< orosz *уже, уще*)
 ësšo még (< orosz *ещё*)
 üt éjszaka

üt, ütə most; *ip-pə* (< *üt-pə*) most is;
itəntəy legközelebbi (~ *innə*)

ot: *imt-o.* étel, *werəŋ-o.* gyermek
 ütš ki (a partra a vízről); *ütən* a parton
 ütšnäm egyedül

etəm- megjelenik; *etəmkəl-:* *nuk-e.* ua.
itən este

etəutə- húz, vonszol
 at kerítés

itə ismét, többé

ätü fivér, báty

ətəy hideg

iwän Iván (< orosz *Иван*)

awtü haj-, hajból való [< *awät* haj]

iwü, l. *jäwät-*

čäj tea, l. még *täj*
čäyi- gyűjt; *čäyintəkəl-* készülődik;
čäyintəkətəyälkəl- ua.; *čäyintəkətə-* készül
 vmit tenni; *čäyit-* ua.

čəyət hó; *č.-päj* hófúvás

čē(k)kə igen, nagyon

čökkin alig

čökšəl- nyomkod; *kan sem jəj(t)š č.* a
 cász szemére veti (vö. orosz *глаза упря наль-
 цем мозолум*)

-čim-: *mē(t)-č.* mennyi, hány, néhány

čymäl kevés

[*čöŋč* hát:] *čöŋčä* mögé (névutó)

jö- ~ jöy- jön; *jöyäl-* ua.; *jöyälkəl-* ua.;
jöylim- idejön; *jöylimtəyəl-* indul; *nuy-j.*
 fölkerelkedik; *jöntə-* jön (~ *jəyil-*)

jəj ujj

jəjəm fejsze

jəy emberek, nép; *jəkəŋ* lakott

jəy, jək vissza; *jəypa* haza; *jəkəŋ:* *j.*

käsü házas, családös ember

jəy, l. *jön*

juy fa; *j.-kat* gerendaház

jəy apa

jəy čk (~ *jöy*)

jöy č; *jöymäm č* maga, saját

jəyč kisebb folyó (~ *jəyən*)

jəyč- vág; *jəyim-* levág, leüt
jəyə: *j.-təjə-* néz, szemlél; *j.-təjəyšəl-*
 tekint, néz

jəyil- eszik (~ *i- ~ iy-, jäwät-*)

jəyil- vmivé lesz, akar, kezd; *jəyilkəl-*
 kezd; *jəyim-* ua. (~ *jö-*)

jəyäl cirbolyafenyő

jəyilj fjas [< *jəyäl* f]j]

jöyən az éjszaka folyamán

[*jəyən* folyó:] *läwas-j.-puyäl* Labaz-

Jogan (helységnev) (~ *jəyč*)

jəyər- beteker

jəyert nehéz

jöyət- lő

jöyət- érkezik, jut; *jöyäl-* érkezik;

jöyät(t)kəl-: *ülən-j.* tovább megy

jöyät(t)lkəl- kezd élesíteni

jəyəw emelődhaló, szák

jöküm- elszalad, elrohan; *jökümkəl-:*

nuk-j. fölugrik, föl pattan

jul száj

jəl- megy, jár; *jəlil-* ua.; *jəlwəyət-* ua.

jöl vmi széle

jöla- olvad; *jölatš* olvadó, olvadás

jülkälj alig, lopva, titokban (~ *jäləm-*)

jäləm- lop; *jäləmjin* *wäləm jəy* rabló-

banda (tkp. lopva élt emberek) (~ *jülkälj*)

jələw új; *j. kətäl* holnapután

jöləy- mond; *jölkäl-* ua., említ; *jölkälšl-*

elmesél

jäl- áll

jəm zelnice, bogyo; *jəmən* bogyoš

jəm jó, egészséges, igen, nagyon; *jəmsi*

jobb oldali; *jəmätə-* dicsér; *jəmät* jól, egészen

jimən szent

jönänkə mindig, állandóan

jant- varr; *jantäl-* varrat

jänt- iszik

jün(t)jälkäl- odaáll

jöy tiz; *jöy-ərki-wet* tizenöt

jäŋə- bemeleg

jönk jég (~ *jən*)

jən víz, vodka; *j.-urj* árva; *jən* *küləy-*

vodkát vesz (~ *jönk*)

jänka- akar; *jänkakäl-* kezd szeretni

jänka- játszik

jepifankin: *j. puyäl* Jepifankin (< orosz

Епифанкин)

jər gyökér, vonal; *jərə:* *tu j.* erősen,

oly nagyon

jər vmi közepe; *ka(t)-j.* padló

jör- köt, megköt, fölszerszámoz, befog

(lovat, rént); *jörəyš-* átköt; *jörkül-* össze-

kötöz

jernäs ing, női ruha

jesli ha (< orosz *если*)

jäsəŋl- beszél, elmesél

jət- vásárol; *jətäl-* ua.

jäwät hét

jäwät- etet, *iwü* etesd (~ *i-, jäyil-*)

ku, kuj- férfi, férj; *äj k.* kisgyermek, fiú-

gyerek; *kujälj* kisfiú

kő, *ko*, *ku*:- *köl-käm* valahonnan; *kölä*, *köla* mind, minden, egészen (igekötőként is); *köläpa* hová, bárhová; *kölä-wältä* mindenféle; *kol* honnan; *kölj*: *ütä k. werli?* mit lehet most tenni?; *kojal* bárhonnan; *kol* hol, ahol, *kop-pä* (< *kot-pä*) (tagadó mondatban) sehol; *kuntä* mikor, ha (~ *kojé*)

kjé- fáj

köč bár, noha, akár (< orosz *хоть, хотя*)

kijäytäyälkäl:- *nyg-k.* felemelkedik, előbukkan

käčäläy- ropog (ág, gally) (vö. DEWOS 435, 580)

koj- akar; *kojäm*- ua.

káj- hagy (~ *kjäl*)

kojé ki; *k.-käm* valaki (~ *kö*-, *ko*-, *ku*-)

koy hosszú, hosszan, sokáig; *kojän* hosszan, sokáig; *ko(k)käh* messzire; *koya*: *mät-k.* bármilyen sokáig

kojäl(t)läl- sétál, járkal; *kojäläl*- ua.;

kojäläm- lép, megy; *kojäläm-käl*- megy, lépdel

köyäl pohár, csésze

käyralé marék, marok

kayrämtä- megragad; *kayrämtäy*- meg-

fog, elkap; *kayrämtäyälkäl*- megragad

kaké fivér, öcs

kul- hál, éjszakázik; *kaläm*- hál; *kaltäl*- ua., éjszakát eltölt (~ *kjäläs*)

kol fenyő; *kolän* fenyő-

kol- hall; *kolän*- ua.; *kol-käl*- meghall

köl hír, szó, beszéd; *ti k. jöläy*- így szól

kul hal

[*kul* kenyér:] *kul-për* sütemény (?); *intä k.-p.* ua.

kül- fölkel; *külkäl*:- *nuk-k.* ua.

käl- látszik

käla- ~ *kol*- meghal; *käläm* holt; *kälä-käl*- meghal; *kälänsa* temető (~ *kolt*-)

köla- elfogy, véget ér; *kölakätä*- kezd elfogy

kolxos kolhoz (< orosz *колхоз*)

kölkäl- utazik, megy (jármű)

külält- hozzáér, hozzányúl

köläm három; *k.-jör-erki éjör-jöŋ* harmenekilenc; *k.-sat* háromszáz; *kulmätäy* harmadszor

kjäläs szállás, menedék (~ *kal*-)

kolt- kiéheztet (~ *kälä*-)

kölän holnap

köl ördög

kjäläytä- mozog, hajladozik, forog

kim mennyiség, képesség

küm ki; *kömen* kint

käm vagy; *kojé-käm* valaki, *möyi-käm* valami

kamtjw korbács

kan cár; *k.-mëy* ország, birodalom

känä Känä (férfinev)

kanän vmi széle

kjün- ás

käné- keres

känéj- ~ *känéj*- ír; *känéŋ* tarka: *k.*

ni tarka szuka (kutyanévként)

konäk meleg; *konäkmtäyäl*- fel-, megmelegszik; *konjämtyälkäl*- felmelegszik

kön- becsukja a szemét

kanl- betegnek lenni; *kan(t)tä*: *k. pit*- megbetegszik

känält- megijeszt

kapak kocsmá (< orosz *кабак*)

kor: *uač-k.* utca

kör kemence

kör láb

kjöräy zseb

köräy- ~ *körk*- elesik

kjöräy- visszatér (~ *kärimt*-)

kjrkäl- felhúz (ruhát), felölt; *kjrtawtäyälkäl*- felöltöztet, ráad (ruhát)

käramkäl- megharagszik

karman zseb (< orosz *карман*)

kärimt- fordul, meg- (~ *kjöräy*-)

kurnäyälä- kitalál, rájön; *kurnäyäläyäl*- ua.

käran kéreg-, kéregből való

körä(t): *tu k.* anyyi

kartok krumpli (< orosz, vö. *картофель, картошка*)

kjiru hajó

[*kas* vmi mögötti rész:] *kasoy* mögül (névutó)

käs- talál; *käskäl*- észrevesz

kös húsz

käsé ember

kasak, *kazak* (< orosz *казак*)

kösüwä forgács, vessző

käznä, *käznöj* mindegyik (< orosz *nyj. кажниүү*)

kat ház; *k.-uj* pince; *katän* házi, házbeli;

katalé házikó, kunyhó

kät két; **küt* ua.: *kjör-kä* (< *küt-pä*) két-szer; *kittä* mindkettő; *kimtäk* másodszer

küt- küld; *küt-käl*- ua.

köt kéz

[*köt* köz:] *kötän*: *pä-k.* olykor, néha; *kötäläy* sűrű

kotäl nap; *k.-jör* dél; *mäläyäl kotlöy* a

tegnapi napon

katatsa: *k. wer*- siklik, lovagol (< orosz *каматыца*)

kat majdnem, szinte, kis híján

kjät- marad; *kjätäl* kevés (~ *käj*-)

kötäläl- vadászik; *kötälälant*- nyomot követ, nyomoz, vadászik; *köt-käl*- vadászik

[*kutän* vmi melletti hely:] *kutänä* vmi mellett (névutó)

kjüwäl vminek a meredek oldala

lij- néz; *lijäkät*- ua., tekint; *lijält*:- *pöč*- *kännä(t)* *l.* puskával megcéloz (~ *läyäl*-)

loy ló (~ *lokkjntäl*-)

löy- abbagagy

löy esont

läyäl- vár; *läyäläy*- várakozik; *läyäläy*- *käsä*- ellen várakozni; *läyäl*- megtapint, meg-

néz, ellenőriz; *läyäm*- néz, tekint; *läyäm-käl*- ua.; *läyämt*- ua. (~ *lij*-)

lijät- kimegy

lőyat nagyságu
 lőyütőyálkál- megmosdat
 lőyüt- lemerül, leereszkedik; *ül-l.* ua.;
ül-lőyütőyálkál- lemerül
 lőkkinť- valahol megáll és egy rövid
 ideig ott tartózkodik; *lőkkinťyálkál-* ua.
 lőkkinťál- lovagol (vő. Tra. *lők kinta-*
 rénen utazik) (~ *lőy*)
 lälmal- lélegzik (~ *lölő*)
 lölő élő; *lölő-tök* ua. (~ *lälmal-*)
 lämi- tartózkodik, elidőzik vhol (~
liməyl-)
 liməyl- tartózkodik, van vhol (~ *lämi-*)
 л'änkəň, л'änkəňň ?
 lőki- mókus; *lőkkitölökötö-* mókusra
 vadászni kezd
 лунгуль ?
 лунульн ?
 lőhəilt- olvas, számol, meg-, vkit vminek
 tart
 [lät idő:] *ěj-lä(t)nə* egyszer, *tü-lä(t)nə*
 olykor, akkor, *tü-lä(t)nə-pə* azonnal
 lawka üzlet, bolt
 lewəs ág
 [lăwas hambár:] *l-jöyən- puyəl*
 Labaz-Jogan (helységnev)

lőy meredek part
 lőy út
 leməytə- szór
 ləpəylə- besötétedik

lőyat- szid
 lők- lő
 lőp- ruha; *lőpəl- ruha*, öltöny

mä én; *män-pi*, *män-pə* én is, jó magam;
 mēnäm én magam, az én saját... (~
min, *mēŋ*)
 mē ~ mēj- ad; *mējəy-* ~ *mēj-* ua.;
 mējilk- kezd adni; *mėjim-* ua.
 mē-, mö-: *möyi* mi, milyen, vagy, *möyi-*
nə miért, mint, miként, *möy-äləŋ* milyen,
möyi-käm valami, *möyöl* mi, *möyölät* miért,
mēli milyen, melyik; *mēt*: *mētä* valami, *mē-*
täli ua., *mē(t)-čim* mennyi, hány, néhány,
mēt-koya bármilyen sokáig
 močəy -ig (névutó)
 majəl- megvendégel; *majəilt-* megaján-
 dékoz
 mēy ország, föld; *m-päj* sziget; *mēyi*
 päj sírhalom
 may- ~ *may-ŋ-* vhová készül
 moyəl: *m-mēy* sziget (tkp. szabad föld)
 möyəl rész
 moyəntəyəl-: *ülä-m.* lehullik, leereszkedik
 möyər: *m-juy* bot
 myt- át, keresztül
 mək: *or(t)-m.* hősfi, *näj-m.* hős nőfi
 mäləyəl tegnap; *m. kolloy* a tegnapi
 napon
 moləntə- ételt főz
 müł sapka
 mälkəyəl- elfelejt

min mi (2); *minnämən* mi magunk
 (~ *mä*, *mēŋ*)
 mēn- megy; *köla-m.* elvész, elveszik;
 mēnkəl- kezd menni, indul; *mēnləm-* megy,
 múlik
 -*mint*, -*min(t)*: *ti-m.* ilyen, -*mīn(t)*:
tu-m. olyan
 mīŋ láda, doboz; *mīnäl-ŋ* dobozka
 mēŋ mi (~ *mä*, *min*)
 muŋkəŋäl-ŋ, muŋläl-ŋ kis csomó
 mərə- [~ *mərə-ŋ-*] török
 [mərə- ~] *mor-* vizes lesz, nedves lesz
 mörəy egészséges; *mörəy-tä(k)kə* egész-
 ségesen (~ *mört-ŋ*)
 mərəm csak, pusztán
 miron Miron (< orosz *Мирон*)
 maruša Maruszja (< orosz *Маруся*)
 mört-ŋ egészséges, teljesen, egészen (~
morəy)
 mas- kell
 mes tehát
 məšnäl-ŋ kis zacskó, erszény
 məštrəy: *m. iyälmən* igen jóllaktunk
 (? , bizonytalan olvasat)
 može(t) lehet (< orosz *может*), *možet*
bīt, *mošet bīt* lehet, talán (< orosz *может*
быть), *a mošet bīt* de talán (< orosz *a мо-*
жет быть)
 mitäl- fölfogad, alkalmaz

ni ~ *niŋ*- nő, feleség; *niŋint-* megnősül
no de, hát (< orosz *но*)
nu nos (< orosz *ну*)
näj: *n-mək* hős nőfi
niy, *nik* ki a partra; *niyə* lefelé a vízhez
nuy, *nuk* fölfelé; *nuyłapa* e folyó folyása
 mentén fölfelé
 nōy ág
 nayər toboz
 nom- emlékszik; *noməyşə-* gondol; *no-*
məyşil- gondol; *nomlämtä-* gondol vkire;
nomlämtəyəl- gondol; *nomlämtəyälkäl-* ua.
 (~ *näməsləy*)
 näməsləy ostoba, buta (~ *nom-*)
 nemin tényleg, valóban [*< nem* név]
 nəŋ ti (~ *nöŋ*)
 nōŋ te (~ *nēŋ*)
 nipik levél, papír
 nəra- terít, szór
 nörəy, nörək egyenes; *nörək-kə* egyenesen
nörəytə- fut; *nörəytəyəl-* fut, szalad;
nörəytəyälkäl- ua.; *nörəytil-* futkároz
nərəl hajólépcső, hágsó
nörmültəyälkäl- bedug
nawernə bizonyára (< orosz *наверно*)
nowət életkor; *now(t)-i*: *tem* n. mai, új,
 modern, *il* n. régi, elavult

nōyi hús
 nōyəl- mozog, elindul
 nōyər- az ár sodor; *nōyər-äl-ŋ*- ringat
 nōyər-kəm- tölt, önt
 nōkəl-ŋ a puska ravasza

nul egymás, *nula* egymásnak
nēla négy; *n.-jŕŕ* negyven
nālŕy- örül
nāmek puha
nān kenyér
nur szíj
nārŕy [éretlen, friss; a szövegben:] ra-
gyogó, világító, égő
nērŕnt- húz, meghúz
nārŕŕ fűzből való [*< nārŕŕ* fűzfa]

pā más, másik, és
-pa, -pā is
pōčkān puska
pāj halom
pajām éhség, éhezés; *pajāmlā-* éhezik;
pajāmlāmt- ua.

pāy fiú
pōy nyilas [*< pōy* nyíl]
pōyāl fajta: *mētā p.* valamilyen
puyāl falu
pūyāl szíj, heveder
pēlām- fél; *pēlmākata-* félni kezd; *pēl-*
tāmŕy félelem nélkül
polān kender
pūlt: torpa *p.* kéménynyílás
pōlŕ(γ)s- spriccel, köp
pēlāk oldal, fél

pālakj ócska, öreg holmi; *pālakalj:*
mij-p. ócska kis doboz
pālŕnŕsa kórház (*< orosz болница*)
pālta, pālto kabát (*< orosz пальто*)
pāmīl- mutat
pun szór, toll
pān- helyez, tesz; *pānkāl-* ua.
pāntalta- megszárit; *pāntām* száradt,
száraz

punč- nyit (*~ punč(č)lāmtāyālkāl-*)
pun(č)lāmtāyālkāl- kinyit (*~ punč-*)
pānča- fő, elkészül (étel); *pānčāl-* főz;
pānčālŕkātā- kezd főzni, ételt készíteni
pañ fürdőház, szauna (*< orosz баня*)
pēñkālī császármadárka (kutyanévként)
pōñl oldal
pīr hátsó, következő; *pīrnā* után, az
utóbbi időben; *pīr kotāl* másnap

pēr darab, morzsa
pīrī- *~ pīrāj-* kérdez; *pīrā(γ)s-* meg-
kér; *pīrīyāčkātā-* kér, kéresekedik; *pīrīm-*
kāl- megkérdez; *pīrīmt-* ua.

pāra csoport, raj
pōrāyŕl- repül
pōrkj por, füst
priŕtāñ kikötő (*< orosz пристань*)
proŕŕūt bocsánat: *p. wer-* megbocsát
(*< orosz прощумь*)
proŕŕŕtsa bűcsű; *p. wer-* elbűcsűzik
(*< orosz прощумься*)

pārŕ- parancsol, enged; *pār(t)kāl-* meg-
parancsol, utasít
pērtāy vissza
pasāy- csöpög
posk- kinyom, kiráz

pēsŕŕ szent
pusto hiába, fölöslegesen (*< orosz пусто*)
pestātāl gyorsan
pēs oh, jaj
pāŕkaltj- szétfröcsköl
pīt- eljut, elkerül, megesis, megtörté-
nik; *semŕāy p.* előkerül, meglesz; *pūtākata-*
kezd vmivé valóni
pēt- siet
pētā vmi alja, vége; *pīr pētālŕna* végül,
végső soron

petkil- berüg
pētā üdvözlét; *p. wer-* üdvözöl, köszönt;
p. werākata- kezd üdvözölni; *nul lōpītā p.*
wer- egymást megcsókolják
pājāyŕ- hasogat, fáj
potiñka cipő (*< orosz ботинка*)

rōyimkāl- megráz; *kōtā r., kōrā r.* üdvö-
zöl, egymást üdvözlik; *rōyisŕlā-* ráz; *rō-*
yisŕlā- rázogat
rāyīmālŕ- becsap
rāk liszt
rēkātā- dob, hajít; *rēkātāyŕ-* ua.; *rēka-*
tāyālkāl- ua.

rāntāy a folyón csónakkal lefelé megy
rīt csónak
rāt öregember

sōj zaj, hang, nesz
sañām patak
sūy szépség
sōymŕet nyírfa; *sōymŕetālsā* nyíres
sōyŕtē mocsaras, süppedős hely
sāyŕ(t) mentén, szerint; *mētā s.* vala-
hogyan

sōk vége (meszező formula) (*~ sōk*)
sogŕlāŕŕsa beleegyezés: *s. wer-* beleegye-
zik (*< orosz соглѣуться*)
sgoŕā bánatában (*< orosz с горя*)
sālkowa rubel (*< orosz целковой, цел-*
ковѣй)

sōlŕŕ üres; *s. köl wer-* hazudik, csal
sāldat katona (*< orosz солдат*)
sem szem; *semŕāy pīt-* előkerül, meglesz
sōñ, sōñk: *s. āñkāl* szétégett (?) tuskó,
s. pañ szétégett (?) szauna (?), bizonytalan
olvasat)

sañŕ- *~ sañāj-* merít; *sañŕtā* merítő;
kul s. jŕyŕ a folyó, amelyből halat lehet/
szokás meríteni

sūñk nap
sāñki világos
sañpāk csizma (*< orosz canoza*)
sāri no megállj, várj csak
saŕāy hamarosan
sas hermelin
sat száz
sut előjáró, tisztségviselő
stol asztal (*~ orosz стол*)
sāt- hallik, hallatszik; *sātīm-* felhangzik
sāw patak
sāwāl nyak

šaj ruha, ruházat
šejlaw formájú, hasonló; *ěj-tu š.* ugyan-
olyan [*< šejal*]

šok vége (mesezáró formula) (~ *sök*)
šalko sajnálat, együttlézés, bánat (<
orosz *жалко*)

što hogy (< orosz *что*), *štoji* azért, hogy
(< orosz *чтобы*)

tu ~ *tuy*- hoz, visz; *tuyjkkäl*- visz, ve-
zet; *tultä*- elvisz, magával visz

të : *tëyalä* ide, *t. tay(ä)la* ide-oda, *të* itt
tö, *to* : *töyä*, *töy* félre, oldalra, *töyälä*
oda, *töl* onnan, *töt* ott, *toy* úgy

täja- [*~ toj*-] bír, birtokol; *jëyät*- néz,
szemlél; *täjal*- bír, birtokol

tay : *tay(ä)la* : *tëy(ä)lä-t*. ide-oda; *tay*-
pül oda, arra az oldalra

täy hely
töyälän szárnyas: *t. wajäy* madár [*< töyäl*
szárny]

täyän- emlékszik

toyär- elzár

tä(y)ränt- : *utän-t*. kiköt a parton

töyät tűz; *t. ilä-werkätä*- tüzet rak; *töyätän*

tüzes; *t. kiräw* gőzhajó

toyätär doktor, orvos (< orosz *доктор*)

täläy tele, teli

täläy tél; *tälkäm*- beköszönt a tél

tul bolond

töläy- ~ *tölk*- mond, beszél; *töläykkäl*-
beszélni kezd; *tölkäl*- elmond, elmesél

tolko csak, alig (< orosz *только*)

tim ez; *tem kotäl* ma; *temi* ez

tom az

tini- elad; *tinti*- fizet

töyäm- megtud

töyät- jóllakik

tup tölgyfa (< orosz *дуб*)

tapal tavaly

türöy félig nyitva, ill. zárva [*< tür*
ajtónyílás]

myp ?

turuk hirtelen (< orosz *вдруг*)

toräm isten, ég; *t.-kotäl* ünnep

torpa kemény, kürtő: *t. piült* kemény-
nyílás (< orosz *пыль*)

tožä is (< orosz *тоже*)

tät kész; *tät-äki* készen van; *tätäy* *jë*-
elkészül; *tätäy wer*- készít, tartalékol

totäyjlä- hoz; *totäyjläkätä*- ua.

tew- eltéved

tawaj nosza, rajta (< orosz *доса*)

towar áru (< orosz *товар*)

të-, *te*-, *tü* : *të* ím, *tëy* így, *tëyalä* oda, ily
nagyon, *tü-min(t)* ilyen, *tünäm* ez, ott, oda,

tet oda, egyre, még mindig, *tet* itt, *tüt* ez,
tüti ez, így, *ěj-tüti* ugyanígy

tü ilyen, az, *tünäm* ott, oda, *tütj* így,

tuta azért, *tütöy* az idő alatt, addig, *tü-
min(t)* olyan, *ěj-tü* ugyanaz

täj tea (= *čaj*) *t. i*- teát iszik, teázik
(< orosz *чай*)

tüyär tigris (< orosz *тигр*)

tüyrim sűrű, vastag

tëläyäl- felhangzik; *tëläyätä*- kiabál

töpj- megcsókol; *töpim*- ua.; *töpänt*- ua.

taräs tenger

töras : *t.-ku* kereskedő; *törasl*- kereske-
dik; *törasläk*- kereskedni kezd

töräs ezer

tas óra (< orosz *час*).

wë- ~ *wěj*- vesz, fog; *wëjyil*-, *wëjkiil*-
ua.; *wëjyilkäl*- ua., kezd venni; *wajyäl*-
vesz

wäl város; *w.-kor* utca

[*wäja*- ~] *woj*- alszik; *wojähil*- ua.

wajäy állat; *w.-pun* prém

wajy- hív; *wajähntä*- imádkozik

wäy pénz

wajläy- leszáll; *ül-w*. ua.

wäl vessző

wel- öl, megöl; *welänt*- ua.

wäl- ~ *wol*- van, lakik, él; *wälit* : *kölä-w*.
mindenféle; *wälil*- van, szokott lenni;

wäljilm : *w. täy* lakott hely; *wälilm*- él, van
weli rénszarvas; *welin* : *w. jay* rénpász-
torok

wäla hely, fekhely; *töyät(t)-w*. tűzra-
kásra való hely

wont erdő

wän rövid

wer dolog, ügy; *werän* ügyes, hasznos;

wer- csinál; *ül-w*. eltemet (halottat); *wer-
käl*- előkészít; *weräkät*- kezd csinálni;

weränt- csinál, tesz

wër vér

weräyl : *nuy-w*. fölébred; *werimt* : *nuk*-
w. ua.; *werimtäyalkäl* : *nuy-w*. fölébred

wremä idő (< orosz *время*)

werän : *w.-ot* gyermek

wart- tol, nyújt

woräw nadrág

wäs- van

[*wës* lyuk:] *ičän-w*. ablak

wäsi Vaszja (< orosz *Бася*)

wot íme, lám (< orosz *вот*)

wätäl hálóhely (a VVj.-ben eddig nem
adatolt szó, de vö. Trj. *wätäA*, *J watäA* zu-
fällige Rinden- od. Zweighütte . . . ; Som-
merhütte [KT 270–271, PD 2913])

wit szépség

Vasjugan Ostyak Texts

by LÁSZLÓ HONTI

The Soviet ethnographer and linguist L. I. KALININA has published texts from Eastern-Ostyak dialects spoken along the river Vasjugan in volumes of ЯЗЫКИ И ТОПОНИМИЯ СИБИРИ (Томск 1966, 1970). Since longer coherent texts from this dialect have not been at our disposal so far, it is desirable to make Kalinina's texts available for further studies. The original records of Kalinina are rather superficial and uneven and her material was published in Cyrillic transcription which has been preserved — with minimal corrections and emendations — in the present paper, there fore is also a phonemic transcription of our own with Latin characters added to the texts. The Hungarian translation is based on the original Ostyak texts, but Kalinina's Russian translation was also taken into consideration when it was necessary. The word stock of the texts is given in the glossary at the end of the paper.